54

COLECȚIA SFINX

X COLECȚIA SFINX COLECȚIA SFINX COLECȚIA

X COLECȚIA SFINX COLECȚIA SFINX COLECTIA

ION OCHINCIUC

Fotografia de nuntă

EDITURA MILITARĂ

Lei 5

COLECȚIA SFINX COLECȚIA SFINX COLECȚIA S

COLECȚIA SFINX COLECȚIA SFINX COLECȚIA S

Căpitanul stărui:
— Nu păreți totuși prea bucuros?
— Nici n-am de ce, mărturisi maiorul. Toată povestea asta m-a mîhnit. E sinistră. Absurdă și sinistră.
Se aplecă apoi asupra colii albe de hîrtie și începu să înșire încet, cu migală, literă după literă:
«Către Direcția Generală a Miliției
Direcția Miliției judiciare
Raportăm că la 29 august 197... a fost descoperit și arestat autorul crimei de omor comisă în noaptea de 13/14 aprilie 197...a cărei victimă a fost Daraban Mitriță.
Vinovatul recunoaște că...»

ION OCHINCIUC

Fotografia de nuntă

ROMAN

EDITURA MILITARĂ BUCUREȘTI, 1981

Coperta : AL. ANDREI

Capitolul 1

Femeia stătea sfioasă, pe marginea scaunului, cu mîinile, în poale şi umerii aduşi puţin în faţă. Cînd şi cînd întorcea ochii mari, albaştri, îngrijoraţi, spre uşă, aranjîndu-şi totodată cu gesturi reflexe fie cutele rochiei subţiri, de vară, fie buclele părului negru, lucios. Iar cînd intrarea în biroul secretarului primăriei comunale fu acoperită de statura unui voinic roşcovan, de vreo patruzeci de ani, ea dădu să se ridice. Dar se răzgîndi în clipa aceea mulţumindu-se a-şi umezi buzele. Nu-l scăpă din ochi pe noul venit.

— Vă rog să mă iertaţi, i se adresă roşcovanul. V-am făcut să aşteptaţi.

— Nu face nimic, tovarăşe maior, îi răspunse femeia schiţînd un zîmbet sfios.

Roşcovanul ridică sprîncenele groase, stufoase, a mirare :

— Deci ştiţi cine sînt ?

— Telefonul fără fir din satul nostru funcţionează mai bine decît cel cu fir, încercă femeia o glumă.

Bărbatul voinic se aşeză la birou, în faţa ei, şi-n timp ce căuta o poziţie mai comodă pentru braţele sale mari, vînjoase, acoperite cu păr creţ, blond-roşcat, îşi zise : „Isteţică muieruşca !"

Şi se întreba dacă acest lucru îi va uşura ori îi va îngreuna ancheta. Luă apoi un aer grav, oficial, pentru a se recomanda :

— Sînt într-adevăr maior de miliţie. Mă numesc Vasile Cotoros.

— Cotoros ? repetă ea de parcă n-ar fi auzit bine. Şi adăugă pe un ton mai amical : Aveţi un nume...

— Caraghios, nu-i aşa ?

Femeia schiţă un gest de protest :

— De ce caraghios ? E doar... Cum să spun ?... Se întîlneşte mai rar.

— Tata, se destăinui maiorul, era un ţăran mărunt, uscăţiv, împovărat cu o droaie de copii şi se mîndrea cu acest nume. Cînd nu mai avea argumente împotriva cuiva, îl prevenea umflîndu-şi pieptul ca un curcan : „Şi nu uita că mă cheamă Cotoros !“ Femeia surîse. Maiorul adăugă ca pentru sine : Nici acum nu-mi dau seama pe ce se baza el.

Cu zîmbetul ei îngeresc, femeia îi strecură :

— Cu un fecior ca dumneavoastră.

— Mai ştii ? îi replică maiorul şugubăţ.

Se măsurau din priviri fără sfială.

— De ce m-aţi chemat aici ? se interesă femeia.

Pe un ton grav, Vasile Cotoros îi replică :

— V-ar fi convenit la postul de miliţie ?

— Nu, recunoscu femeia. V-aţi gîndit bine. Şi aruncînd priviri în jur, adăugă : Numai să nu încurcăm treburile primăriei.

— Fiţi fără grijă... M-am înţeles cu tovarăşul secretar. Nu-l deranjăm.

Femeia îşi strînse din nou mîinile în poale lipindu-şi totodată tocurile sandalelor uşoare, de vară.

„E totuşi emoţionată“, îşi spuse maiorul. Şi-şi zise că era momentul să scoată carnetul de însemnări şi stiloul.

Intrigată de aceste pregătiri, femeia întrebă :

— Ce vreţi să ştiţi ?

— Eu sînt un om meticulos, o avertiză maiorul. De aceea vă rog să aveţi un pic de răbdare cu mine.

— Am ! îl încurajă ea.

— Numele !

Femeia răspunse spontan, ca o şcolăriţă :

— Văleanu Domnica.

— Cel de fată ?

— Ifrim.

— Vîrsta ?

— Treizeci și opt de ani.

— Ocupația ?

— Cooperatoare... Și eu și soțul meu... Am intrat printre cei dintîi în colectivă... Adică în C.A.P.

— Soțul ?

— Văleanu Gheorghe, patruzeci și doi de ani, brigadier de cîmp.

— Copii ?

— O fetiță... Melania... de unsprezece ani.

— Sub ce poreclă e cunoscut soțul în sat ?

Zîmbind cam stingher, Domnica Văleanu precizează :

— Hapău !

Maiorul încercă o glumă :

— E chiar așa de „hapău" ?

— De la „Bunul" lui i se trage.

— Bătrînul era lacom ?

— Era, fie-i țărîna ușoară... De pămînt, de bani... Se mai zice că și mînca urît, hăpăind.

— Ce aveți de declarat ?

Surprinsă, Domnica Văleanu ridică mai întîi sprîncenele subțiri, negre, arcuite ca din vîrful peniței, apoi tuși sec, în pumn, pentru a-și drege vocea :

— Nu mai am nimic de declarat, rosti ea în cele din urmă cu glasul scăzut.

— Precis ?

— Dacă aveam ceva... veneam singură să vă spun.

Femeia își mai învinsese emoția. Maiorul îi cerceta mîinile fără jenă :

— Nu prea munciți la cîmp ?

— Bărbatul meu cîștigă bine, se desvinovăți ea.

— Și vă iubește ! remarcă Vasile Cotoros.

Zîmbetul lumină iarăși chipul Domnicăi Văleanu.

— În privința asta nu am de ce să mă plîng.

— Vă teme ?

Clătinînd capul a resemnare, Domnica Văleanu îi replică :

— E în firea oricărei ființe... N-ați văzut ? Și la zburătoare și la alte viețuitoare...

— Eu dacă aș avea o nevastă ca dumneavoastră aș păzi-o ca pe ochii din cap.

Femeia zîmbi cu oarecare jenă :

— Și-al meu mă păzește. Iar cînd întrece măsura la pahar...

— Vă bate ? o întrerupse Vasile Cotoros.

— Ferit-a sfîntul ! exclamă ea. Nu m-a atins nici cu un deget... Altfel aș mai ține casă cu el ? În schimb se ia la harță cu cei care se uită mai lung la mine... Mă cam face de rușine pe la nunți, pe la cumătrii... Da-i trece repede.

Pironind-o cu privirea, Vasile Cotoros o întrebă direct :

— Și cu Mitriță Dărăban se lua la harță ?

Domnica Văleanu amuți. Mîinile i se încleștară în poale, genunchii îi tremurau ușor, dar nu se feri de privirea rece, iscoditoare, a maiorului. Acesta avu chiar senzația că femeia îl implora într-un fel. Dar se înșela.

— Nu dați crezare celor ce se spun în sat, rosti ea pe un ton grav, aproape autoritar. Oamenilor le place să clevetească.

Înfățișarea, gestul, vorba, erau ale unei femei mai instruite. Din dosarul alcătuit de căpitanul Dragomir Onofrei, cel care anchetase pînă atunci „cazul Mitriță Dărăban", maiorul aflase că Domnica Văleanu, născută Ifrim, absolvise cu medie mare toate cele opt clase ale școlii generale din comună, iar după aceea urmase la oraș cursuri de instruire pentru activitatea în rîndul femeilor. Viața ei se desfășurase lin, frumos, pînă se pomenise implicată brusc într-o poveste dintre cele mai urîte. Cu aproape patru luni în urmă, în zorii limpezi ai unei zile de aprilie, Mitriță Dărăban, magazioner la C.A.P., fusese găsit mort, în mijlocul uliței, nu departe de casa ei. Victima zăcea într-o băltoacă de sînge. Cineva îl lovise mortal. Dar nici acum, după patru luni de cercetări, nu se știa făptașul. Bănuieli — o mie. Probe concrete — nici una. Satul, împărțit în două tabere potrivnice, clocotea. Primul clan, al „Hapăilor", se apăra cu înverșunare ; celălalt, al „Dărăbanilor", ataca violent.

„Un adevărat război troian", își zicea Vasile Cotoros în timp ce-o cîntărea din ochi pe „Frumoasa Elenă".

Dărăbanii susțineau cu vehemență acuzația că Ghiță Văleanu, poreclit Hapău, soțul Domnicăi, l-ar fi omorît pe Mitriță al lor din gelozie. „Poeții" acestora alcătuiseră

și adevărate „balade", scrise stîngaci pe foi de caiete școlare, care circulau din mînă-n mînă. Una dintre aceste „balade", aflată la dosar, începea astfel :

„La Hapău în casă
S-a făcut moarte frumoasă.
Și Domnica Hapăului l-a dezbrăcat de haine
Și-a pus haina pe scară,
Vin casapii și-l omoară."

Pe de altă parte, Hapăii erau de neclintit. Nu-și recunoșteau nici o vină. După opinia lor, Mitriță Dărăban fusese victima unui accident de circulație. Atît și nimic mai mult. Iar cine era de altă părere, n-avea decît să cerceteze piesele de la dosar. Spre ghinionul lor însă nici această ipoteză nu fusese dovedită.

„Singura care ar putea dezlega misterul e numai ea", își zicea Vasile Cotoros stăruind cu privirea asupra „Frumoasei Elena".

Dar pe chipul femeii nu întîlnea decît candoare.

„Să fie oare într-atît de nevinovată ?" nu înceta maiorul să se întrebe.

Jenată de insistența cu care era cercetată, Domnica Văleanu rosti aproape rugător :

— Nu vă mai uitați așa la mine.

— Dar cum mă uit ?

— Ca la o vinovată.

Maiorul se desvinovăți :

— Nu eu vă acuz.

— Știu ! răspunse ea. Dar ajutați-mă să scap de gura lumii.

— Gura lumii ! repetă Vasile Cotoros ca pentru sine. Cine-o poate astupa ? Nici focul, nici apa... Poate doar pămîntul... Ca pe Mitriță Dărăban. Femeia își lăsă privirea în poale și scoase un suspin. Maiorul n-o slăbi cu întrebările : Ați fost prieteni buni ?

Domnica Văleanu ridică ochii. Îi jucau în lacrimi.

— Cu Mitriță ? întrebă ea cu glasul tremurat. Am fost, recunoscu. Ne-am îndrăgit de mici... Eram vecini... Tatăl lui mi-a fost naș.

— Și de ce nu v-ați luat ?

— El s-a dus în armată şi-ai mei... m-au dat după Ghiţă.

— V-a părut rău ?

— De ce ?

— Că nu v-aţi căsătorit cu Mitriţă ?

— Cine mai ştie !

— El a suferit mult ?

— Uşor nu i-a fost... Dar asta-i viaţa... Vorba mamei : „Dacă s-ar lua toţi cîţi se îmbie, n-ar mai fi frunză pe vie".

— Şi totuşi cine l-a ucis pe Mitriţă ?

Genul acesta de întrebări, mai bine zis de acuzaţii directe, o deruta pe Domnica Văleanu. Ea ridică iarăşi ochii la maior pentru a-l implora :

— Susţineţi că a fost ucis ?

— Povestea cu accidentul nu stă în picioare, îi împărtăşi Vasile Cotoros pe un ton calm, amical, sfătuitor, punctul său de vedere. Te rog să mă crezi.

— Eu vă cred, rosti ea fără convingere, dar nu înţeleg de ce „nu stă în picioare" ?

— Pe ce se bazează ?

— Procesul verbal...

— Expertiza şi contraexpertiza medicală, o completă Vasile Cotoros. La acestea te referi ?

Îşi dădu însă imediat seama că trecuse, fără voie, la un limbaj familiar şi se corectă :

— Iertaţi-mă !

— Nu ! Vă rog ! îl încurajă Domnica Văleanu. Dumneavoastră sînteţi ditamai maiorul, iar eu o ţărancă proastă.

Maiorul zîmbi din colţul gurii.

„Şireată ! îşi spuse. Vrea să mă dea gata cu ochişorii ei azurii... Dar nu ţine !... Află, scumpo, că am mai suportat asemenea asalturi. În aceşti cincisprezece ani, la judiciar, dacă mă lăsam furat de ochişori ca ai tăi, nu mai apucam gradul de maior".

Ghicindu-i parcă gîndurile, Domnica Văleanu coborî pleoapele.

„Ce gene stufoase ! continuă Vasile Cotoros s-o admire. Cînd dă Dumnezeu... apoi dă. Din belşug !"

Răsuflă adînc pentru a-şi linişti cugetul şi reveni la interogatoriu :

— Ce ziceai de „procesul verbal"?

— Ştiţi şi dumneavoastră, îi replică ea spontan. Doar scrie acolo clar.

— Eşti bine informată.

— Trebuie să ne apărăm ! recunoscu ea sincer.

— Vrei să-ţi citesc ?

— Bineînţeles.

Fără a o scăpa din ochi, Vasile Cotoros întinse mîna spre servieta lui voluminoasă, rezemată de picioarele scaunului, de unde scoase, pe pipăite, dosarul gros, de aproape două sute de file, întocmit cu meticulozitate de căpitanul Onofrei. Femeia privea mapa ca fascinată. Era întîia oară cînd vedea un dosar de anchetă penală. Şi faptul că maiorul i-l arăta, fie şi de la distanţă, i se părea un semn nu numai de bună credinţă, dar şi de bunăvoinţă, poate chiar de prietenie.

Cu degetele sale groase, butucănoase, Vasile Cotoros începu să răsfoiască dosarul. Fîşîitul foilor se distingea clar în liniştea încăperii. Inima Domnicăi Văleanu îşi accelera bătăile cu fiecare filă întoarsă. Maiorul se opri în sfîrşit la pagina căutată.

— Iată ce spune primul medic legist, îi preciză el. Şi citi : „Moarte violentă datorată hemoragiei interne şi externe prin ruptura venei subclaviculare drepte şi a parenchimului pulmonar". Femeia rămase pe gînduri. Terminologia medicală o depăşea. Vasile Cotoros îi explică, desenîndu-i pe o filă a carnetului său : Aici, pe sub claviculă, trece o vînă groasă, importantă... Cînd Mitriţă a fost izbit în umărul drept, s-a rupt şi clavicula şi coasta de sus... Îţi dai seama ce lovitură a primit ? Femeia încuviinţă. Maiorul continuă : Osul, cînd se frînge, doar ai văzut şi dumneata la animale, are ruptura ascuţită ca briciul... Marginile astea ascuţite i-au tăiat şi vena şi plămînul. De aceea a murit bietul om atît de repede... Sîngele i s-a scurs atît înăuntru, în plămîn, cît şi în afară... L-ai văzut doar cum zăcea. Într-o băltoacă de sînge.

Femeia se strînse în ea. Mărturisi :

— Nu l-am văzut ! N-am avut putere.

— Nici la înmormîntare n-ai fost ?

— Nu ! Deşi ar fi trebuit... Am crescut împreună... Însă mi-a fost teamă... Oamenii sînt răi... Mai cu seamă

femeile... Mi-ar fi aruncat în față vorbe grele... Și-așa nu pot scoate capul în sat... Cînd am treabă undeva mă furișez pe după grădini ca un răufăcător.

Albastrul atît de limpede al ochilor ei deveni și mai lucios. O încerca plînsul. Vasile Cotoros își zicea :

„Nu mai poate îndura starea asta... E clar ! Ar vrea să-i pună capăt însă nu știe cum... Și i-i teamă !"

O întrebă fără ocol :

— Ce mai așteptați ?

Domnica Văleanu ridică iarăși spre el ochii parcă mai mari, mai albaștri, mai plini de acea candoare tulburătoare :

— Nu vă înțeleg !

Maiorul începu să-și piardă răbdarea :

— E momentul să faci mărturisiri.

Replica ei sosi prompt :

— Ce să mărturisesc ?

— Cum a fost omorît Mitriță Dărăban.

Femeia lăsă ochii în jos. Începu să suspine :

— Prin urmare nici la dumneavoastră nu am crezare !

Scos din fire, Vasile Cotoros se ridică brusc de pe scaun și se aplecă peste birou.

— Ce crezare să-ți dau, femeie ? îi strigă el. Toate firele duc spre casa dumitale.

Ștergîndu-și ochii cu pumnii ei mici, Domnica Văleanu îl preveni pe un ton calm :

— Nu duce nici un fir spre casa mea... Nu-i nimic dovedit.

Reașezîndu-se în scaun, Vasile Cotoros își înfipse resemnat bărbia în piept. Femeia avea dreptate. Nu era „nimic dovedit". Cu toate că Dragomir Onofrei, subalternul său, efectuase vreme de patru luni una din cele mai minuțioase anchete.

„Dar fără folos", își zicea maiorul.

Totul trebuia luat de la început. Neîntîrziat. Cu o săptămînă în urmă, colonelul Constantin Bozianu, șeful miliției județene, îl luase zdravăn la rost :

— Ce naiba faceți cu „Dosarul Dărăban"? Iar am primit o reclamație din comună... Au început să bombardeze și Capitala... O să ajungem de rîsul lumii... Dacă nu cumva am și ajuns... Vă rog să vă gîndiți bine și să-mi

spuneți : Puteți s-au nu puteți rezolva acest caz ? Dacă nu sînteți în stare, recunoașteți cinstit și am să mă ocup personal.

Pentru un șef de serviciu judiciar, „palma" era usturătoare. Vasile Cotoros o suportase fără să crîcnească. Dar asta-l înfuriase și mai tare pe colonel :

— Ce te uiți așa la mine ? Poate vrei să spui că n-am dreptate ?

— Ba aveți, recunoscuse șeful serviciului judiciar. Și adăugase : E vina mea... Cazul mi s-a părut mai simplu și-am acceptat să conducă ancheta Onofrei.

Ceva mai îmblînzit, colonelul remarcase :

— Băiatul e într-adevăr bun... Dar n-are suficientă experiență. Abia a fost avansat la gradul de căpitan.

— Să știți că dosarul întocmit de el...

— L-am văzut și eu, îl întrerupsese colonelul. Ai să-mi spui că poate servi ca model oricărui ofițer de la judiciar. Și ? Nu vezi că-n afurisita asta de meserie nu ajunge să fii „tobă de carte"? Dacă n-ai fler, intuiție, fantezie, lasă-te de meserie !

Maiorul continua să-și apere subalternul :

— Oricine poate avea un eșec, tovarășe colonel.

— Sînt „eșecuri" și „eșecuri", îi replicase Constantin Bozianu.

Șeful serviciului judiciar simțise că cerbicia colonelului se mai înmuiase.

— V-aș cere o favoare, rostise el cu glasul scăzut.

— Anume ?

— Să-l trimiteți pe Onofrei la un curs de specializare... În felul acesta împăcăm și capra și varza.

— Poate că ai dreptate, acceptase colonelul. Dar te previn : dacă într-o lună nu „cotorosești" cazul Dărăban, nici să nu mai apari în fața ochilor mei.

Vasile Cotoros se înseninase. Șeful folosise această expresie familiară : „a cotorosi". Era un semn clar de împăcare cu subalternul său.

Ieșit de mult din limbajul curent, verbul „a cotorosi" fusese repus în circulație doar aici, la miliția județeană, și aceasta datorită existenței maiorului Vasile Cotoros. Iar cel care se mîndrea cu această „repunere în drepturi" era

chiar colonelul Constantin Bozianu, singurul dealtfel care își putea îngădui o asemenea familiaritate.

...Cu „Dosarul Mitriță Dărăban" în mapă, Vasile Cotoros pornise spre satul din lunca Siretului unde atmosfera era încinsă nu atît din pricina dogoarei soarelui de august, cît datorită luptei surde, necruțătoare, dintre clanurile Hapăilor și Darabanilor.

Furișîndu-și privirea pe sub sprîncenele groase, stufoase, spre femeia din fața sa, maiorul se întreba :

„Unde a greșit Onofrei?"

Pentru că era încredințat de acest lucru. Cu voia sau fără voia sa, tînărul căpitan fusese împins mereu spre căi ce se înfundau. Prima dintre aceste piste îi fusese oferită chiar de expertiza și apoi de contraexpertiza medicală. „Moartea violentă a lui Mitriță Daraban, scria în procesul verbal, a fost cauzată de lovirea victimei de către un vehicul în mișcare, urmată de căderea acesteia sau căderea-proiectarea victimei din vehicul în mișcare, urmată de lovirea acesteia de părțile componente ale vehiculului sau de agregate tracționate de acest vehicul".

În cele două expertize medicale se mai făcuse și mențiunea : „În sîngele victimei s-a găsit alcool într-o imbibație de 2,55 grame la mie, ceea ce corespunde unei stări de necoordonare a mișcărilor și de confuzie".

Iar ei, Hapăii, aveau cunoștință de cuprinsul procesului verbal. Dar, ca să se convingă, maiorul o mai iscodi pe Domnica Văleanu :

— Mitriță se îmbăta des ?

Femeia scutură capul pentru a-și alunga surprinderea apoi arătă către dosar :

— Acolo ce scrie ?

— Lasă asta ! se răsti Vasile Cotoros. Dumneata spune ce știi !

Fără a-și pierde cumpătul, Domnica Văleanu răspunse vădit insinuant :

— Cînd umbli cu miere, te mai lingi și pe degete... Iar el, care avea butoiul de rachiu în magazie, putea să nu tragă cîte un gît ? Simți în același timp nevoia să adauge : Da' nu bea decît sara cînd mîntuia treaba la C.A.P... Ziua

nu l-am întîlnit niciodată băut... Era un om potolit, gospodăros...

— În seara aceea cu cine a băut ?

— Ce știu eu ?... Cu mai mulți.

— Dumneata n-ai fost atunci la magazie ?

— Ba am trecut... Veneam de la grădină... Mitriță m-a văzut și m-a poftit să cinstesc un pahar... Era ziua lui.

— Împlinea patruzeci de ani, precizează maiorul.

— Patruzeci ! suspină ea. Și continuă : Da' n-am stat mult... I-am lăsat pe bărbați în legea lor.

— Era și soțul dumitale acolo ?

— Și el, și Nică morarul...

— Ăsta, morarul, era cumva cu o căruță ?

— Parcă !

Agasat, Vasile Cotoros pufni pe nări :

„Iar iau povestea asta de la început !"

Se întreba totodată ce știau Hapăii despre metodele serviciilor de spionaj și contraspionaj ale țărilor beligerante din cel de-al doilea război mondial. Pentru că izbutiseră să-l „satureze" pe căpitanul Onofrei cu piste false. Și prima dintre momelile înghițite de tînărul anchetator fusese povestea cu Nică morarul.

Din analiza fotografiilor făcute asupra „cîmpului infracțional", adică a locului unde zăcea mort magazionerul de la C.A.P., reieșeau clar urmele unor roți de căruță. De aici și prima ipoteză : Mitriță Dărăban fusese lovit de căruță. Beat mort, cum era, căzuse din căruță și nimerise sub roata care-i trecuse peste umăr, fărîmîndu-i clavicula și coasta. Iar căruțașul, băut și el, de spaimă, o fi dat bice cailor fugind de la locul accidentului.

Dar se putea foarte bine ca același căruțaș, deșmănindu-l pe Mitriță Dărăban, să-l fi azvîrlit chiar el pe magazioner sub roată.

Conștiincios, Onofrei pornise fără întîrziere pe urmele bănuitului făptaș. Și-l descoperise în persoana lui Nică morarul. Acesta venise într-adevăr, în seara cu pricina, cu o căruță la magazie. Cinstise și el în sănătatea lui Mitriță Dărăban apoi se înapoiase cu aceeași căruță în sat, în

jurul orei 21, chiar pe uliţa în mijlocul căreia îşi găsise moartea magazionerul. Învinuirea căzuse ca un trăznet pe capul bietului morar. Reluînd ancheta, Vasile Cotoros stătuse şi el de vorbă cu cel bănuit.

— Vă faceţi un păcat cu mine, tovarăşe maior, îl conjurase morarul.

Privindu-l bănuitor, Vasile Cotoros îl făcuse atent :

— Petre Ifrim a declarat altceva !

Morarul sărise ca fript :

— Nu vă uitaţi în gura prăpăditului acela, tovarăşe maior ! Am auzit şi eu ce-a declarat : Cum că l-aş fi luat pe Mitriţă în căruţă ca să-l duc acasă... Dar n-a fost aşa... Cînd am plecat eu de acolo, cheful abia s-a încins... Şi doar nu era Mitriţă omul care să lase paharul din mînă ca să meargă acasă cu mine. Şi-apoi nu uitaţi că Ifrim ăsta e frate cu Domnica... Scorneală de-a Hapăilor, tovarăşe maior !

— O femeie zicea că te-a văzut chiar în locul acela... Ai oprit căruţa şi te sfădeai cu alţi inşi.

— Am oprit, recunoscuse morarul, ca să coboare careva... Dar nu ne certam, tovarăşe maior. Eram cam băuţi şi vorbeam, bănuiesc, mai tare... Mai suduiam... Da' Mitriţă nu era cu noi.

— Altă femeie, insistase maiorul, te-a zărit mai tîrziu, pe la zece seara, venind pe jos, cu încă un ins, tot din direcţia aceea... Te-a recunoscut după statura înaltă şi după cojocel.

— Se poate, convenise morarul. Pentru că am lăsat căruţa la moară şi-am apucat-o spre casă.

— Ai fost cumva în duşmănie cu Mitriţă Daraban ?

— Ferit-a sfîntul ! se apărase morarul. Ne aveam ca fraţii, tovarăşe maior... Apoi nu era Mitriţă omul pe care să-l duşmăneşti. Şi răsucindu-se pe scaunul care gemuse sub greutatea lui, morarul întrebase cu îndreptăţită nedumerire în priviri : De ce vor Hapăii să mă vîre la apă ? Doar nu le-am făcut nimic, tovarăşe maior. Eu m-am purtat şi mă port omenos cu toată lumea. Asta-i răsplata care mi se cuvine ?

Zîmbindu-i amical, Vasile Cotoros îi zisese :

— Așa e de cînd lumea... Fàptașii cu un păcat, păgubașii cu o mie. Dar dumneata, mai adăugase el, pe cine bănuiești ?

Morarul clătinase din cap a dojană :

— De ce mă îndemnați spre cele o mie de păcate ?

*

* *

Apăsată de tăcerea îndelungată a maiorului, Domnica Văleanu îl iscodi :

— La ce vă gîndiți ?

— Chiar ai vrea să știi ? Femeia îi surîse îmbietor. Mă întreb ce ascunzi sub acest zîmbet nevinovat ? continuă el aţiţat.

— Numai nevinovăție ! îl încredință ea cu glas scăzut.

El îi ripostă :

— Atunci înseamnă că înțelegem în chip diferit acest cuvînt ?

— Tot ce se poate.

Re'uîndu-și aerul oficial, Vasile Cotoros continuă s-o interogheze :

— Cine ziceai că a mai „cinstit" în seara aceea cu Mitriță la magazin ?

Domnica Văleanu începu să devină mai bănuitoare. Intuia că maiorul era mult mai șiret decît tînărul căpitan care condusese ancheta pînă atunci. De aceea hotărî să renunțe la a doua momeală aruncată de Hapăi lui Onofrei. Cu o mimică de fetiță alintată, îl dojeni șăgalnic pe Vasile Cotoros :

— Vă purtați cu mine de parcă aș fi un copil.

Acesta se oțărî :

— Ai impresia că am venit aici să mă joc de-a mijoarca ?

Inima Domnicăi Văleanu începu să se zbată ca la o vrabie prinsă în laț.

— Iertați-mă ! făcu ea.

Maiorul atacă direct :

— Cum e povestea aceea cu tractoristul ?

— Oamenii..., se eschivă ea cu glasul moale.

— Lasă-i încolo pe oameni, se burzului Vasile Cotoros. Spune-mi dumneata ce știi : Era sau nu un tractor în seara aceea acolo ?

— Era ! recunoscu Domnica Văleanu fără șovăire.

— A cinstit și tractoristul ?

— Avea și el un pahar în mînă... Da' cît a băut n-am cum să știu.

— L-ai auzit pe tractorist îndemnîndu-l pe Mitriță Daraban cu vorbele : „Hai, bădie, să te duc acasă" ?

— N-am auzit așa ceva, declară ea.

— Și nici nu l-ai văzut pe Mitriță urcîndu-se lîngă tractorist ?

— Nu.

Vasile Cotoros lovi nervos cu palma peste dosar.

— Fratele dumitale, Petre Ifrim, așa susține... Declarația lui e aici.

Domnica Văleanu se încordă. Își înfipse degetele în genunchi și-și îndreptă spinarea. În ochi îi apăru o lucire aspră, tăioasă :

— Fiecare răspunde singur de ce-a declarat.

Mulțumit că izbutise s-o întărîte, maiorul îi strecură :

— Deci cade bănuiala asta ?

Domnica Văleanu își recăpătă însă calmul neașteptat de iute :

— Care bănuială ?

Maiorul începu să răsfoiască în neștire filele dosarului.

— L-ați fugărit pe căpitanul Onofrei prin toate secțiile și brigăzile stațiunilor de mașini agricole din județ, îi aminti el cu glasul înăbușit de furie.

— Noi ? se arătă Domnica Văleanu mirată.

— Voi, clanul Hapăilor, acuză el fără înconjur și adăugă ca pentru sine : Știți să vă apărați.

— Dumneavoastră nu v-ați apăra ?

Surprins de întrebare, deși firească, Vasile Cotoros se văzu nevoit să-i dea dreptate.

„La urma urmei, așa e ! își zicea. Vinovați ori învinuiți pe nedrept, trebuie să se apere".

Nu era totuși un motiv ca el să dea înapoi. Mort-copt, adevărul se cerea descoperit și dezvăluit. Justiția trebuia să-și spună cuvîntul. Rude mai apropiate și mai îndepărtate, întregul clan al Darabanilor, acuza pe anchetatori : „Ocro-

tiți pe ucigași !... Toleraţi crima !... V-aţi lăsat îmbrobodiți de Hapăi !"...

Era prea de tot. Și Vasile Cotoros venise hotărît, în sat, să pună capăt acestei stări de lucruri.

— Repet, i se adresă el Domnicăi Văleanu, că toate firele duc spre casa dumitale.

— Am priceput, rosti ea netulburată.

— Unii spun că dumneata l-ai adus pe Mitriță în casă... Te-ai strecurat împreună cu el prin grădină.

— Cum aș fi putut face una ca asta ? ridică ea privirea-i nevinovată. Mă vedeți dumneavoastră, femeie în toată firea, mamă de copil, nevastă cinstită, purtîndu-mă ca o tîrfă ?

— Asta nu cred, admise maiorul. În schimb sînt convins că l-au adus alții pe Mitriță Dărăban în casa dumitale.

— Cine ?

— Soțul, fratele și cumnatul dumitale.

Răsucindu-se pe scaun, Domnica Văleanu căută sprijin în razele de soare care se strecurau prin fereastra înaltă, largă, a încăperii. Cu pleoapele pe jumătate închise întrebă cu glasul scăzut :

— Spuneți-mi, vă rog : Se poate fărîma cu pumnul clavicula și coasta unui bărbat voinic, cum era Mitriță Dărăban ?

— Nu ! Nu cred ! bîigui surprins Vasile Cotoros. Ceea ce l-a omorît n-a fost o lovitură de pumn... L-au izbit cu ceva tare... Un drug de fier, un tîrnăcop...

— Ei, vedeți ? îl cercetă ea încrezătoare.

— Ce să văd ?

— Căutați ucigașul în altă parte, îl sfătui ea clar, răspicat, ridicîndu-se în aceeași clipă de pe scaun. Eu atît am avut de spus, mai adăugă. Pot să plec ?

Vasile Cotoros se ridică, la rîndul lui, dezamăgit. Nu prevăzuse sfîrșitul atît de brusc al interogatoriului luat

Domnicăi Văleanu. Încredințat că în dimineața aceea nu va mai putea scoate nimic de la ea, se resemnă :

— Bine. Dar te previn că vom mai sta de vorbă.

— Cînd doriți ! făcu Domnica sigură pe sine.

Pe chip însă i se așternu un aer de om istovit.

Capitolul 2

Amurgul se lăsa peste sat. Dar Vasile Cotoros tot nu se dădea plecat din uliță. Aici, nu departe de strada principală, căzuse cu patru luni în urmă. Mitriță Dărăban. În dosarul întocmit de căpitanul Dragomir Onofrei exista o descriere amănunțită pe care maiorul o știa aproape pe de rost : „În jurul victimei pămîntul era uscat încît nu s-au găsit urme de adîncime... în afara celor mai vechi, lăsate de tractoare și căruțe... Victima era în haină și pantalon de cizmă... În picioare avea cizme negre, iar în cap — o căciulă neagră... Sub haină — o rubașcă de molton și-o cămașă de pînză albită... Moartea l-a surprins cu mîna dreaptă în buzunarul hainei..."

Asta nu pricepea maiorul. De ce ținuse Mitriță Dărăban mîna în buzunar ? Căutase ceva ?... Un cuțit ori altă armă ? Dacă ar fi fost surprins de vreun vehicul, ar fi ridicat instinctiv mîinile ca să se ferească.

„Înseamnă că ori a fost atacat și a căutat ceva ca să se apere, ori a fost lovit prin surprindere", își zise anchetatorul.

În buzunarul acela însă Mitriță Dărăban n-avusese nimic. Cheile de la magazie le purta legate de curea, iar portmoneul cu bani și acte se aflaseră în buzunarul de la piept.

„Cam nefirească poziție", își repetă maiorul.

Ulița nu era dintre cele mai umblate. Cotea prin spatele grădinilor înlesnind trecerea din artera principală a satului spre acareturile C.A.P.-ului.

„Locul a fost bine ales", mai observă maiorul.

În dosarul pe care-l alcătuise, Dragomir Onofrei descria cu exactitate : „Victima a căzut cu fața-n jos, în mijlocul uliței, avînd capul orientat spre intersecția cu artera principală, pînă la care mai erau 13 metri."

„Se îndrepta deci spre casă", presupuse Vasile Cotoros.

„În partea dreaptă a victimei, mai preciza procesul verbal, se află, la 3,50 metri distanță, grădina neîngrădită a locuitorului Calistrat Gheorghe, iar în partea stîngă, la 5 metri depărtare, grădina împrejmuită cu gard de sîrmă ce aparține locuitorului Acatrinei Dumitru".

Cu pașii lui mari, Vasile Cotoros măsură la rîndu-i ulița. În timp ce marca prin două bețe puse cruciș punctul unde fusese găsită victima, auzi în spate foșnetul de iarbă pe care-l aștepta. Se răsuci încet. La capătul grădinii neîngrădite se ivise stăpînul acesteia.

Înalt, uscat, desculț, cu niște pantaloni de salopetă și-o cămașă ieftină, în dungi, decolorată de soare și sudoare, Gheorghe Calistrat își săltă puțin pălăria veche, cu borurile lăsate, rostind prietenos :

— Bună seara, tovarășe maior !

— Bună seara ! îi răspunse la fel de binevoitor Vasile Cotoros.

Gospodarul simți nevoia să-și explice apariția :

— Nu știam cine umblă pe aici...

— Eu eram.

Șiret, gospodarul arătă spre cele două bețe puse cruciș, în mijlocul uliței :

— Vreți să aprindeți un foc ?

— Mă gîndeam mai degrabă la o capcană.

Gheorghe Calistrat își dădu vesel pălăria pe ceafă :

— Chiar așa ?

— D-apăi cum !

— Pe aici nu umblă dihănii, remarcă gospodarul.

Maiorul îl provocă :

— Nici de cele cu două picioare ?

Luîndu-și un aer grav, Gheorghe Calistrat conveni :

— Poate din astea... Da' se lasă greu prinse-n laț.

Vasile Cotoros scoase un pachet de țigări :

— Fumezi ?

— De care sînt ?

— „Snagov".

— Bun lucru, admise Gheorghe Calistrat.

Și întinse mîna spre pachetul de țigări. Maiorul îi oferi foc de la brichetă aprinzîndu-și apoi și el țigara.

— Mare păcat ! rosti gospodarul într-o doară adulmecînd în același timp fumul de tutun. La noi în sat, adăugă el a dojană, nu s-au mai petrecut asemenea pătăranie.

Își luă apoi ochii de la Vasile Cotoros și-i îndreptă spre grădina de peste drum. Printre copaci se strecurau două luminițe. Urmărindu-i privirea, maiorul se interesă :

— De la casa lui Ghiță Văleanu ?

— De-acolo, îi confirmă Gheorghe Calistrat. De la Hapăi.

— Ardeau și-n seara aceea ?

Precaut, gospodarul coborî glasul :

— Se zăreau.

— Pînă tîrziu ? stărui Vasile Cotoros.

— Apăi le-am văzut înainte de-a mă culca, cînd m-am dus afară, ca tot omul... Iar după aceea, pe la două, după miezul nopții, cînd m-a trezit hămăitul cîinilor... Am ieșit atunci pe prispă să văd ce-i cu ei și să-i potolesc.

La capătul uliței, dinspre sat, se iviră cinci umbre. Se îndreptau către ei. Pe măsură ce se apropiau, gospodarul recunoscu pe șeful de post, ajutorul acestuia și alți trei săteni. Faptul îl intrigă dar se prefăcu a nu le da atenție.

Maiorul îl lămuri totuși :

— Vom face o reconstituire.

— A, da ? se dumiri gospodarul. Mă rog ! Dar să ştiţi că a mai făcut aşa ceva şi tovarăşul căpitan care a fost înaintea dumneavoastră.

Grupul celor cinci ajunse lîngă ei. Şeful de post şi ajutorul lui salutară milităreşte. Sătenii ridicară doar vîrfurile pălăriilor ponosite. Ajutorul şefului de post adusese şi un ţol vechi, pe care-l ţinea împăturit sub braţ.

— Ştiţi ce aveţi de făcut ? îi întrebă Vasile Cotoros.

— Cum să nu ! răspunse prompt şeful de post.

Cerul limpede, spuzit de stele, avea strălucirea nopţilor de august.

— Mergem la mata pe prispă ? se adresă maiorul lui Gheorghe Calistrat.

— Mergem, se învoi acesta.

La apropierea lor de casă, doi zăvozi se zbătură în lanţuri, cu lătrături furioase. Stăpînul lor îi linişti. Urcînd pe prispă, maiorul se interesă :

— Şi-n noaptea aceea erau în lanţ ?

— E lege, îl încredinţă Gheorghe Calistrat. Toată lumea trebuie să ţină cîinii legaţi.

Îşi pofti apoi musafirul în casă. Dar acesta se împotrivi :

— Aici avem treabă.

— Să vă aduc măcar un scaun ? stărui gazda.

— Nu-i nevoie ! îl opri maiorul. De altfel n-o să întîrziem mult.

Prin crăpătura uşii de la tindă se iviră cîteva capete curioase de copii. Gheorghe Calistrat se răsti la ei :

— Marş la culcare, diavolilor ! Copiii închiseră uşa cît putură de încet. Gospodarul strigă prin fereastră la nevastă : Femeie !

— Ce vrei, bre ? îi răspunse un glas morocănos.

— Ai grijă de baistrucii ăştia !... Am treabă cu tovarăşul maior.

— Bine, bine ! se învoi femeia cam fără chef.

Mîndru că fusese antrenat într-o acţiune importantă,

Gheorghe Calistrat își umflase pieptul ca un curcan. Deveni guraliv și fără astîmpăr. Maiorul însă n-avea ochi decît pentru cele două luminițe de la casa lui Ghiță Hapău. Peste sat se lăsase liniștea nopții de vară. Ici-colo mai răzbătea cîte un lătrat de cîine. Sătenii se culcau devreme. În zori îi aștepta o nouă zi, de muncă grea, la cîmp.

— Numai ei n-au somn ! remarcă Gheorghe Calistrat arătînd spre cele două luminițe.

— De ce oare ? se prefăcu maiorul neștiutor.

— Cînd păcatul îți apasă inima, nu se mai lipește geană de geană, rosti grav Gheorghe Calistrat.

Îl trase apoi pe maior spre colțul casei :

— Vedeți ? arătă el spre ulițele din vale. Mai sînt două case unde tot așa arde lumina... Acolo, la Petre Ifrim, și dincolo, la cumnată-su, Mihai Cărăbuș... În fiecare seară mă uit la ele și mă întreb : Cît or să mai poată răbda ?

Vasile Cotoros îi puse mîna pe braț. Tăcu și gospodarul, ascultînd cu atenție. Din sus, dinspre casa Hapăilor, se auzeau niște călcături rare, grele, însoțite de cîte un icnet. Cei doi zăvozi mîrîiră apoi lătrară puternic. Gheorghe Calistrat de pe prispă și-i potoli. Maiorul îl urmă cerîndu-i în șoaptă :

— Umblă la fel ca în noaptea aceea.

Calistrat se furișă spre spatele grădinii pînă ce deslușî umbrele a patru oameni care purtau o povară grea. Mimă îndată, cu stîngăcie, un gest de surprindere și se ascunse după o tufă mare, de viță de vie. Iar de acolo continuă să pîndească ulița. Curînd, cele patru umbre se opriră în mijlocul uliței, în locul însemnat de maior cu două bețe puse cruciș, și răsturnară acolo, cu o bubuitură surdă, povara purtată. Și-n clipa următoare, o voce sonoră, bărbătească, se auzi clar, rostind cu o furie imitată stîngaci :

— Stai aici, în crucea mă-ti, că stai bine !

Deși era conștient de înscenare, Gheorghe Calistrat se înfioră totuși. Vasile Cotoros îi puse mîna pe umăr.

— Asta ai auzit ?

— Da, tovarăşe maior !

— Şi ce-ai făcut ?

— Am aşteptat pînă ce doi dintre inşi au apucat-o la vale, spre sat, şi ceilalţi doi s-au înapoiat de unde au venit.

— Iar după aceea ?

— M-am tras înapoi, spre casă... Femeia mea, care se trezise, m-a întrebat : „Ce e, omule ?". „Ce să fie ? Dormi acolo !" m-am răstit la ea. „De ce băteau cîinii ?" m-a întrebat din nou. M-am vîrît lîngă ea în aşternut şi i-am zis : „O fi trecut careva pe uliţă". Femeia a văzut că mi-a fugit somnul şi nu m-a lăsat pînă nu i-am povestit toată pătărania... „Omule ! mi-a spus ea. N-ai văzut şi n-ai auzit nimic... Noi sîntem oameni necăjiţi... Nu te pune cu Hapăii !"

În uliţă, şeful de post, ajutorul său şi cei trei săteni aşteptau cu nerăbdare. Vasile Cotoros veni însoţit de Gheorghe Calistrat.

— E în regulă ! se adresă maiorul celor cinci. Vă mulţumesc ! Duceţi-vă să vă odihniţi... Acuşi se face ziuă.

— Şi dumneavoastră ? se interesă şeful de post.

— Mai rămîn puţin cu gospodarul ăsta... Mergeţi sănătoşi !

Dezamăgit oarecum de simplitatea sarcinii ce-i fusese încredinţată, şeful de post salută rece, politicos, şi-şi îndemnă ajutoarele la drum.

După ce-i văzu pe cei cinci cotind în uliţa principală, Gheorghe Calistrat se adresă maiorului :

— V-aş pofti la mine. N-am mare lucru în casă, dar un pahar tot se mai găseşte.

Invitatul făcu un gest de împotrivire.

— Altă dată !

Aplecîndu-se la urechea maiorului, gospodarul strecură în şoaptă :

— Să nu mai şedem în uliţă... Aici şi gardurile au urechi.

Pentru a-i confirma parcă temerea, în clipa următoare se şi auzi, din grădina împrejmuită, un pîrîit de

vreasc uscat. Cei doi încremeniră. Alt zgomot nu mai urmă. Calistrat îl apucă de mînă pe maior, atrăgîndu-i atenţia asupra locului de unde venise pîrîitul. Acesta îi făcu semn să rămînă nemişcat şi se furişă singur pe lîngă gardul de sîrmă. După cinci-şase paşi încremeni şi el locului, ţinîndu-şi răsuflarea. După gard, în grădină, zvîcni o mogîldeaţă. După umbră, ca şi după iuţeala şi sprinteneala cu care sărea peste răsadurile de legume, Vasile Cotoros presupuse că era vorba de un bărbat tînăr, slab, mărunt.

— Cine crezi că era ? îl iscodi maiorul.

Vădit în încurcătură, gospodarul se scărpină după ceafă :

— Să nu intru iarăşi în păcat, tovarăşe maior.

— Ei, ce naiba ! îl îmboldi Vasile Cotoros.

— Da' nu mă puneţi să dau declaraţie scrisă ?

— Nu te pun.

— Şi rămîne între noi ?

— Fără discuţie.

— Eu cred că-i Petrache Ifrim.

— Fratele Domnicăi ?

— Altul nu văd cine.

— Păi nu e paznic la C.A.P. ?

Gheorghe Calistrat strecură cu ironie :

— Aşa se zice ! Şi adăugă : Acum e de noapte.

— Bine-şi mai face serviciul, constată maiorul. E singur acolo ?

— Singur.

— Deci nu putem afla dacă şi-a părăsit ori nu postul ?

— Doar dacă nu l-a mai văzut întîmplător cineva.

— Vedem noi mîine, conchise Vasile Cotoros.

— Eu zic să mergeţi oleacă la mine, îl pofti din nou gospodarul.

În casa cea mare a familiei Calistrat mirosea a rufe spălate proaspăt şi a busuioc. Cît fuseseră plecaţi cei doi

bărbaţi, gospodina orînduise prin încăpere şi pregătise o masă frugală. Bănuise ea că bărbat-su n-avea să-l lase pe maior pînă nu-l va pofti în casă. Ridicînd paharul, Gheorghe Calistrat îşi preveni musafirul :

— Ăsta-i rachiu făcut de Mitriţă Dărăban... Era meşter în privinţa asta.

— Dumnezeu să-l ierte ! făcu nevasta vărsînd o picătură.

Cei doi bărbaţi se supuseră datinei din bătrîni.

Cu gîndul la reconstituirea din uliţă, Vasile Cotoros rosti către gospodar :

— De-acolo, de unde ai stat, după tufa de viţă, s-a auzit bine vorba din uliţă ?

Gospodarul confirmă.

— Şi zici că glasul era al lui Mihai Cărăbuş ?

— Asta nu putea fi decît vorba lui : „Stai aici, în crucea mă-ti, că stai bine", făcu Gheorghe Calistrat schimbîndu-şi vocea.

— A rostit chiar aşa, deslușit ?

— Nu prea... Avea limba împleticită... Doar băuse pînă atunci şi la magazie, şi la CAP, şi acasă, la cumnatu-su Ghiţă.

— Cam duşmănoase vorbe, constată Vasile Cotoros.

Nevasta lui Calistrat, iute de gură, nu se putu stăpîni :

— Avea şi de ce.

Bărbatul o opri :

— Taci, femeie !

— De ce să tac ? se răţoi ea. Pînă nu faci foc, nu iese fum.

Vasile Cotoros o privi cu interes :

— Despre ce-i vorba ?

— Ei ! făcu bărbatul a lehamite. Oamenii spun multe.

— Adică ? stărui maiorul.

Nevasta interveni mai arţăgoasă :

— Aştia nu ştiu de sat, tovarăşe maior... Nu degeaba

li se zice Hapăi.. Au vrut să fure din magazie și Mitriță i-a prins... De aceea i-au astupat gura pe veci.

— Prostii ! făcu bărbatul din nou a lehamite. Nu omori un om pentru atîta lucru.

Femeia nu se lăsă :

— Dar pentru ce ?... Dacă Mitriță dădea faptul în vileag nu mai rămînea nici Ghiță Hapău brigadier, nici nevastă-sa în consiliul de conducere... Da' omul bun e prost !... I-a iertat și s-a văzut unde a ajuns ! Sub nucul din țintirim... Acolo ai să ajungi și tu dacă-s lăsați mai departe slobozi.

— Ei, că n-o fi țara lui Papură Vodă ! replică bărbatul.

— Bine, bine ! îl avertiză nevasta.

Urmărind înfruntarea dintre cei doi soți, Vasile Cotoros se întreba : „Nu cumva Hapăii fac presiuni asupra lui Gheorghe Calistrat ? E doar singurul și cel mai periculos martor".

Ca să se convingă, întrebă într-o doară :

— Ai observat vreo schimbare în purtarea lor față de dumneata ?

— De fel ! îi precizează omul. Ca și cum „nici usturoi n-au mîncat, nici gura nu le miroase".

— Hoți ! remarcă nevasta. Da' ne așteaptă ei la cotitură... N-avea teamă, Gheorghe !

Spre mirarea soților Calistrat, maiorul se ridică brusc de la masă :

— Vă mulțumesc pentru că m-ați ospătat... Dar trebuie să plec chiar în clipa asta.

— Unde vă zoriți acum, în puterea nopții ? se arătă gospodarul mirat și îngrijorat totodată.

— Vreau să fac o vizită cuiva pînă nu se culcă.

Intuind despre ce-i vorba, Gheorghe Calistrat ridică din sprîncene :

— O apucați în sus, spre acareturi ?

— Așa mi-i gîndul ! recunoscu maiorul.

— Nu-i bine să vă duceți singur... Nu cunoașteți nici drumul... Iar pe întunecimea asta...

— Nu-i dracu' chiar așa de negru, făcu maiorul.

— V-aș duce măcar pînă mai încolo.

— Culcă-te liniștit, îl sfătui Vasile Cotoros. Mîine te scoli devreme... Cîmpul n-așteaptă... Și-apoi nu-i întîia oară cînd pornesc noaptea la drum.

— Cred și eu ! aprobă nevasta. Da' așa-i el, își dojeni ea bărbatul. Își bagă nasul unde nu-i fierbe oala... Și-are s-o pățească într-o zi... Vă spun eu, tovarășe maior... Mă lasă prăpăditul singură, cu o droaie de copii... Că de altceva nici nu-i în stare.

— Te-ai pornit, moară neferecată ! se oțărî bărbatul.

Cuprinzînd-o amical de umeri, Vasile Cotoros o liniști :

— Cîtă vreme sînt eu aici nu i se întîmplă nimic. Iar eu nu plec din sat pînă nu pun lucrurile la punct.

— Să vă audă cel de sus ! făcu femeia.

— Așa va fi ! o asigură Vasile Cotoros. Noapte bună !

— Bună să vă fie inima ! îi ură femeia conducîndu-l spre ușă.

Bărbatul dădu să se strecoare pe lîngă maior, dar nevasta îl opri.

— Unde-ai pornit ?

— Să-l însoțesc, bre, măcar pînă-n uliță, îi sări lui Gheorghe Calistrat țandăra.

— Îl însoțim amîndoi.

Gospodarul strecură spre maior un zîmbet stingher, căinîndu-se :

— Nevastă mi-a trebuit, cu belea m-am căpătuit.

Aceasta îl împunse cu ochi mînioși :

— Că te-o fi tras cineva de mînecă să mă iei ?... Ai uitat, neisprăvitule, cîte nopți ai dat tîrcoale casei mele ?... Te fugărea tata cu țăpoiul, dar fără folos !... Așteaptai pînă sufla el în lampă și iar te apuca șuieratul pe la porți.

— Dacă ai mai fi ca atunci aș șuiera din nou, făcu bărbatul pe un ton vesel.

Drept răsplată primi un ghiont zdravăn, între coaste :

— Pe tine nu te vezi, prăpăditule ?

Dar glasul îi suna a împăcare.

Amuzat de dialogul soților Calistrat, Vasile Cotoros o apucă sprinten spre capătul satului.

Drumul era pustiu și noaptea întunecoasă. Luna răsărea tîrziu, după miezul nopții. Deși călca atent, Vasile Cotoros se mai împiedica de cîte un bolovan. Curînd începu a se obișnui și cu întunericul și cu drumul ce ducea spre acareturile CAP-ului. După ce coti pe lîngă o lizieră de salcîmi, zări becurile de la magazie și de la grajduri. Apropierea lui fu semnalată de la distanță. Un dulău lătra rar, gros, neprietenos. Cineva potoli cotarla. Vasile Cotoros presupuse că era paznicul de noapte.

„Mă așteaptă, își zise. Cu atît mai bine !"

Petrache Ifrim nu veni totuși în întîmpinarea noului venit. Stătea pe un ciot, cu un ciomag noduros între picioare, mîngîind dulăul care nu înceta să mîrîie. Cînd maiorul se apropie cam la zece pași, cîinele dădu să se repeadă. Dar stăpînul său îl prinse cu o mișcare iute, îndemînatică, de zgardă :

— Stai cuminte ! Cuminte, Lăbuș !

Precaut, Vasile Cotoros îi ceru paznicului :

— Ce-ar fi să-l legi ?

— Fiți liniștit ! îl încredință Petrache Ifrim. E cel mai ascultător cîine pe care l-am avut vreodată.

Dulăul se culcă într-adevăr pe labele groase fără a-l slăbi vreo clipă din ochi pe nepoftitul musafir.

La lumina slabă a becului de pe stîlpul de lemn cei doi bărbați se măsurară din priviri.

— Cu ce ocazie pe la noi, tovarășe maior ? se interesă paznicul ridicîndu-se alene de pe butuc. Și adăugă insinuant : Cum s-ar zice... în control ?

— Cam așa ceva, îi strecură Vasile Cotoros.

— După cum vedeți, sînt la post.

Vasile Cotoros nu mai avea nici o îndoială că Petrache Ifrim fusese cel care-l pîndise din grădina împrejmuită cu gard de sîrmă. Era mic de stat, uscățiv, de vreo treizeci și cinci de ani.

Scuturat de un fior, paznicul remarcă :

— Nopţile sînt mai friguroase acum. Şi adăugă şugubăţ : „După Sfînta Marie... faci ceva în pălărie".

Vasile Cotoros ridică fără voie privirile spre căciula ţuguiată, mitoasă, a paznicului. Îi cercetă apoi faţa mică, boţită, prematur îmbătrînită.

„Ăsta-i frate cu Domnica ?" se miră el.

Pe cît era soră-sa de frumoasă, pe atît de pocit era fratele ei. O stîrpitură de bărbat.

Bănuitor, Petrache Ifrim îl iscodi :

— Vreţi să dăm ocol acareturilor ?

— Nu, făcu maiorul a nepăsare.

— Păi... numai pentru atîta lucru aţi bătut drumul pînă aici ?

— Am venit cu alt interes.

— Aaa ! Aşa ! se prefăcu Petrache Ifrim dumirit. Atunci poftiţi în odăiţa mea... E mai cald şi putem sta de vorbă pe-ndelete.

Maiorul se învoi.

Aflată la capătul grajdurilor de vaci, cămăruţa paznicului putea fi primitoare. Dar cel ce-o locuia se dovedea a fi un om leneş, îngălat. Pe patul rudimentar, de lemn, în loc de saltea avea paie şi peste ele un ţol vechi, de-o culoare incertă. Drept pernă, de asemenea un snop de paie iar ca învelitoare, şuba de paznic. Lîngă pat se mai afla o masă dreptunghiulară cu două scăunele. Duşumeaua nu mai fusese spălată şi măturată demult, şi-n aerul stătut plutea un miros greu de sudoare, de rachiu tare şi de tutun ieftin.

— Lasă uşa deschisă, îi ceru Vasile Cotoros. Cum naiba îţi tragi sufletul aici ?

— Omul se obişnuieşte lesne şi cu răul şi cu binele, filozofă Petrache Ifrim.

— Lenea-i mare cucoană, îi replică noul venit. Îmi închipui cum trebuie să fie iarna aici.

— A ! E bine ! îl încredinţă paznicul. Asta, arătă el spre soba de cărămidă din ungherul de lîngă pat, pe ger sau viscol, e-o minunaţie.

— Îmi închipui şi ce duhoare se adună aici, presupuse Vasile Cotoros.

— Aflaţi, tovarăşe maior, că de duhoare n-a murit încă nimeni, însă de frig... a pierit.

Replica îl amuză pe maior.

Aşezîndu-şi pe masă mîinile neobişnuit de mari pentru trupul lui puţintel, Petrache Ifrim îşi îmbie cu îndrăzneală nepoftitul musafir :

— Ascult, tovarăşe maior !

— Ia te uită ! se prefăcu acesta mirat. Da' de unde ştii, bre, că am venit să te întreb ?

Petrache Ifrim îşi dădu un bobîrnac peste nasul lung, gros, roşu ca o pătlăgică :

— Pe ăsta de ce-l ţiu ? El mi-a şoptit că aveţi a-mi pune nişte întrebări.

Maiorul lăsă privirea în jos spre bocancii mari, prăfuiţi, ai paznicului :

— Te superi dacă te rog ceva ?

— Orice ! se oferi Ifrim.

— Aş vrea să descalţi un bocanc.

— Un bocanc, aţi spus ? repetă Ifrim ca pentru a se încredinţa că auzise bine.

— Oricare ! i se preciză. Stîngul, dreptul...

Schimonosindu-şi chipul şi aşa boţit, paznicul se căzni să zîmbească :

— Nu v-ajunge cîtă duhoare aţi înghiţit ? Cînd mi-oi scoate şi obielele...

— Îndur ! îl încredinţă Vasile Cotoros.

Ridicîndu-şi sprîncenele rare, spălăcite, în semn de îngrijorare, Petrache Ifrim se interesă pe un ton grav :

— La ce v-ar trebui bocancul meu ?

— Ca să adun ţărîna de pe talpă apoi să-i iau şi tiparul.

— Țărîna și tiparul ? repetă Petrache mijindu-și privirea bănuitoare. Asta înseamnă că vreți să mă prindeți cu ceva ?

— Ai ghicit.

— Eu n-am voie să știu de ce mă bănuiți ?

— Ba da.

— Anume ?

Cercetîndu-și ceasul de la mînă, Vasile Cotoros rosti calm :

— În seara asta, mai precis pe la ora nouă și un sfert, nu te aflai la post.

Petrache Ifrim își schimonosi și mai mult fața.

— Nu mai spuneți ! făcu el în zeflemea. Da' unde, mă rog matale, mă aflam ?

Imitîndu-l, Vasile Cotoros îl învinui direct :

— Mă rog matale, te aflai în grădina lui Dumitru Acatrinei, ascuns după gard, de unde pîndeai ce făceam în uliță... Iar cînd te-am simțit ai tulit-o iepurește.

Țîțiind din buzele lui subțiri, uscate, Petrache Ifrim exclamă :

— Mare ți-i minunea ta, doamne !

— Apoi, adăugă maiorul fără să se tulbure, te-am văzut cum săreai ca un țap logodit peste răsadurile omului stricîndu-i grădina muncită... Cînd o vedea mîine dimineață ce pocinog i-ai făcut, să te ții atunci binecuvîntare.

— După cîte înțeleg, nu l-ați văzut la față pe „țapul logodit" ? se interesă Petrache Ifrim.

— Nici n-am nevoie, făcu maiorul sigur pe sine. Am alte mijloace de-a afla...

— Țărîna...

— Proaspătă, îl completă Vasile Cotoros. Doar ai călcat pe straturi ude și trebuie să mai fi rămas ceva pe tălpi.

— Da' pămîntul de aici nu-i la fel ? arătă Petrache Ifrim cu un gest larg locul din jur.

— Nu-i ! îl preveni maiorul. Nici un petec de pămînt nu se aseamănă cu celălalt... Unu-i mai negru, altu-i mai galben, unu-i mai gras, altu-i mai sterp... Doar ştii şi dumneata toate astea...

Cumpănind spusele lui Vasile Cotoros, paznicul mai voi o precizare :

— Şi cu tiparul bocancului cum e ?

— La fel ! sosi răspunsul calm al maiorului. N-am decît să-ţi ung talpa cu ceva şi să-ţi iau tiparul pe-o hîrtie. Iar după aceea îl compar cu urmele lăsate pe straturi. Clar ?

— Ar fi ceva ! admise Petrache Ifrim. Dacă nu le-a şters cineva între timp.

— Fii convins că am avut grijă să pun pe cineva acolo de pază, îl minţi Vasile Cotoros cu bună ştiinţă.

Simţindu-se tot mai strîns în chingi, paznicul hotărî să meargă în buestrul maiorului. Dar nu înainte de-a mai smuci o dată de frîu :

— Şi dacă refuz să vă dau bocancul ? Doar n-o să mi-l scoateţi cu forţa.

— Nu, fireşte ! făcu calm Vasile Cotoros.

— Atunci ce faceţi ?

— Te arestez şi te duc la post.

Resemnat, Petrache Ifrim îl opri :

— Nu-i nevoie ! Ridică apoi spre anchetator o privire obosită : Cu alte cuvinte m-aţi prins ?

— Te-am prins, Petrache.

— Eu v-am pîndit ! recunoscu el. Da' vă rog din suflet să nu-i spuneţi lui Dumitru Acatrinei că i-am călcat straturile... Ăsta-i în stare să mă poarte în judecată pînă la Tribunalul Suprem.

— E munca lui, îi aminti Vasile Cotoros.

Dîndu-şi un pumn în căciula miţoasă, paznicul se dojeni :

— Cap prost ! Ce mi-a trebuit ?... Doar tot nu mi-a folosit la nimic.

— Dar la ce voiai să-ţi folosească ?

— Ca să mă apăr, tovarăşe maior. Nu trebuie să mă apăr ? Doar ştiu bine că sînt învinuit de uciderea lui Mitriţă Dărăban. Şi eu, şi cumnatu' Ghiţă şi cumnatu' Mihai...

— E o învinuire nedreaptă ?

Mînios, paznicul bătu cu palma lui mare, noduroasă, în tăblia mesei :

— Este, tovarăşe maior !... Mitriţă n-a pierit de mîna noastră.

— Atunci de-a cui ?

— Nu cunoaştem !... Pe crucea mea că nu cunoaştem !

— Voi l-aţi dus totuşi cu ţolul în uliţă ?

— Asta-i altceva ! Şi dîndu-şi seama că scăpase o mărturisire gravă, întoarse iute vorba : E altă poveste !

— Nu vrei să mi-o spui ? îl îmboldi Vasile Cotoros.

— Ba am să v-o spun, conveni Petrache Ifrim. Că noaptea-i mare şi avem vreme.

Cu un gest reflex, maiorul duse mîna la buzunar de unde scoase nelipsitu-i pachet de „Snagov".

— O ţigară ?

Paznicul primi :

— Bogdaproste !

— Ai cumva şi-un pahar de rachiu ?

— Oleacă !

Ca în transă, Petrache Ifrim se duse mai întîi la sobă, de pe prichiciul căreia luă două pahare din sticlă groasă pe care le clăti cu apa din găleată şi le puse pe masă. Apoi se aplecă sub pat de unde scoase un ulcior cu rachiu. Vasile Cotoros îi observa gesturile mecanice şi privirea nemişcată. Îl ajută să umple paharele. Încăperea se umplu de mirosul iute, pătrunzător, al rachiului de tescovină.

Maiorul sorbi încet, gustînd băutura tare. Paznicul însă dădu cu sete paharul peste cap şi-l trînti cu obidă pe masă.

— Mitriță Dărăban a fost un prost ! rosti apoi cu năduf. Toată viața lui a fost anapoda... Și mult rău ne-a mai făcut.

— Cui ? îl îmboldi Vasile Cotoros.

— Mai întîi soră-mi, Domnica... S-a ținut de capul ei de mică fată... Iar înainte de a se duce la armată a necinstit-o, ticălosul !... Gîndea că ea are să-l aștepte... Că altă treabă n-avea decît să se ducă după un neisprăvit.

— Ghiță Văleanu știa ?

— Ce-avea să facă !... Mai frumoasă fată ca soră-mea n-a fost și n-are să mai fie în prăpăditul ăsta de sat... A trecut și el cu vederea... A îndurat vorbele în doi peri ale altora... Pentru că a iubit-o și-o iubește ca pe ochii din cap.

— Dar Mitriță ?

— Cît a fost în armată, însă și după aceea, a tot tînjit după ea... Pînă în ultima clipă a dorit-o... Cu toate că era om însurat, cu nevastă, cu atîția copii...

— Nevasta lui Mitriță știa ?

— Tot satul știa, tovarășe maior ! Iar după ce slobozi un oftat, Petrache Ifrim continuă pe un ton grav : Mare pacoste și dragostea asta pe capul omului ! N-a fost nuntă, cumătrie, petrecere în sat, la care ele să se întîlnească și să nu se iște dihonie, sfadă, sudalme... De fiecare dată se ridica biata soră-mea de la masă de rîul nevestei lui Mitriță... Cu ochii în lacrimi se ridica.

— Și pentru asta l-ați ucis ?

Întrebarea îl surprinse o clipă pe Petrache Ifrim, apoi îl îndureră :

— De ce vorbiți așa, tovarășe maior ? Doar v-am spus că n-avem nici o vină.

Vasile Cotoros continuă să-i strecoare :

— Se vorbește că dumneata, ca frate al Domnicăi, mai profitai de slăbiciunea lui Mitriță pentru ea.

— Eu ? Cum ?

— Îți mai vîrai mîna prin magazie.

Lezat, paznicul își îndreptă spatele cu demnitate. Vinele de pe frunte i se umflară.

— Minciuni ! bătu el cu pumnul în masă.

— Mitriță te-a prins totuși asupra faptului, insistă maiorul. Punea semne numai de el știute la butoaiele cu băuturi, la lăzile și sacii cu bucate...

Petrache Ifrim gemu :

— Asta nu-i dovedit ! Și nimeni n-o va dovedi.

Prefăcîndu-se absent, Vasile Catoros își cercetă mîinile mari, păroase. Apoi insinuă :

— Nici nu-i nevoie de altă dovadă.

Nedumerit, paznicul se interesă :

— A pomenit el cuiva de treaba asta ?

— Nu !

Chipul lui Petrache Ifrim se lumină :

— Atunci ?

— Am găsit la el, în casă, o scrisoare în care se plîngea de dumneata.

— Cui se plîngea ?

— Domnicăi.

Petrache Ifrim pufni pe nări :

— Mă faceți să rîd !

— N-ai decît, îi replică Vasile Cotoros. Dar scrisoarea există... Am atașat-o la dosar.

— Și asta zici dumneata că-i dovadă ?

— Este.

— Mă mir însă cum de n-a ajuns scrisoarea la soră-mea.

— Presupun că Mitriță ori n-a apucat să i-o dea în mînă, ori s-a răzgîndit.

Paznicul oftă cu amărăciune :

— Asta-i situația !... Dacă există, există !... Ce pot să fac ? Vă spun însă că nu luam mare lucru... Oleacă de băutură, ca să-mi mai țină aici de urît, cîte un pumn-două de grîu sau de păpușoi... Doar nu se făcea gaură în cer... Însă omul, dacă-i al dracului, te bagă în pușcărie pentru nimica toată.

— Mai știa careva de „trebușoara" asta ?

— Numai soră-mea și bărbatu-su.

— Da' Mihai Cărăbuș ?

— A aflat pînă la urmă și el.

— I-a spus Mitriță ? Paznicul confirmă. Cînd ? stărui Vasile Cotoros.

— În noaptea aceea, suspină Petrache Ifrim.

Era a doua mărturisire importantă pe care izbutise maiorul să i-o smulgă. Și-o întipări în minte. Dar cînd ridică privirea își dădu seama că paznicul era parcă gata să-i sară în gît.

— Ce vrei de la noi ? gemu acesta. Cine naiba te-a trimis pe capul nostru ? Și nu te mai uita așa la mine, că nu-s vinovat ! Nu-s vinovat ! N-o să dovedești nici la paștele cailor că noi l-am ucis... Ce dacă m-a prins furînd ? N-a făcut reclamație atunci, să-i fie de bine. Mortul de la groapă nu se mai întoarce... Și-apoi zice acolo, în scrisoare, cît am luat ?

— Zice ! rosti maiorul sec. Măsura și cîntărea de fiecare dată după ce observa că ai furat.

— Pe dracu ! se arătă paznicul neîncrezător. N-am văzut eu ce făcea ?... Mie unde-mi erau ochii ? Și-apoi n-aveți decît să mă condamnați... Cît o să-mi dați ? Cîteva luni de închisoare ! Am trăit eu și mai rău ca la pușcărie... Da' n-am pierit... Mai vreți să știți ceva, tovarășe maior ? Toată povestea asta, cu scrisoarea, e o născocire de-a dumneavoastră.

Așa era. Dar pe chipul colțuros al maiorului nu se putea deslușì nici cel mai mic semn de șovăială. Dimpotrivă. Anchetatorul îi declară sec :

— Am atașat cu mîna mea scrisoarea la dosar, omule ! Mîine, dacă vrei, ți-o arăt... Deși nu sînt obligat.

— Ba sînteți ! se îndărătnici Petrache Ifrim.

— Numai după încheierea cercetărilor, prietene, cînd dosarul este pe rol, la judecătorie. E clar ?

Umerii lui Petrache Ifrim căzură moi. Își luă capul în mîini și oftă din rărunchi :

— Sînt în mîinile dumneavoastră, rosti el cu glasul tremurat. Faceţi ce vreţi cu mine.

Era momentul pe care maiorul îl pregătise cu răbdare şi perseverenţă.

„Ce-ar fi să închei dosarul chiar în noaptea asta ?" îşi zicea optimist.

Se şi închipuia păşind cu fruntea sus, în biroul şefului miliţiei judeţene, rostind scurt, cu palmele la vipuşcă : „Tovarăşe colonel, vă raportez : cazul Mitriţă Dărăban e rezolvat".

Iar pe colonelul Constantin Bozianu îl şi vedea radiind de satisfacţie :

„Bravo, Vasile !... Ai cotorisit-o şi pe asta... Acum du-te acasă, pupă-ţi copiii, fă o baie ca lumea şi mîngîie-ţi nevasta... Mîine te prezinţi cu raportul pentru Bucureşti. Limpede ?"

„Ca apa de izvor, tovarăşe colonel !"

Deocamdată însă, Vasile Cotoros se legăna în iluzii. Pentru că de cealaltă parte a mesei Petrache Ifrim îl pîndea încordat, ca o pisică sălbatecă gata să-şi scoată ghearele. „A naibii creatură, constată maiorul. Repede şi-a revenit". O luă de la capăt :

— Ia zi, Petrache !

— Ce vreţi să ştiţi ?

— Cum a fost în noaptea aceea ?

Omul pipăi mai întîi pe masă după pachetul său de ţigări. Atent, Vasile Cotoros îi oferi din nou un „Snagov". Dar fu refuzat :

— Astea mă zgîrie pe gît !

Îşi aprinse doar ţigara, cu mişcări anume încetinite, de la bricheta maiorului, după care trase adînc în piept slobozind fumul cu un oftat.

— Vorbeşte-mi despre Mitriţă Dărăban, îl îndemnă Vasile Cotoros.

Cătînd prin fereastră întunericul nopţii, Petrache Ifrim îşi începu destăinuirea :

— Nu știu dacă ați observat și dumneavoastră, tovarășe maior, dar bărbații — cam pe la patruzeci de ani — înnebunesc de-a binelea. Nu le mai plac nevestele, nu-i mai încape casa, nu le mai ajung nopțile pentru petreceri.

— Eu am tot patruzeci de ani, îl preveni Vasile Cotoros.

— Mulți înainte !

— Mulțumesc... Dar să bat în lemn...

— Bateți, tovarășe maior, că-i pacoste mare... Mitriță, cel puțin, parcă era zgîlțîit de diavoli... Și dacă ar fi umblat azi după o femeie, mîine după alta, poate se lecuia mai repede... Dar așa, nu vedea în fața ochilor decît pe soră-mea, Domnica ! Cum la vremea aceea era primăvară, cînd sîngele începe să fiarbă în vine, o tehuise și pe ea de cap, nu alta... Nu mai putea biata femeie să iasă din casă... Unde-o prindea, acolo o prelucra... Că el nu mai poate de dorul ei... O îndemna să lase bărbatul, copilul, și să fugă împreună cu el în lume... Nu vă mai spun că și-n cealaltă parte, la el în casă, au început certurile, bătăile... Doar nici nevastă-sa nu era o proastă... Și-a simțit bărbatul în călduri și-a tăbărît cu gura pe el... Apoi ține-te vorbe de ocară, sudalme, amenințări trimise soră-mi și lui bărbatu-su... Încît nu s-a mai putut și-am hotărît tustrei să punem capăt.

— Care tustrei ?

— Eu, cumnatul Ghiță și cumnatul Mihai Cărăbuș.

— Pe bărbatul Domnicăi îl înțeleg, observă maiorul. Era cel mai în drept să intervină... Dumneata, ca frate bun, de asemenea... Dar Mihai Cărăbuș ?

— Noi l-am rugat, preciză Petrache Ifrim. Să fie așa... un fel de judecător.

— Și-ați venit tustrei la magazie ?

— Am venit... Dar nu deodată... Eu am mai întîrziat oleacă prin sat.

— Se pare că era ziua lui Mitriță ?

— Așa !... Împlinea tocmai vîrsta asta afurisită.

— V-ați cinstit tuspatru ?

— Şi noi, şi alţii... S-a tot scurs pe-acolo, în seara aceea, o droaie !... Îl cunoşteau pe Mitriţă inimă largă şi-au venit să se înfrupte... Ca la pomană !

— Cînd aţi plecat de la magazie ?

— Apăi... era trecut de zece seara.

— L-aţi luat cu voi pe sărbătorit ?

— L-am luat... Cumnatu' Ghiţă l-a poftit !... Şi Mitriţă atîta aştepta... Ar fi dat oricît să se afle măcar oleacă în preajma soră-mi... Nu vă mai spun că, pe drum, m-a luat de gît şi mi-a suflat în ureche : „Nu mai pot, Petrache !... Nu mai pot !... De dorul ei mă topesc din picioare... Ca o lumînare mă sting... Învaţă-mă, Petrache, ce să fac !" Scîrbit, l-am dat mai la o parte şi i-am zis : „De soră-mea n-ai să te atingi !" El nu mai contenea cu văicăreala... Slab om era, Dumnezeu să-l ierte !... În faţa muierii era cîrpă, nu bărbat !

Vasile Cotoros zîmbi pe ascuns. I se părea caraghios ca „stîrpitura" din faţa lui să laude într-atîta bărbăţia. Aprins, Petrache Ifrim continuă cu mai mult foc :

— Am intrat în casă... Mitriţă a pus pe masă cele două sticle de rachiu aduse plocon, iar cumnatu-meu Ghiţă ne-a poftit să şedem.

— Şi-aţi luat-o de la capăt ! îl ajută Vasile Cotoros.

— Ce-aveam de făcut ?

— Mitriţă era ameţit ?

— Oho !... Fie-i ţărîna uşoară, nu prea ţinea la băutură... Vorbea tare, rîdea de se cutremura casa şi cu ochii numai după soră-mea... Iar ea, Domnica, săraca, căuta să stea cît mai puţin cu noi... Venea, punea ce avea de pus pe masă, şi pleca numaidecît... Purtarea ei l-a mîniat atunci pe Mitriţă. A izbit o dată cu paharul de masă şi-a strigat la cumnatu-meu Ghiţă : „De ce n-o laşi, bre, să stea cu noi ? Ce am ? Lepră ?" Am încremenit cu paharele în mîini. „Ce vă uitaţi aşa la mine ? s-a răstit atunci Mitriţă la noi. M-aţi poftit aici ca pe un musafir ori ca pe un vrăjmaş ?" Cumnatu-meu, Ghiţă, a încercat

să-l îmbuneze : „Vorbești cu păcat, omule !“ Dar Mitriță s-a burzuluit mai avan : „Sigur ! Îți dă mîna !... Ai cea mai frumoasă femeie din sat... Nu o scorpie ca a mea !“ Pe cumnatu' Mihai nu l-a răbdat inima și i-a zis : „Tu ai ales-o ! De ce plîngi ?“ Mitriță a rotit atunci niște ochi roșii, bulbucați, spre el : „Zici că eu am ales-o ! Nu ? Dar ce voiai să fac ? Asta a mai rămas. Pînă m-am întors din armată ați avut voi grijă să le îmbrobodiți și să le momiți pe cele care ni se cuveneau“. Cumnatu' Mihai, cum i-i firea, arțăgos : „Unde scrie, bre, ce ni se cuvine ?“ „Aici ! s-a izbit Mitriță cu pumnul în piept. E săpat aici, adînc, în inimă“. Am încercat și eu să-l domolesc : „Ei, ce-a fost, a trecut ! Acum sîntem oameni așezați, cu neveste, copii... cu alte griji !“ Dar el s-a repezit și-n mine : „N-a fost și n-a trecut !... Mie, a bătut el cu pumnul în masă, să-mi dați femeia care mi-a fost și-mi este dragă !“ Speriați, ne-am uitat cu toții spre cuhnie, unde robotea soră-mea, Domnica. De n-ar fi auzit, mă rugam în gînd. Da' cel mai pierit era cumnatu Ghiță : „Mă, Mitriță, i-a zis zăbăucului, mai gîndește-te oleacă înainte de-a slobozi astfel de vorbe... Ce dracu' ! Mai întîi e vorba de-o femeie și nu de-o iapă scoasă la vînzare... În al doilea rînd, femeia asta-i nevasta mea luată cu cununie“. „Cu japca ! a trîntit iar zăbăucul pumnul de masă. Mi-ai furat-o ! Hoțule ! Pungașule ! Cu de-a sila mi-ai luat-o ! Și-o ții cu de-a sila !“ S-a ridicat tot atunci și s-a aplecat peste masă ca să-l apuce pe cumnatu' Ghiță de piept : „Mama voastră de Hapăi ! Ați fost și-ați rămas niște apucători... Niște hoți ! Hoților !“ Cumnatu' Ghiță n-a mai putut răbda. I-a apucat mîna și i-a trîntit-o de masă. Lui Mitriță atîta i-a trebuit. S-a năpustit pe noi... Mai-mai să ne biruiască oe tustrei.

Cu un aer gînditor, Vasile Cotoros interveni :

— L-ați pus la pămînt ?

— Ce era să facem ? Turbase de-a binelea, tovarășe maior.

— Și cu ce l-ați pălit ?

— Cu pumnii... I-am scăpat și cîte-un picior...

— Nu din pumni a murit, observă Vasile Cotoros.

— Asta știm și noi, admise Petrache Ifrim.

— Atunci cu ce l-ați pălit ?

— Cu nimic altceva, tovarășe maior. L-am înmuiat doar cu pumnii și l-am scos din casă.

— Pe țol ?

— Pe nici un țol... L-am luat de guler, l-am dat afară, pe ușă.

— Mai sufla ?

— Cum dracu' ! Bolborosea sudalme.

— L-ați dus totuși pe țol pînă-n mijlocul uliței, insistă Vasile Cotoros. Asta-i sigur.

Ridicîndu-și sprîncenele rare, spălăcite, Petrache Ifrim îl înfruntă :

— Dacă sînteți așa de sigur, de ce nu ne arestați ?

— Am s-o fac și pe asta, îl preveni maiorul, dar cînd voi socoti eu de cuviință.

— E drept ! conveni paznicul cam în zeflemea.

Ușor lezat, Vasile Cotoros îl dojeni :

— Nu te juca Petrache cu focul ! Nu te juca ! Ai să te frigi.

— Nu mă joc, tovarășe maior.

— Doi martori oculari îmi ajung, adăugă Vasile Cotoros ca pentru sine.

Paznicul sări ca fript :

— De unde... doi ?

— Gheorghe Calistrat și Zaharie Mărgărit.

— Zaharie Mărgărit ? se arătă Ifrim descumpănit. De unde l-ați mai scos și pe ăsta ?

— Cînd îl duceați pe Mitriță cu țolul, el trecea spre stînă. Omul v-a zărit, dar s-a ferit din calea voastră și-a apucat-o pe altă uliță.

Petrache Ifrim își strîmbă gura a neîncredere :

— Așa zice el ?

— Așa va zice ! îl avertiză maiorul.

În sufletul paznicului se strecură un început de teamă.

— Apăi, da ! făcu el cu un început de tremur în glas. Dacă o să-l „prelucrați" ca pe Gheorghe Calistrat...

— Măsoară-ți cuvintele, Petrache ! se burzului Vasile Cotoros.

— Mi le măsor, tovarășe maior !

Privirile li se încrucișară. Vasile Cotoros trecu pe neașteptate la un ton mai blînd :

— Pe Mitriță nu-l supăra uneori inima ?

La pîndă, Petrache Ifrim se interesă :

— În ce fel ?

— Nu se plîngea cîteodată așa, fără pricină, că n-are putere ?

După cîteva clipe de gîndire, paznicul înghiți nada :

— Parcă.

— Nu zicea cumva că-și simte inima în gît ?

O lucire vie, deosebită de cele dinainte, lumină privirea 'ui Petrache Ifrim.

— Aveți dreptate ! declară el. Mi s-a plîns o dată, poate chiar de două ori, că-i bate inima anapoda... Și-am rîs de el.

— Asta e ! rosti maiorul ca pentru sine.

Înviorat, paznicul întrebă :

— Suferea de inimă ?

— Așa zic doctorii... I-au găsit la autopsie un beteșug.

Paznicul deveni însă bănuitor :

— Pînă acum n-a pomenit nimeni de așa ceva.

— Mai ținem și noi cîte unele în secret.

— Așa ! făcu Petrache Ifrim gînditor.

— De aceea, continuă maiorul, mă întreb dacă în noaptea aceea, cînd v-ați luat la bătaie, Mitriță n-a căzut din pricina inimii... Iar voi ați crezut că-i din pumni.

Bănuiala se strecură din nou în sufletul lui Petrache. Bănuiala și îndoiala totodată. Ceva îi spunea că omul din

fața sa era bine intenționat. Că nu voia să-i înfunde cu orice preț. Dacă era un anchetator mai pripit, pe baza dovezilor pe care le avea, putea să-i aresteze pe tustrei : și pe el, și pe cumnatu-su Ghiță Văleanu și pe cumnatu-su Mihai Cărăbuș. Dar n-o făcuse ! Deci nu era întru totul convins de vinovăția lor.

— A fost sau nu așa ? auzi el din nou glasul lui Vasile Cotoros.

Petrache Ifrim oftă, căută dezorientat spre întunericul nopții și-și frecă pumnii. Își luă apoi capul în mîini pentru a rosti cu glasul pierit :

— Așa a fost, tovarășe maior... Inima l-a doborît !

— V-ați speriat ?

— De spaimă ne-am trezit și din băutură... Parcă nu turnasem nici o picătură în gură. Cumnatu' Ghiță a strigat-o și pe soră-mea, Domnica... Aceasta, cînd a văzut ce s-a întîmplat, s-a luat cu mîinile de păr : „Ce-ați făcut, blestematilor !" S-a aplecat apoi asupra lui Mitriță și i-a ascultat inima : „Nu mai bate ! a gemut ea. L-ați omorît !" Albi, ca varul, ne uitam năuci la el, care zăcea pe podea. Soră-mea, mai tare de fire, s-a răstit la noi : „Ce stați ca niște momîi ? Să-l ducem de aici !" A înșfăcat un țol, pe care l-a așternut lîngă Mitriță... L-am luat de mîini și de picioare, l-am pus pe țol și l-am dus pînă-n mijlocul uliței, unde l-am lăsat... Așa a fost, tovarășe maior... Mă jur pe ce vreți că așa a fost !... Inima l-a dat gata !

Spre mirarea lui însă, Vasile Cotoros pufni pe nări :

— Mare pramatie ești, Petrache !

Paznicul îngălbeni :

— Cu... cu... cum ați spus ?

— Mitriță Dărăban era sănătos tun, îi declară maiorul. Cu inima pe care o avea putea să apuce liniștit suta de ani.

— To-va-ră...

— Gata, omule ! îi reteză anchetatorul vorba. M-ați purtat destul cu minciunile voastre... Dacă erați nevinovați, declarați de la început... Gata ! Am terminat cu voi !

— To-va...

— Ce vrei, mă ? se răsti Vasile Cotoros. Ştii bine de ce a murit Mitriţă Dărăban !... Nici de inimă, nici de ficat... L-aţi pălit cu o rangă de fier ori cu ceva asemănător... I-aţi fărîmat clavicula şi coasta... De asta a murit. Şi adăugă : Poate şi de „inimă rea".

Petrache Ifrim îşi trînti pumnii în cap :

— Nu mă credeţi ! se văită el. De ce nu mă credeţi ?

Vasile Cotoros refuză să-l mai asculte. Mîhnit, se ridică de la masă şi porni spre ieşire. Curînd îl înghiţi întunericul.

Capitolul 3

La casa Hapăilor mai ardea lumina.

„N-au somn, îşi zise Vasile Cotoros. Îi apasă conştiinţa".

Era pornit rău împotriva acestui clan apucător. Nu-i putea ierta pentru că scurtaseră zilele lui Mitriţă Dărăban.

„Ei au făcut-o, îşi spunea. Numai ei !"

Se-ntreba totuşi cît adevăr şi cîtă minciună cuprindeau mărturisirile lui Petrache Ifrim. „S-a lăsat prins în cursă ca un prost", constată el.

După opinia sa, fratele Domnicăi Văleanu avea motive temeinice să-l duşmănească pe Mitriţă. Întîi de toate, îi necinstise sora „de fată mare". Iar fapta era dintre cele mai ruşinoase şi se cerea răzbunată. Numai că el, Petrache Ifrim, o aschimodie de om, nici nu cutezase să treacă nici măcar prin faţa falnicului flăcău. Laş, neputincios, îşi înghiţise veninul picătură cu picătură şi aşteptase clipa prielnică. Leneş, nevolnic, nu se sfiise totuşi să profite

de pe urma slăbiciunii lui Mitriță față de soră-sa și-și vîrîse mîinile în bunurile aflate în magazie. Maiorul nu se îndoia că magazionerul, în momente de mînie, îl amenința pe paznic că-i va da hoțiile în vileag.

„Nu-i exclus ca însăși stîrpitura asta să-i fi dat lovitura mortală", presupunea el.

Îi veni atunci în minte și-o vorbă din bătrîni : „Moartea voinicului din inima păcătosului".

Cît îl privește pe cumnatu-su, Ghiță Văleanu, poreclit Hapău, și acestuia îi convenea plecarea dintre cei vii a lui Mitriță Dărăban. Chiar și pentru singurul motiv că acesta-i cerea mereu femeia. Adică pe nevasta lui legală, luată cu cunună. Zăbăucul nu ținea seama că el, Ghiță Văleanu, era cineva în sat : om cu stare, brigadier de cîmp, mîine-poimîine poate chiar președinte al cooperativei. De ce nu ? Doar era isteț, harnic, cu știința cultivării pămîntului, spirit gospodăresc recunoscut. Cum își îngăduia, prin urmare, un prăpădit de magazioner să aibă pretenție la nevasta lui ? Și cînd ? După ce el întemeiase, împreună cu Domnica, poate cea mai arătoasă gospodărie din sat ? După ce femeia l-a dăruit cu o fată care s-a făcut între timp mare, frumoasă și foc de mintoasă ?

„E cea mai bună elevă din toată școala", i-o lăudaseră învățătorii, mai apoi profesorii.

Și-atunci, cum ? Pe ce temei își îngăduia zăbăucul să-i calce pragul pentru a-i strica rosturile casei ? Nu ! De bună seamă ! Un asemenea om n-avea ce căuta în sat. Ori la balamuc, ori sub nucul din țintirim.

„Și-a preferat a doua soluție", își zicea Vasile Cotoros. Calea era mai sigură și mai la îndemînă... Și-apoi n-o făcuse cu mîna lui... Cînd nu va mai avea încotro, îl va denunța pe cumnatu-su, Petrache... Doar ăsta l-a pălit cu ranga, cu tîrnăcopul sau cu ceva asemănător... Deocamdată însă nu-l denunță... Petrache e doar fratele Domnicăi... și aceasta l-o fi prevenit : „Dacă intră frate-miu la pușcărie, te duci și tu cu el, împreună cu cumnată-tu Mihai Cărăbuș... Pentru că tustrei ați tăbărît asupra lui Mitriță... Doar am văzut bine".

Improvizînd, Vasile Cotoros se trezi în mijlocul satului. Spre surprinderea lui, la „Bufet" mai era lumină deşi trecuse de mult ora închiderii. Din cîţiva paşi, maiorul ajunse în prag. La o masă, cu fruntea culcată pe braţe, zăcea Mihai Cărăbuş. Alături de el, cu umerii frînţi de oboseală, cu neputinţa întipărită pe chip, stătea ţinîndu-şi mîinile în poală nevasta acestuia. Gestionarul, care-şi făcea socotelile la tejghea, mormăia spre cei doi incomozi muşterii :

— Înţelegeţi, bre, că trebuie să închid !... Ce, plătiţi voi amenda ? Eu o plătesc.

În loc de răspuns, femeia clătină capul înfăşurat într-o basma subţire. Dar cînd dădu cu ochii de Vasile Cotoros se trezi brusc din amorţire şi se ridică. Simţindu-i mişcarea, bărbatul o prinse de mînă şi-o trînti înapoi, pe scaun :

— Stai aici, în crucea mă-ti, că stai bine !

Spontan, maiorul îi replică cu glas tare, răspicat, pentru a fi auzit bine :

— Aşa i-ai spus şi lui Mitriţă Dărăban ?

Scuturîndu-şi capul, pentru a se mai dezmetici, Mihai Cărăbuş bîigui mînios :

— Ce ?... Cum ?... Cine a po-me-nit...

Ca prin ceaţă, începu să deslueşască statura înaltă, ţeapănă, a lui Vasile Cotoros. Femeia şi gestionarul încremeniră. Maiorul se apropie de masă şi-l înfruntă pe Mihai Cărăbuş :

— Aşa ai zis cînd l-ai azvîrlit mort în mijlocul uliţei ?

Recunoscîndu-l pe anchetator, săteanul se ridică clătinîndu-se :

— Dumneata, ameninţă el, ai să dai socoteală pentru vorbele astea. Îşi şterse apoi gura udă de vin cu o mînecă a cămăşii. Repetă : Ai să dai socoteală, tovarăşe maior !

— Vedem noi pînă la urmă, îl aţiţă maiorul.

Ţinîndu-se din ce în ce mai bine pe picioare, Mihai Cărăbuş îndreptă degetul arătător spre noul venit :

— Eu... Eu atîta spun ! Merg cu dumneata de piept pînă la... Dumnezeu ! Nu îngădui ! Nimănui nu îngădui... să vorbească așa cu mine ! Și bătîndu-se fălos cu pumnul în piept, răcni : Pe mine mă cheamă Mihai Cărăbuș !

Fără voia sa, maiorul zîmbi amintirii de la tătîne-su : „Și nu uita că mă cheamă Cotoros !"

Izbutind să se desprindă de masă, Mihai Cărăbuș își îndreptă spinarea pentru a-l înfrunta pe anchetator :

— Nimeni, strigă el, n-a cutezat să mă înfrunte pe mine... Eu sînt om cinstit, gospodar...

Nevăsta îl trase de mînecă :

— Mihai !

Bărbatul o îmbrînci :

— Du-te-n crucea mă-tii ! Asta e ! Pe mine să mă lași... Am o vorbă cu dumnealui, arătă el spre Vasile Cotoros. Și cu un zîmbet căznit, adăugă : Chiar îmi pare bine că ai venit, tovarășe maior... Îmi pare foarte bine ! Se răsuci din nou către nevastă poruncindu-i : Du-te acasă ! Acolo-i locul tău... La copii ! La orătănii !... Ai plecat ?

Gestionarul, împăciuitor, o apucă pe femeie de mînă îndemnînd-o spre ieșire.

— Nu te pune cu el... Du-te dacă ți-a poruncit.

Cu inima îndoită, femeia încercă să se împotrivească :

— Cum să-l las așa ?

— Ți-l aduc eu acasă, o liniști gestionarul.

Se îndreptară amîndoi spre ieșire. Văzîndu-se singur cu Vasile Cotoros, chefliul se căzni din nou pentru un zîmbet :

— Îmi pare bine că ai venit, tovarășe maior. Șezi ! îi arătă el masa. Te rog eu...

Dădu să apuce un pahar, pe care-l răsturnă, apoi sticla de vin. Vasile Cotoros îl opri :

— Ajunge !

Umflîndu-și pieptul, Mihai Cărăbuș se împotrivi :

— De unde știi dumneata cît îmi ajunge ?

Pașnic, maiorul îl preveni :

— Dacă vrei să stăm de vorbă prietenește, te-aș ruga să nu mai bei.

Nemulțumit, săteanul scutură capul tehui de băutură :

— Și dumneata ?

— În seara asta n-am chef !

— Mă rog ! se învoi Mihai Cărăbuș. N-ai chef, n-ai chef ! Da-i păcat...

— Altă dată ! făcu Vasile Cotoros.

— Fie și altă dată, conveni săteanul.

De afară, reveni gestionarul :

— N-am avut încotro, se dezvinovăți el față de maior. N-a vrut să plece și pace.

Lezat, Mihai Cărăbuș se răsti la el :

— Ce te vaieți acolo, bre ? Cînd aduni la chimir, din agoniseala noastră, atunci nu te vaieți !

Împăciuitor, Vasile Cotoros se adresă gestionarului :

— Ne poți face o cafea tare ?

— Să văd ! În prăvălie nu ținem. Da' mă duc în casă... Poate găsesc vreo linguriță.

— Ți-aș fi recunoscător ! îi zîmbi maiorul amical.

Neașteptata apariție a lui Vasile Cotoros în bufetul sătesc îl trezise pe Mihai Cărăbuș și fără cafea. Limba aproape că nu i se mai împleticea.

— N-ai făcut bine ! rosti el pe un ton de dojană.

Nedumerit, Vasile Cotoros se interesă :

— Ce n-am făcut bine ?

— Ești de atîta vreme în sat și nu m-ai căutat.

— Trebuia ?

— Neapărat !... Pentru că așa s-ar fi cuvenit... Să asculți și o parte și cealaltă... Ori socotești că eu nu mă aflu de „partea cealaltă" ?

— Din păcate, îl preveni maiorul, te afli.

— Ei vezi ? Și săteanul adăugă ca pentru sine : Îmi pare rău ! Serios îmi pare rău... Te-aș fi scutit de atîta umblet.

— Dacă știam...

— Las' că știai, îl întrerupse săteanul. Dar ești viclean, tovarășe maior. Mare viclean ! Ne ții pe toți în bătaia puștii !... Poate-poate facem pe noi de frică și venim să-ți spunem tot... Da' n-avem ce, tovarășe maior ! Ce-ai aflat de la cumnata Domnica ? Te miri ce și mai nimic. La fel și de la cumnatu' Petrache.

— În privința lui Petrache te înșeli, îl preveni Vasile Cotoros. A mărturisit tot.

Cu un gest de lehamite, săteanul ripostă :

— Aiurea !... N-avea ce ! Căcăcios, cum îl știu, dădea totul în vileag dacă știa ceva.

Gestionarul sosi neașteptat de repede cu două căni mari, aburinde, pline cu cafea. Vasile Cotoros îi adulmecă aroma. Ceruse cafea mai mult pentru el decît pentru Mihai Cărăbuș. Cercetările și interogările de peste zi îl epuizaseră. Precaut, gestionarul îi ceru părerea :

— Ce fac ? Închid prăvălia ?

— N-ar fi rău, conveni maiorul. Trage obloanele... Cu îngăduința dumitale, noi mai rămînem... Da' nu-i nevoie să ne aștepți. Poți să te culci. Și aruncînd o privire peste rafturile cu băuturi, adăugă : Cu toată încrederea.

— Se poate, tovarășe maior ? făcu gestionarul rușinat. Stați cît e nevoie... Dar la plecare nu uitați să stingeți lumina și să trageți yalele.

Sorbind cu poftă din ceașca de cafea, Mihai Cărăbuș aștepta pînă ce-l văzu pe gestionar plecat apoi reluă vorba :

— Și zi asta-i cu Petrache Ifrim. Chicoti ușor : A mărturisit tot... Vai de capul lui cel amărît !... Grea e viața pentru neisprăviți ca el, tovarășe maior.

Remarca îl amuză pe Vasile Cotoros. De obicei nu-i plăceau oamenii băuți. Îl îngrețoșau. Dar Mihai Cărăbuș era simpatic. I se părea o fire deschisă, veselă, de chefliu. Numai de cînd era amestecat, mai mult fără voia lui, în povestea asta urîtă, legată de moartea lui Mitriță Dărăban, era și el cătrănit. Și abia aștepta să i se pună o dată capăt.

— Stau și mă întreb, reîncepu maiorul să-l iscodească, de ce naiba te-ai vîrît în tărășenia asta ? Pe prăpăditul de Ifrim l-am înțeles... Avea de ce să-l dușmănească pe Mitriță... Atît pentru soră-sa cît și pentru furtișagurile cu care l-a prins.

Cu un gest de lehamite, Mihai Cărăbuș protestă :

— Nu cred să fi luat cine știe ce...

— Furtul rămîne furt ! îl întrerupse autoritar Vasile Cotoros.

— Da' nu curmi viața unui om doar pentru atîta lucru, tovarășe maior ?

— Depinde !

— Nu, tovarășe maior, își susținu săteanul punctul de vedere. Hoțul nu face moarte de om decît atunci cînd e prins asupra faptului. Lovește fără să se uite... Cu ochii închiși. Or Mitriță nu l-a prins pe cumnatu' Petrache asupra faptului... Avea doar niște bănuieli... Atît.

— Dar Ghiță Văleanu ?

— Ce-i cu el ?

— Era mai îndreptățit să-l pălească pe Mitriță ?

— De ce ?

— Pentru că-i cerea femeia !

Săteanul gesticulă iarăși a lehamite :

— Aiureli, tovarășe maior ! Aiureli de bețiv mu-ieratic. Ăsta-mi era Mitriță Dărăban, fie-i țărîna ușoară... Cum i se urca oleacă băutura la cap începea să se vaiete ca o muiere : „Nu mai pot ! Nu mai pot ! O iubesc ! Nu pot trăi fără ea !" Și după ce făcu o scurtă pauză, continuă confidențial : Vorbind așa, între noi, astea-s vorbe de bărbat, tovarășe maior ? De om gospodar, cu nevastă și copii mari ?

— Nu prea, admise Vasile Cotoros.

Ideea în sine îi repugna într-adevăr și lui. Era de părere că femeia pe care o îndrăgești, trebuie s-o cucerești, nu s-o cerșești de la altul. Dar nu înlătură nici ipoteza că Domnica ținuse și ea la Mitriță Dărăban. Că

în timp ce acesta se aflase în armată, Hapăii o momiseră şi-o determinaseră să se mărite cu Ghiţă Văleanu. Presupunea de asemenea că în aceşti ani, de măritiş, Domnica avusese şi ea momente cînd regretase pasul făcut. Iar prezenţa lui Mitriţă Dărăban în preajma ei îi hrănise această părere de rău.

„Soţul ideal e cel pe care nu-l ai, filozofa în sinea lui Vasile Cotoros. Asta se ştie... Dar de aici şi pînă la omor..."

Intuindu-l, Mihai Cărăbuş îl preveni :

— Nu vă duceţi cu gîndurile cine ştie unde... Cumnatu' Ghiţă a avut trai bun cu femeia lui... Şi vă mai spun un lucru : El nu-i în stare să gîtuie un pui de găină.

— Dar în seara aceea, tot i-a scăpat lui Mitriţă cîţiva pumni, presupuse maiorul.

— La mînie, mai pleacă mîna şi fără tine, admise Mihai Cărăbuş. Mai ales cînd nu te mai poţi înţelege cu altul din vorbă.

— Nu pricep totuşi, stărui Vasile Cotoros, de ce te-ai amestecat dumneata în parascovenia asta ?

Oftînd greu, din rărunchi, Mihai Cărăbuş mărturisi :

— Din prostie, tovarăşe maior !... Omul bun e prost... M-a tîrît cu şiretenie cumnatu' Petrache... Ba cîrc, ba mîrc, ba că Mitriţă e înnebunit de-a binelea, ba că soră-sa, Domnica, nu mai are somn şi bărbatu-su e negru de mînie... Ba că-i e teamă să nu se întîmple o nenorocire...

— Şi s-a întîmplat ! rosti Vasile Cotoros ca pentru sine.

— Nu zic nu, conveni săteanul. Dar nu aşa cum socoţi dumneata, tovarăşe maior. Eu zic să cauţi în altă parte.

— Unde ? Tot în sat ?

— Nu ! Nimeni de la noi n-avea de ce să-şi încarce sufletul cu o moarte de om.

— Totuşi voi l-aţi scos pe Mitriţă Dărăban cu ţolul din casă şi l-aţi rostogolit în mijlocul uliţei ?

Mihai Cărăbuş ridică mîna în semn de protest. Maiorul însă nu-i dădu răgaz :

— E fapt dovedit ! Înțelege !... Există martori care au dat declarații scrise. În plus, în seara asta, Petrache Ifrim a mărturisit totul, pe hîrtie.

Scaunul scîrțîi sub greutatea lui Mihai Cărăbuș. Omul gemu.

— Dacă așa stă treaba, nu mai am nimic de adăugat. Puneți-ne pe toți în lanțuri !... Pîinea și cuțitul sînt în mîinile dumneavoastră... N-aveți decît să tăiați de unde vreți și cît poftiți.

Declarația îl burzului pe maior :

— Nu-i vorba de pofta mea sau a altcuiva...

— Am priceput, tovarășe maior, îi reteză Mihai Cărăbuș vorba. Cineva trebuie să dea socoteală de moartea lui Mitriță Dărăban... Și dacă n-ați găsit făptașul, să pătimească cei asupra cărora a căzut năpasta.

De astă dată ridică Vasile Cotoros mîna în semn de protest. Dar săteanul îl opri autoritar rostind cu glasul scăzut, un pic tremurat :

— Un lucru vreau să-ți mai spun : Mă jur pe ce am mai scump, pe viața copiilor mei, că Mitriță Dărăban n-a murit de mîna noastră.

— Totuși, în casă, îi aminti Vasile Cotoros, omul a căzut din picioare ca retezat... Domnica i-a ascultat inima și-apoi a strigat : „Nu mai bate !... L-ați omorît !"

— Așa a fost, recunoscu Mihai Cărăbuș fără ezitare. Și noi l-am crezut mort... Ne-a înghețat sufletul de spaimă... Dar pe drum, tot hurducîndu-l, Mitriță și-a mai venit în fire... I-am ascultat chiar eu inima... Bătea ca la un om sănătos !

Nemulțumit, Vasile Cotoros țîțîi. Săteanul îl întrebă :

— Nu mă crezi ?

— La altceva mă gîndeam, îi răspunse maiorul clătinînd capul a dojană. Știați că mai trăiește și l-ați azvîrlit totuși, ca pe-o otreapă, în mijlocul uliței.

— Ai dreptate, recunoscu Mihai Cărăbuș. Dar să știi că n-am făcut-o cu un scop anume... ca să dea peste el

vreo căruță, vreo mașină... Pur și simplu nu ne-a dus capul la altceva. Eram bucuroși să ne descotorosim cît mai repede de el... Nici nu știu dacă ne-am dat seama unde l-am pus... Poate în mintea noastră ne-am zis că în uliță l-o găsi careva mai repede, să-l ducă acasă... Zău așa ne-am gîndit... Cînd ai sufletul bîntuit de spaimă nu judeci mult.

Schițînd un zîmbet de neîncredere, Vasile Cotoros rosti ca pentru sine :

— Și totuși cine l-a omorît ? Pentru că cineva l-a lovit de moarte... În privința asta nu încape discuție.

— Nu încape ! repetă mecanic Mihai Cărăbuș. E drept... Da' nu știm cine și. nici de ce... Asta ți-o spun dumitale, și-am s-o spun oricui... pînă-n ceasul din urmă... Chiar de intru în pușcărie... Există doar dovezi... Am să ispășesc o vină pe care n-am făptuit-o... Nici eu, nici cumnații mei... Dar dacă așa vrea Dumnezeu, așa ni-i scris, n-avem ce face!

Convins că nu va mai putea scoate nimic de la el în seara aceea, maiorul încheie :

— Bine, omule ! Să mergem pe la casele noastre.

— Să mergem ! conveni săteanul.

Se ridică greoi de pe scaun și porni clătinat în urma maiorului. Îl epuizaseră și băutura și oboseala, dar mai cu seamă interogatoriul la care fusese supus.

Capitolul 4

Culcat în crivatul țărănesc din „casa cea mare" a Catrinei lui Fălosu, pe Vasile Cotoros nu-l prindea somnul nicicum. Cocoșii începuseră a cînta de ziuă dar el nu izbutise încă să pună geană peste geană. Zăcea de o

săptămînă în acest sat, din inima podișului Moldovei, și se străduia zadarnic să dea de „capătul firului". Își făcea în schimb reproșuri cu gîndul la tînărul căpitan Dragomir Onofrei pe care-l trimisese la „specializare", pentru a-i prelua cazul.

„L-am învinuit de pomană", își zicea.

Cu toată experiența sa de criminalist, își dădea seama că ajunsese și el în același punct mort. Și-n ciuda ambiției, a străduințelor sale de zi și noapte, se poticnea exact de același prag.

La dosar nu mai avea de ce umbla. Onofrei îl întocmise după lege. Lipseau doar mărturisirile Hapăilor. Însă maiorul se îndoia că va mai obține ceva de la aceștia.

Pe de altă parte, viermele îndoielii nu înceta să-l roadă : „Dacă nu sînt vinovați ?"

Cînd preluase cazul, îl întrebase pe Onofrei :

— De ce n-ai înaintat dosarul procuraturii ? Pare complet.

— Este și nu este, îi răspunsese tînărul căpitan. Nu știu de ce, dar simt că ceva nu-i în regulă.

— Ce anume ?

— Încă nu-mi dau seama.

Icnind, Vasile Cotoros își puse palmele căpătîi mărturisindu-și : „Din păcate nici eu nu-mi dau seama".

Nici el nu s-ar fi simțit cu sufletul împăcat dacă-i trimitea pe cei trei Hapăi la închisoare. Și lui îi scăpa „ceva" în toată povestea asta încîlcită. Sigur îi scăpa.

Își aminti că undeva, într-o nuvelă a lui Georges Simenon, întîlnise următoarea remarcă despre anchetator : „Se afla cel mai aproape de vestita „crimă perfectă" așa de dragă criminaliștilor".

Spusele celebrului romancier i se păreau a ține mai mult de fantezie. Pentru că lui, personal, nu-i fusese niciodată dragă vreo crimă și cu atît mai puțin o „crimă perfectă". Mai bine-zis nu credea în existența acesteia.

„Mai devreme sau mai tîrziu, orice crimă este dată în vileag, își zicea. Numai că vremea se scurge în favoarea făptașului."

Neobișnuit cu patul tare, de scînduri, simți că-i amorțise spatele. Se răsuci pe-o coastă, își puse brațul căpătîi și reveni la ideea care-l obseda : „Onofrei era tare bucuros cînd i-am încredințat acest caz".

Își aminti că și altor confrați le străluceau ochii după ce rezolvau cîte un caz dificil. Era o bucurie firească, a datoriei împlinite. El, însă, după ce închidea cîte un dosar și-l înainta procuraturii, se simțea cuprins de tristețe. Mîhnirea i se așeza pe suflet încet, persistent, ca o negură de toamnă. Îl dureau faptele nesăbuite ale semenilor săi comise în clipe de rătăcire. Și-l revoltau mai cu seamă cele îndelung premeditate. Pe acestea le urmărea cu perseverență, cu îndărătnicia lui de țăran moldovean. Iar cazul Mitriță Dărăban i se părea a face parte din această categorie : crimă îndelung premeditată. O crimă comisă de cineva strîns cu ușa de magazionerul C.A.P.-ului. Dar cine putea fi acesta ? Petrache Ifrim, paznicul, cel care fura și fusese dibuit ? Ori Ghiță Văleanu care nu-și mai putea stăpîni nevasta ? Motive avea și unul și celălalt. Dar nu într-atît încît să ia omului zilele.

Vasile Cotoros se opri din nou la Mihai Cărăbuș. „Ăsta ce naiba a căutat acolo ?" Să fi fost implicat fără voie ? Întîlnise și asemenea farse sinistre oferite de viață... Dar mai exista o posibilitate : N-avea oare Mihai Cărăbuș o pricină mult mai serioasă decît a cumnaților săi și neștiută de aceștia ? Dacă el era adevăratul făptaș ? Lucrurile se putuseră petrece, pînă la un punct, așa cum îi fuseseră înfățișate. După încăierarea din casa lui Ghiță Văleanu, unde Mitriță Dărăban căzuse ca mort, cei trei, împreună cu Domnica, îl duseseră cu țolul pînă în mijlocul uliței. Iar după aceea, Ghiță Văleanu și nevastă-sa se înapoiaseră la casa lor, în timp ce Petrache Ifrim și Mihai Cărăbuș plecaseră spre sat. Dornici să scape unul de altul, mai ales de imaginea celui părăsit în colbul uliței,

cei doi cumnați căutaseră să se despartă cît mai repede. Numai că Petrache Ifrim se îndreptase într-adevăr spre casă, în vreme ce Mihai Cărăbuș se furișase înapoi, la locul unde zăcea Mitriță Dărăban.

În susținerea acestei ipoteze, Vasile Cotoros aducea și mărturisirea pe care i-o făcuse săteanul la „Bufet".

„I-am ascultat chiar eu inima... Bătea ca la un om sănătos."

Oftind, Vasile Cotoros reveni la poziția inițială : cu fața-n sus, cu ochii în tavan.

„Așa cred că a fost ! își zicea el convins că se apropia de capătul firului pe care-l căuta cu atîta osîrdie. Mihai Cărăbuș s-a înapoiat pentru a se convinge dacă Mitriță Dărăban mai trăiește... Abia atunci i-a ascultat inima... Fulgerător i-a trecut prin minte gîndul : „Acum e momentul să-i închid gura pe veci". Iar pentru a-i face pe anchetatori să creadă că-i vorba de un accident de căruță sau autovehicul, nu l-a lovit în cap, ci în umăr... I-a sfărîmat clavicula și coasta... Dar cu ce l-a lovit ? De unde a luat ranga de fier sau tîrnăcopul ?... Pentru a face rost de așa ceva, trebuia să treacă pe acasă... Asta însă cerea timp... Iar casa lui e tocmai în celălalt capăt al satului. Să fi luat un asemenea obiect dintr-o curte apropiată ? Greu de crezut !... Mihai Cărăbuș e om cu cap... Nu se expunea el atît de copilărește... Doar dacă a găsit obiectul întîmplător, pe drum..."

Își opri deducțiile la acest punct.

„Nu ! Nu ! se împotrivi Vasile Cotoros propriilor deducții. E prea mult hazard... Mitriță Dărăban a fost omorît de cineva care și-a pregătit din vreme lovitura... Cineva care aștepta doar momentul prielnic."

Simțindu-și capul încins, de parcă era culcat pe jar, își zise : „Ia să mai lăsăm noi și pe mîine !"

Se întoarse pe cealaltă coastă și închise ochii. În cîteva clipe adormi buștean.

Cînd se trezi și căută buimac ceasul de pe măsuța de la căpătîi, nu-i veni a crede. Dormise pînă la nouă dimi-

neața. „Ptiu, drace!" sări el iute din pat. Nu i se mai întîmplase de mult asemenea pocinog. „Înseamnă c-am fost mort de oboseală", încercă să-și explice.

Se frecă la ochi, își netezi părul des, roșu ca focul, învălmășit de cîrlionți, și ieși apoi pe prispă. Îl întîmpină un soare orbitor. Niște pui de găină, cocoțați în cerdac, piuiră speriați.

De sub acoperămîntul coptorului de vară, lelea Catrina, gazda, îl apostrofă în loc de binețe :

— Ai dormit de parc-ai fost la nuntă as'noapte !

Frecîndu-și fața cu palmele, pentru a-și alunga de-a binelea somnul, Vasile Cotoros coborî treptele cerdacului și se apropie de cuptor.

— Bună dimineața ! salută el.

— Cam pe la amiază, îl dojeni lelea Catrina.

— M-am culcat tîrziu.

— Abia la ziuă ai stins lumina, îl dojeni din nou gazda. Și observîndu-l cum cerceta cu jind ceaunul cu lapte, de pe plită, îl îndemnă : Du-te și te spală... Pînă mîntui, îți fac și-un boț de mămăligă.

Femeie voinică, lată în spate și în șale, adunînd în jur de 60 de ani, lelea Catrina mai păstra urme ale frumuseții de altădată : față ovală, frunte înaltă, bombată, ochii mari, albaștri, gura mică, rotundă, senzuală.

„Falnică muiere a mai fost", își zicea maiorul de cîte ori o privea.

Îl adusese la ea în gazdă șeful de post.

— Dînsa e neutră, o recomandase acesta. Nu-i nici de partea Dărăbanilor, nici de cea a Hapăilor... Pe deasupra, o să vă simțiți și bine... N-are bărbat, n-are copii și-i dornică să mai aibă pe cineva în casă.

Și nu se înșelase. Lelea Catrina îl adoptase nu alta pe maior.

„E om bun, îl lăuda ea vecinelor. Vă spun eu... Doar mă pricep la bărbați... Are mintea întreagă și-i place dreptatea."

Chiar din prima seară, femeia își deschisese inima noului venit :

— Muierile din sat au ciudă pe mine... Le pare rău că nu m-au supt, ca pe ele, șerpii de copii... Da' ce-s eu vinovată ? Nu m-a blagoslovit Dumnezeu și pace !... Că mi-ar fi fost drag un boț cu ochi.

— Dar bărbatul ? se interesase Vasile Cotoros.

— El, fie-i țărîna ușoară, m-o lăsat singură, văduvă, neajutorată... Iaca, la Sfîntă Marie, se împlinesc un an și șapte luni de cînd s-o dus pe lumea cealaltă... Păcat !... Mai era om în putere... Dacă mai trăia două luni făcea șaptezeci de ani... Numai că, vezi mata, și de asta îi-i necaz muierilor... Zic, afurisitele, că am scăpat de grija unui hodorog de moșneag... Eu însă aș mai fi vrut să trăiască... A fost un om bun.

— Nu te-a muncit ?

— Nu, săracu' !

Se vedea, dealtfel, din întreaga ei înfățișare, că nu prea cunoscuse truda cîmpului. Dar nici nu-i plăcea să lenevească. Ținea odăile și ograda curate ca paharul. Iubea florile, păsările, și robotea, cît era ziua de lungă, în grădina din spatele casei unde cultiva tot ce avea nevoie pentru traiul ei puțin pretențios.

— De ce nu te măriți ? o încercase într-o seară, în șagă, chiriașul ei.

— Nu te prindă pe dumneata mirarea, dar mi-au venit destui peținori, îi declarase ea șăgalnic.

— Și ?

— Decît vai de noi, nu-i mai bine să zic vai de mine ?

Spălat și primenit, așa cum îi poruncise gazda sa, Vasile Cotoros reveni lîngă cuptioraș. Pe fundul de lemn de pe măsuța joasă, cu trei picioare, lelea Catrina răsturnă o mămăligă mică, rotundă, aurie. Alături, în strachină, aburea laptele fiert. Clipa îi deșteptă maiorului amintiri dragi, din copilărie. Îi mulțumea în gînd șefului de post pentru ideea de-a-l aduce aici în gazdă. Era una din pu-

ținele case din sat unde se păstrau obiceiurile tradiționale. În celelalte pătrunsese mobila tip, cu veselă și tacîmuri produse industrial, cu aragaz, mașini electrice și aparate electronice.

„Laptele cu mămăligă are gust numai dacă-l mănînci din strachină de lut cu lingură de lemn", își zicea Vasile Cotoros plescăind de plăcere.

Lelea Catrina îl urmărea, bucuroasă.

— Ești flămînd ca un lup, constată ea.

— De ieri, la amiază, n-am mai pus nimic în gură, se dezvinovăți Vasile Cotoros.

— Da' ce-ai cotrobăit atîta prin sat ?

— Treburi !

— Ai pus toată suflarea pe jar, continuă ea să-l iscodească.

— Serios ?

— N-am făcut bine ochi c-au și apărut cumetrele la gard.

— Ce voiau ?

— Să-mi spună pe unde ai umblat.

— Se știe de ce ?

— Tot ! Nimic nu le-a scăpat.

Amuzat, Vasile Cotoros clătină din cap :

— Măi să fie ! Și ce zic ?

— Vrute și nevrute !

— Adică ?

— Îi lesne a arunca vina pe cineva, continuă lelea Catrina pe un ton grav, filozofal. Vorba aceea : „Limba n-are oase dar oase rupe".

Sprijinind lingura de buza străchinii, maiorul o privi cercetător :

— După părerea matale, Hapăii n-au nici o vină ?

— N-am spus asta, îi replică ea prompt. Da' cine pe lumea asta-i neprihănit ? Se răsuci spre niște pui de găină care porniseră întins către covata cu făină. După

ce-i alungă, rosti ca pentru sine : Nu mîncaţi nici dumneavoastră o pîine prea uşoară !

— Aşa se pare, recunoscu Vasile Cotoros oarecum înveselit.

— Azi încotro o apuci ?

— Chiar voiam să te întreb : doctorul de la dispensar o fi venit ?

— Ce e azi ? Miercuri ?... Îl găseşti !... E ziua cînd dă consultaţii. Da' ce treabă ai cu el ? Că n-ai fi, doamne păzeşte, bolnav ? Arăţi zdravăn ca buhaiul primăriei.

Izbucniră amîndoi în rîs.

* * *

Medicul de circă — un tînăr smolit, cu un început de chelie, cam trupeş pentru vîrsta sa, fu surprins de apariţia lui Vasile Cotoros în cabinetul său.

— Dumneavoastră ?

— Sînt maiorul...

— A, da ! se dumiri pe loc tînărul medic. Cu ce vă pot fi de folos ?

— O consultaţie.

— Cu plăcere ! se arătă doctorul îndatoritor. Luaţi loc. Spuneţi-mi, vă rog, ce vă supără ?

Cu un surîs în colţul gurii, maiorul îi destăinui :

— Deocamdată... nimic. Am o sănătate de fier, doctore.

— Vă felicit ! Sînteţi un fenomen.

— Posibil.

Incomodat de halatul strîmt, doctorul desfăcu un nasture. Era întîia oară cînd avea în faţă un ofiţer de miliţie venit în anchetă. Faptul îl atrăgea şi-l emoţiona în egală măsură.

— Vizita pe care mi-o faceţi ţine cumva de misiunea pe care o aveţi ? se interesă el sfios.

Dregîndu-şi glasul, Vasile Cotoros i se adresă oarecum jenat :

— Am venit să vă cer o consultație de specialitate...

— Vă rog ! se oferi doctorul din nou.

— Cazul ar fi acesta, continuă maiorul. Un bărbat, să zicem de patruzeci de ani, cu o alcoolemie de circa două grame și jumătate la mie, este lovit zdravăn, într-o încăierare, în maxilar.

— Clar pînă acum, interveni doctorul bucuros a se afla pe un teren cunoscut.

— Nu-i exclus, adăugă Vasile Cotoros, ca, în cădere, cel în cauză să se fi lovit și de colțul unei mese ori de spătarul unui scaun.

— Cu capul ?

— Evident.

— Vreo boală de inimă ?

— Fără.

— Și ce vreți să știți ?

— Dacă asemenea lovituri îl pot aduce într-o stare de inconștiență.

— Cum să nu ? Knock-out !... Ca la box.

— Nu mai respiră deloc ?

— Deloc.

— Dar inima ?

— Încetează să mai bată.

— Arată deci ca un mort !

— Cam așa ceva.

— Și în cît timp își vine iarăși în fire ?

— Depinde. În cazul de care vorbiți, omul fiind și în stare de ebrietate, își revine mult mai greu.

— Poate dura o oră ?

— Firește... În funcție de forța loviturilor primite, de reacția organismului la alcool...

— Asta e tot ce voiam să știu, îl întrerupse maiorul ridicîndu-se grăbit de pe scaun.

Oarecum dezamăgit, doctorul îl însoți pînă la ușă. Și-n timp ce strîngea mîna neobișnuitului său pacient, se interesă :

— Cazul e real ?

— Deocamdată fictiv, îi răspunse maiorul.

— Cînd mai aveți nevoie...

— Voi apela cu plăcere.

Respectuoși, pacienții din sala de așteptare îi făcură loc spre ieșire. Priviri curioase îl urmăriră pînă în ulița principală. Aici, Vasile Cotoros își încrucișă pașii cu ai primarului comunei. Acesta îi zise în loc de salut :

— Tot pe la noi, tovarășe maior ?

Vasile Cotoros surîse strîmb :

— Dacă nu mă ajutați !

Gros, îndesat, primarul suporta greu căldura de august. Se ștergea mereu cu o basma. Și-abia după ce-și simți fața cît de cît uscată, luă un aer grav, oficial :

— Cu ce-ați vrea să vă mai ajutăm ?

Maiorul dădu înapoi :

— Am glumit și eu... N-am de ce mă plînge.

Ferindu-și fața din soare, primarul continuă :

— Pentru că ați deschis vorba, vreau să vă spun că azi dimineață, cu noaptea-n cap, am primit o plîngere.

— Împotriva mea ?

— Într-un fel.

Vasile Cotoros intui :

— De la Acatrinei ?

— Vedeți că știți ?

— Și ce pretenții are ?

— Zice că i-ați pricinuit niște pagube în grădină.

— Eu ?

— N-a putut să-mi spună anume dar știe că as'noapte v-ați tot căutat de lucru pe la grădina lui.

— E adevărat, recunoscu maiorul. Am făcut o reconstituire... Dar n-am trecut peste gard, la el.

— Omul zice că i-ați treierat straturile de legume. Se văd bine urmele de călcătură.

— Aţi avea ceva împotrivă dacă am merge împreună pînă acolo ?

Făcîndu-şi o scurtă socoteală în minte, primarul rosti încruntat :

— Mergem !

Păgubitul gospodar îi aştepta în portiţă. Îl salută pe Vasile Cotoros rece, neprietenos. Era un agricultor harnic, ambiţios, meticulos. Şi-l durea sufletul după fiecare curpăn care fusese rupt sau strivit sub tălpile bocancilor grei ai lui Petrache Ifrim. Maiorul însă nu-i dezvălui făptaşul. Voia doar să folosească acest prilej pentru a mai arunca o privire prin curtea şi grădina lui Acatrinei.

„Niciodată nu se ştie de unde sare iepurele", îşi zicea el consecvent vorbei verificate de bătrîni :

Luîndu-şi un aer oficial, primarul se adresă păgubaşului :

— Tovarăşul maior mi-a declarat că nici dînsul şi nici oamenii dumisale, nimeni dintre ei, n-a păşit la tine în grădină.

Neîncrezător, Acatrinei ripostă :

— Atunci cine-a fost ?

— Poate unul care m-a pîndit, îi strecură Vasile Cotoros.

Surprins, săteanul făcu ochii mari :

— Se poate şi una ca asta ?

— Se poate, întări maiorul.

— Tocmai de aceea am venit cu dumnealui, interveni primarul pe acelaşi ton autoritar. Să-l aflăm pe adevăratul făptaş.

— Urmele se văd bine ? se interesă maiorul.

— Ca turnate, îl asigură săteanul. Numai ce udasem grădina.

— Atunci e bine.

Curioşi, copiii lui Acatrinei se strînseră ciopor în preajma noilor veniţi. Maiorul îi trecu în revistă : trei băieţi şi două fete. Cel mai mic, un dolofan de doi ani, se

scociora cu degetul în nas. Severă, cu principii pedagogice, fata cea mare, de vreo zece ani, îi dădu peste mînă. Dolofanul începu să scîncească.

„Aşa eram şi noi", îşi aminti Vasile Cotoros amuzat de priveliştea ţîncilor.

Se căută apoi prin buzunare. Regretă că nu-i trecuse prin minte să le aducă nişte bomboane. Le împărţi în schimb nişte bani mărunţi.

— Să vă cumpăraţi cofeturi, îi sfătui.

— Nu trebuie, încercă tatăl să se împotrivească.

Dar copiii se şi grăbiră să strîngă în pumnişori monezile dăruite.

Întregul grup dădu apoi colţul casei. Aici, Vasile Cotoros descoperi jucăriile improvizate ale ţîncilor iar ceva mai departe, azvîrlită, probabil tot de ei, o tărîngă învelită cu fier. Nu-i dădu, aparent, nici o atenţie şi se îndreptă, însoţit de primar şi sătean, spre spatele grădinii.

— Veniţi să vedeţi, îi îndemnă păgubitul. Şi privind dezolat la straturile călcate rosti cu năduf : Nu s-a gîndit nemernicul la muncuşoara mea, la cît am asudat pentru fiecare firicel !

Evaluînd stricăciunile dintr-o privire, Vasile Cotoros se aplecă asupra unei călcături mai vizibile.

— E chiar ca turnată, constată el.

Scoase o mică ruletă, nelipsită din buzunarul lui, şi începu să măsoare meticulos urma de bocanc. Primarul şi săteanul îl urmăreau cu interes. După ce-şi notă în carnet datele pe care le socotea necesare, maiorul porni în căutarea altei urme.

— Să vedem şi piciorul stîng, explică el însoţitorilor.

O găsi şi procedă la fel. Curiozitatea celor doi spori şi mai mult. Maiorul simţi nevoia să le împărtăşească unele constatări :

— Sînt urme de bocanci soldăţeşti... Am impresia că ştiu şi ale cui sînt... Mai rămîne să verific.

Intrigat, primarul se interesă :

— E de la noi, din sat ?

— Așa cred, făcu Vasile Cotoros.

Mînia săteanului izbucni :

— Dacă pun mîna pe el...

Precaut, primarul îl opri cu un gest scurt :

— Lasă asta în seama noastră.

— Nu-l iert, tovarășe primar ! De știu că mă duc cu el de gît pînă la județ... Și tot nu-l iert.

— Bine, bine ! încercă din nou primarul să-l liniștească. Vedem noi ce-i de făcut... Oricum, vei fi despăgubit.

— Dar muncușoara mea ? stărui săteanul.

— Lasă, bre, că n-ai rămas tu în cîteva pătlăgele roșii ! Ți-am făgăduit că vei fi despăgubit.

Între timp, Vasile Cotoros se îndreptase spre acareturile gospodăriei.

— Ai căruță ? îl iscodi pe Acatrinei.

Nedumerit, acesta se opri locului :

— De ce să am ?

Întrebarea îl surprinse și pe primar. Doar se știa că în sat nu mai existau căruțe cu cai ori care cu boi decît la C.A.P.

Părăsind acareturile, majorul se îndreptă cu pași mari spre locul de joacă al copiilor și ridică tărînga părăsită.

— Asta nu-i de la căruță ? întrebă el privind cînd la piesa grea, cînd la gospodar.

Surprins, acesta bolmoji :

— Ee... este !

— De unde o ai ?

Venindu-și în fire, Acatrinei exclamă supărat :

— Dracii ăștia de copii au adus-o.

— De unde ? stărui Vasile Cotoros.

— Măriuca ! își strigă săteanul fetița cea mare. Ia vină aici !

Sfioasă, fetița se apropie cu priviri curioase, temătoare. Pe un ton blînd, Vasile Cotoros o cercetă arătîndu-i piesa masivă :

— Voi ați găsit asta ?

— Noi, șopti fata.

— Unde ?

— Acolo !

Nu indică însă nici un loc. Maiorul surîse amuzat :

— Vrei să ne arăți ?

Apucîndu-i mînuța subțire, Vasile Cotoros se lăsă condus de fetiță. Frățiorii ei o urmau de la distanță. Îngrijorat, gospodarul îi strecură primarului :

— Împieliții ăștia te bagă în bocluc.

— Nu-ți fă griji, îl liniști acesta.

În partea din vale, grădina era împrejmuită cu un gard de lemn. Desprinzîndu-se de maior, Măriuca se aplecă și desfăcu o scîndură. Era locul de trecere, știut numai de ei, în grădina vecină.

— Pe aici, îl îndemnă ea pe Vasile Cotoros.

— Mi-i teamă că n-am să încap, constată acesta. Treci tu iar eu am să sar peste gard.

Măriuca se strecură ca o șopîrlă, urmată imediat și de cei patru frățiori. Maiorul se aburcă mai anevoie pe gard și sări de cealaltă parte. Lăsată mai în paragină, grădina vecină era despărțită de ulița în care fusese omorît Mitriță Dărăban de hindichi năpădit de cătină. Și tocmai într-acolo se îndreptau copiii lui Acatrinei.

Înalt, des ca peria, gardul viu era de nepătruns. Cu toate acestea, Măriuca se strecură abil pe sub rugii groși, țepoși, pînă în locul unde găsise tărînga.

— Și ce căutați voi aici ? îi iscodi Vasile Cotoros.

— Ne jucam, răspunse simplu fetița.

Era cea mai simplă și mai logică explicație.

— Și cînd ați găsit-o ? stărui maiorul.

— Mai de mult !

— Tare de mult ?

— Nu !

— Era iarnă, vară ?

— Vară...

— După ce v-a dat vacanţă de la şcoală ?

— Duu...pă !

Pentru a se desvinovăţi, Acatrinei strigă de după gard :

— Eu n-am văzut-o la ei decît zilele astea, tovarăşe maior.

Fetiţa mărturisi :

— Apăi, am ţinut-o ascunsă aici.

Vasile Cotoros o sorbea din ochi :

— V-a fost teamă să nu v-o ia ?

— Da ! recunoscu ea cu candoare.

Revenind în grădina lui Acatrinei, maiorul se adresă pe un ton glumeţ primarului :

— Curtea e luminată.

— Ce-aţi descoperit ?

— Încă nu pot să mă pronunţ. Se adresă apoi lui Acatrinei : Pot să iau tărînga la mine ?

Cu sufletul mai uşurat, acesta răspunse :

— Luaţi-o, dar-ar boala în ea ! N-am şi aşa destule hîrburi în ogradă ?

Jucăuş, maiorul ceru şi învoirea Măriucăi :

— Mi-o dai ?

Fetiţa îl fixa cu ochişorii ei mari, larg deschişi, de un albastru fără cusur :

— Dacă vă face trebuinţă, puteţi s-o luaţi.

— Am însă o mare rugăminte, i se adresă maiorul. Să nu povesteşti nimănui de tărîngă... Să nu spui nici unde ai găsit-o, nici cui ai dat-o. Făgăduieşti ?

— Făgăduiesc ! rosti Măriuca grav.

Amintindu-şi de paguba sa, gospodarul i se adresă :

— Da' cu grădina mea cum rămîne ?

— Te înştiinţăm noi, interveni primarul.

— Vă spun că nu mă las, avertiză din nou săteanul.

Primarul îi ripostă :

— La mine vorba-i vorbă !

Dar cînd ajunse în uliță îl iscodi, neîncrezător, pe Vasile Cotoros :

— Chiar știți cine e făptașul ?

Zîmbind ghiduș, maiorul îi replică :

— Despre cei care mă interesează știu tot.

Răspunsul nu-l mulțumi pe primar.

„E prea de tot", își zicea.

Refuza să-și închipuie că Vasile Cotoros măsurase încălțările tuturor locuitorilor satului iar, pe deasupra, mai ținea minte care și ale cui erau.

„Altceva e la mijloc", își spunea. Șiretul de maior cunoștea dinainte, după opinia sa cine treierase în timpul nopții straturile din grădina lui Acatrinei. Încît nu pentru acest lucru venise el la gospodar, ci pentru altă pricină. Și aceasta nu putea fi decît tărînga găsită la copii.

— Socotiți să vă fie de folos ? se interesă el arătînd sacul vechi în care Vasile Cotoros înfășurase piesa de fier.

— Nădăjduiesc, îi răspunse maiorul pe gînduri.

Primarul stărui :

— Adicătelea ar putea fi obiectul cu care a fost pălit de moarte Mitriță Dărăban ?

— Nu-i exclus.

— A cui să fie oare tărînga asta ?

— A cuiva care a avut căruță, rosti maiorul dus pe gînduri.

— Cine n-a avut căruță ? ținu primarul să-l avertizeze.

— Știu, făcu Vasile Cotoros ca pentru sine. Dar nu toate căruțele erau cu tărîngi. Și adăugă : Numai cele de model vechi, bătrînesc.

— Asta-i adevărat, recunoscu primarul. Da' cine mai ține minte care și ce fel de căruță a avut fiecare ?

Optimist, Vasile Cotoros conchise :

— Poate aflăm.

— Totuși, cine a călcat as'noapte straturile lui Acatrinei ? îi ceru primarul pe un ton autoritar.

— Petrache Ifrim, rosti grav maiorul.

De uimire, primarul își bătu palmele grăsuțe :

— Ia te uită !

— Mi-a mărturisit chiar el, precizează Vasile Cotoros.

— Da' ce-a căutat prăpăditul acela în grădina omului ?

— Mă pîndea !

— Pe dumneata ?

— Și pe ceilalți... În timp ce făceam reconstituirea.

* * *

Cu capul greu, ca de plumb, Mihai Cărăbuș se învîrtea fără rost prin ogradă căutînd pricină cînd nevestei, cînd copiilor, cînd orătăniilor care i se vîrau însetate printre picioare.

— De ce, crucea mamei voastre, nu dați apă la păsări ? se răsti el la mici și mari ai casei. Se vede că n-ați răbdat niciodată de sete.

Înăcrită, nevastă-sa îi aruncă din gîrliciul beciului :

— Las-că ai tu grijă să bei pentru toți.

Aluzia era vădită. Dar el, ca stăpîn absolut al gospodăriei, nu îngăduia nimănui să crîcnească :

— Adică ce vrei să zici ?

Nevasta mai scăzu din ton :

— Știi tu bine.

— Adică... ce „știu eu bine ?"

— Mai degrabă ți-ai azvîrli un pumn de apă rece peste ochi și te-ai duce la cîmp... Adineaori Ghiță a trimis iarăși după tine.

— Ia mai duceți-vă dracului cu tot neamul vostru de Hapăi. Cu frate-tu Ghiță în frunte !

— Amu te legi de neamu' meu !... Al tău e mai breaz ?

Bărbatul mîrîi amenințător :

— Măi, fimeie !

Simțindu-l gata să izbucnească, nevasta se feri din calea lui făcîndu-și de lucru spre portiță de unde, la nevoie, o putea zbughi în uliță. Dar cînd ridică ochii zări desprinzîndu-se de după zăplaz capul roșcovan al lui Vasile Cotoros. Fistîcită, femeia își netezi în grabă părul, pestelca, și-și îndreptă privirile rușinate spre picioarele-i goale.

— Bună vremea la gospodari ! le strigă din uliță Vasile Cotoros.

Surprins; Mihai Cărăbuș bolborosi :

— Dumneavoastră ?

— Ce mai faceți ?

Cu pași rari, clătinați, ca de rățoi, Mihai Cărăbus veni în întîmpinarea maiorului :

— Cum știți.

— Pot să intru ?

Morocănos, gospodarul îi deschise poarta :

— Dacă n-aveți altceva mai bun de făcut în dimineața asta, poftiți !

Intre timp, femeia se și făcuse nevăzută. Intrase în casa cea mare unde se apucase să strîngă din lucrurile înșirate. Oricum, vremea aleasă de Vasile Cotoros pentru vizite nu era cea mai potrivită într-o gospodărie de țară. Da', mă rog ! Treacă de la ea. În ogradă. Mihai Cărăbuș, cu ochii cîrpiți de somn, tot cerceta sacul vechi, peticit, din mîna maiorului.

„Ce naiba o mai avea și acolo ?" se întreba.

Pentru a nu-i pune mai mult răbdarea la încercare, maiorul îi zise :

— Ți-am adus un dar.

Înjungheat de durerea de cap care nu-l slăbise toată dimineața, săteanul se schimonosi :

— Un dar ? Pentru mine ? Și cum sacul peticit nu-i inspira nici un fel de încredere, adăugă : În zdreanța asta ?

— N-am găsit altceva mai acătării, se scuză maiorul înmînîndu-i sacul.

Mihai Cărăbuș cîntări „darul" în mîini :

— Asta ce vrea să mai însemne ?

— Presupun că-i a dumitale, îi strecură Vasile Cotoros. Nerăbdător, Mihai Cărăbuș desfăcu sacul la gură și scoase tarînga. Maiorul nu-i slăbea din ochi. Explică : Ori ai prăpădit-o, ori ți-a luat-o cineva.

Săteanul icni :

— Unde ați găsit-o ?

— În hindichiul cu cătină.

— Care hindichi ?

— Cel de lîngă gardul de sîrmă al lui Acatrinei... Nu departe de locul unde a fost omorît Mitriță Dărăban.

— Asta-i încă una ! exclamă Mihai Cărăbuș cu vocea gîtuită.

— E a dumitale sau nu ?

Săteanul cercetă tarînga îndelung.

— Nu-mi dau seama, făcu el nedumerit.

— Ai vreo căruță veche sub șopron ? stărui maiorul.

Furișînd o privire grea spre acareturile sale, Mihai Cărăbuș se văzu nevoit să recunoască :

— Am.

— De cînd n-o mai folosești ?

— De mult... E rămasă de la tata... Se mai joacă în ea copiii, mai dau nutreț la vacă... Nu m-am îndurat s-o pun pe foc... Că de altceva nici nu-i bună.

— Și zici că tarînga-i de la ea ?

Mihai Cărăbuș icni din nou, apoi recunoscu :

— S-ar putea.

— Cînd ți-ai dat seama că nu mai e la locul ei ?

— Mai de mult.

— Astă primăvară ?

— Pe-atunci...

— Și n-ai căutat-o ?

— Ba da... Însă fără folos... Parcă intrase în pământ.

— Bănuiești cine ți-ar fi putut-o lua ?

— La început am dat vina pe copii... Dar n-am aflat nimic de la ei... După aceea am uitat de ea.

Se măsurau din ochi.

— Mi-i teamă, îi strecură maiorul, că Mitriță Dărăban a fost lovit cu tarînga asta.

Săteanul gemu și-i ceru ajutor din priviri. Rosti cu voce gravă, coborîtă :

— Nu l-am pălit eu.

— Dar cine ?

— Taie-mă, omoară-mă, dar n-aș putea să numesc pe cineva.

— Nici măcar nu bănuiești ?

— Ceea ce pot să vă spun, cu mîna pe inimă, e că nici unul dintre noi, cei care am băut cu Mitriță în casă, la cumnatu' Ghiță, n-am făcut-o.

Pumnii mari, butucănoși ai lui Mihai Cărăbuș exercitau asupra lui Vasile Cotoros o permanentă atracție. Presupunea că acesta-l făcuse K.O., în seara aceea, pe Mitriță Dărăban. Și ținu să se convingă.

— Îți dai seama, se adresă el săteanului, ce bănuială grea apasă acum asupra dumitale ?

— Îmi dau seama, repetă Mihai Cărăbuș cu glasul stins.

— Pot să te înfund oricînd, adăugă Vasile Cotoros.

— Știu că puteți... Dar v-ați încărca sufletul cu un păcat... Sînt nevinovat.

Ridicîndu-și sprîncenele dese, roșcate, maiorul îi zise :

— Chiar într-atît de nevinovat te socotești ?

— Depinde la ce vă gîndiți.

— M-am întrebat între altele care dintre voi, cei care v-ați bătut în seara aceea cu Mitriță Dărăban, are mîna mai grea ?

Instinctiv, săteanul își feri pumnii.

— Depinde ! rosti el temător.

— Nu știu ce mă îndreptățește să cred că dumneata l-ai miruit mai abitir !

— I-oi fi dat și eu, recunoscu Mihai Cărăbuș. Și continuă oftînd : Turbase de-a binelea, tovarășe maior. La început ne-a luat pe nepusă masă și ne-a zdruncinat pe tustrei...

— Era iute la bătaie ?

— Foc !

— L-ai altoit însă și dumneata ?

— L-am altoit ! recunoscu din nou Mihai Cărăbuș.

— Unde l-ai nimerit ? În falcă ?

— Cam așa.

— Iar în cădere de ce s-a lovit ?... De masă, de scaun ?

— De colțul mesei.

— Și l-ați crezut mort ?

Mihai Cărăbuș se grăbi să precizeze :

— De tarîngă însă nu ne-am folosit... N-am avut-o cu mine... Să n-apuc ziua de mîine dacă am avut-o.

Maiorul îl cerceta în tăcere.

„Dacă ar fi folosit tarînga, își zicea, n-o azvîrlea la cîțiva pași de cel omorît... Ar fi dus-o cît mai departe și-ar fi îngropat-o ori ar fi pus-o înapoi, la căruță".

Cu sufletul la gură, Mihai Cărăbuș îi căuta privirea.

— Asta e ! rosti Vasile Cotoros într-un tîrziu, ca pentru sine.

Temător, săteanul bîigui :

— Adică... ce vreți să spuneți ?

— Cineva, care-ți cunoaște ungherele gospodăriei, s-a furișat în seara aceea la dumneata în ogradă și ți-a luat tarînga de la căruță.

Mihai Cărăbuș ridică nedumerit din umeri :

— Pentru ce ?

— Probabil că-i purta sîmbetele lui Mitriță.

— Şi de ce să fi luat tarînga de la mine ?

— Ştia unde erai în seara aceea şi presupunea că o să iasă cu sfadă şi încăierare.

Sufocat de indignare, Mihai Cărăbuş izbucni :

— Crucea mamei lui de netrebnic ! A vrut să cadă năpasta pe mine. Frecîndu-şi apoi fruntea lată, plină de încreţituri, îşi reveni : Nu ţine, tovarăşe maior.

— Ce „nu ţine" ?

— Dacă voia să mă bage în bocluc, lăsa tarînga lîngă mort.

— Doar nu era copil, îi replică Vasile Cotoros. Nici un ucigaş nu lasă unealta crimei lîngă victimă... O ascunde... Şi el aşa a făcut... Dar n-a dus-o prea departe, taman pentru a putea fi găsită şi să cadă vina asupra altcuiva.

Cu un aer năpăstuit, Mihai Cărăbuş îl imploră :

— Eu ce mă fac ?

— Zic să te mai gîndeşti.

— La ce, tovarăşe maior ? Pe Dumnezeul meu dacă mai simt ceva în capul ăsta prost. Parcă mi s-au scurs toţi creierii.

În locul dumitale aş încerca să aflu cine a fost în seara aceea la dumneata în ogradă.

— De la cine ?

— Întreabă copiii, nevasta... Poate l-a zărit vreun vecin, continuă să-l îndemne Vasile Cotoros. Trebuie găsit, omule ! Altfel o păţeşti ! Rău de tot o păţeşti.

Ameninţarea din glasul maiorului îl năuci de-a binelea pe sătean.

— Am să încerc, rosti el cu glasul pierdut.

Calm, Vasile Cotoros vîrî tarînga la loc, în sac.

Urmărind fiecare mişcare a maiorului, Mihai Cărăbuş rosti aproape în şoaptă :

— Credeam că mi-o daţi înapoi.

— Nu se poate, i se răspunse. E corp delict.

Săteanul oftă din rărunchi :

— Am înțeles !

— Află neapărat cine a umblat în seara aceea la dumneata prin ogradă, mai adăugă maiorul.

Doborît sufletește, Mihai Cărăbuș clătină capul a jale.

Capitolul 5

La vremea amiezii, lucrul la cîmp se întrerupsese. Sătenii se trăseseră la umbră, să mănînce. La adăpostul unei remorci, Ghiță Văleanu înghițea cu noduri. Îl zărise de departe pe Vasile Cotoros și presimțea că pe el îl căuta. Trecînd pe lîngă oamenii adunați în jurul ștergarelor cu bucate, maiorul li se adresa politicos :

— Poftă bună !

— Mulțumim ! i se răspundea cu bunăvoință. Poftiți la masă.

— Ospătați sănătoși !

Cînd ajunse în dreptul brigadierului de cîmp, acesta se ridică.

— Nu te deranja, protestă maiorul.

— Nu-i nici un deranj, făcu Ghiță Văleanu. Tocmai am mîntuit de mîncat.

Se priviră insistent.

— Ce faci ? i se adresă în cele din urmă maiorul.

— Vă așteptam, mărturisi brigadierul.

— Pe mine ! ?

Aplecîndu-se să ia un pai de grîu, dintr-un snop, brigadierul îi destăinui :

— Într-o zi tot trebuia să veniți.

Glumeț, Vasile Cotoros îi replică :

— I-auzi !

— Păi, nu sînt al treilea ? îl iscodi brigadierul. Și adăugă : Al treilea învinuit.

Lăsîndu-și capul pe-o parte, maiorul se uită la el ca hultanul la puiul de găină gata să-i cadă în gheare :

— Prin urmare te recunoști ?

Ghiță Văleanu zîmbi amar :

— Ușor se mai aruncă anatema asupra unui om, tovarășe maior. Și-n timp ce se scobea în dinți cu paiul de grîu, adăugă resemnat : Dar asta-i altă poveste.

În sinea sa, Vasile Cotoros îl compara pe soțul Domnicăi, cu Mitriță Dărăban cel care, după opinia satului, fusese ucis din pricina ei. De statură mijlocie, uscat, vînos, Ghiță Văleanu nu făcea parte dintre bărbații frumoși. Deși, luate în parte, trăsăturile sale nu erau urîte. Nasul drept, fața ovală, împodobită cu o mustață tăiată scurt și-o ragilă de barbă ruginie. Neplăcută la vedere era însă gura mare, jîmbată, cum se spunea prin partea locului, cu dinții rari, cariați, mulți dintre ei îmbrăcați în metal alb. Disgrațioasă era și sita de vinișoare roșii care-i încețea obrajii. Iar de sub sprîncenele dese, mai închise la culoare decît mustața, pîndeau niște ochi mici, verzi, plini de șiretenie.

Incredințîndu-se că nu se afla nici o ureche indiscretă prin preajmă, Vasile Cotoros reluă discuția :

— Ceilalți „învinuiți" au făcut mărturii complete, făcu el sec.

Stăpîn pe sine, Ghiță Văleanu se mulțumi să răspundă cu o simplă exclamație :

— Așa !

Sfredelindu-l cu privirea, Vasile Cotoros continuă :

— E nevoie să repet ce mi-au zis ?

Fărîmînd paiul de grîu între degete, Ghiță Văleanu rosti la fel de sigur pe sine :

— Nu... Nu-i nevoie.

— Un singur lucru vreau să mai știu, adăugă maiorul.

— Vă ascult.

— Amintește-ți cu exactitate cum a fost în seara aceea.

— Păi...

— De fapt, o singură precizare vreau să-mi faci: După ce Mihai Cărăbuș l-a culcat pe Mitriță cu pumnul la podea, și acesta, în cădere, s-a izbit cu capul de colțul mesei... l-ați luat pe cel căzut de mîini și de picioare ca să-l puneți pe țol?

— Așa a fost! confirmă brigadierul fără nici o ezitare.

— După aceea l-ați scos tustrei din casă.

— Tuspatru, precizează brigadierul. Pentru că ne-a ajutat și nevastă-mea.

— Perfect! rosti maiorul mulțumit. Acum te rog să-ți aduci aminte bine: Cum l-ați scos? Cu picioarele sau cu capul înainte?

— Cu picioarele.

— Ca pe un mort?

— Nu ne-am gîndit.

— Cine îl ducea de picioare?

— Cumnatu' Petrache și nevastă-mea.

— Sigur?

— Din partea aceea era mai ușor de ținut.

— Firesc, socoti maiorul cu glas tare. Și așa l-ați dus pînă în uliță?

— Nu ne-am schimbat locurile.

— Iar acolo?

— L-am pus cu țol, cu tot, jos și l-am rostogolit pe pămînt.

Pe neașteptate, Vasile Cotoros îi întinse carnetul și pixul:

— Desenează! Brigadierul îl privi năuc. Fă-mi un desen al uliței și-al locului în care vă aflați fiecare în clipa cînd l-ați rostogolit pe Mitriță la pămînt, îi explică maiorul.

Dumirit, brigadierul începu să schițeze cu mișcări sigure, îndemînatice. Mai mult, indică prin săgeți și direcțiile de intrare și ieșire din sat.

— După ce l-ați rostogolit, cum a rămas Mitriță ? stărui Vasile Cotoros. Cu fața-n jos ? Brigadierul ezită. Spune drept ! îl sfătui maiorul.

— Cu fața-n jos ! recunoscu brigadierul.

— Ați vrut să se creadă că l-a lovit cineva în uliță și omul s-a prăvălit cu fața la pămînt ?

Icnind scurt, Ghiță Văleanu mărturisi :

— Așa ne-a dus capul în clipa aceea.

Maiorul închise carnetul și-l vîrî tacticos în buzunar. Apoi îi strecură brigadierului din colțul gurii :

— Aici ai încurcat-o, amice.

Tresărind, Ghiță Văleanu îl privi cu spaimă :

— De ce am „încurcat-ó" ?

— Pentru că n-a fost așa !

— Da' cum ?

— Un martor ocular susține că dumneata și Mihai Cărăbuș mergeați în față, iar Petrache Ifrim și nevasta dumitale țineau de capătul din urmă.

— Minte ! izbucni brigadierul. E un porc și-un netrebnic ! Știu eu cine-i acela... Un neisprăvit care...

Cu un gest scurt, autoritar, Vasile Cotoros îl întrerupse :

— Amintește-ți bine că Mitriță Dărăban a fost găsit zăcînd cu capul îndreptat spre sat, nu spre cîmp, cum mi-ai desenat dumneata. Pe cine vrei să induci în eroare ?

Brigadierul gemu neputincios :

— Nu vă induc în eroare, tovarășe maior. Zău așa a fost ! Ce dumnezeu ! ?

Vasile Cotoros îl acuză fixîndu-l cu degetul arătător :

— Nu uita că erai tehui de băutură.

— Nu-i adevărat, tovarășe maior, se apără brigadierul cu disperare. Vă rog să mă credeți că mi-a trecut

toată ameţeala... Habar n-aveţi dumneavoastră cum te trezeşte spaima... Pentru că eram îngroziţi... Toţi eram îngroziţi.

— Susţii deci că l-aţi lăsat pe Mitriţă cu capul aşezat către cîmp ?

— Pot jura oricînd şi-n faţa oricui, tovarăşe maior.

— Cumnatul dumitale, Mihai Cărăbuş, zicea că Mitriţă începuse a-şi reveni... Cică „molfăia".

Brigadierul căzu pe gînduri :

— V-a declarat el una ca asta ?

— Azi-noapte, la bufet.

— Treaba lui ! făcu resemnat Ghiţă Văleanu. Dar în ce mă priveşte, nu pot susţine acest lucru. Eram bucuros să mă îndepărtez cît mai repede de locul acela... N-am mai stat să bag de seamă la molfăiala nimănui.

— Şi cum îţi explici totuşi faptul că victima a fost găsită cu capul aşezat în direcţia satului ?

Ghiţă Văleanu părea dezolat :

— Dracu' mai înţelege ceva !

— Eu cred că, după ce l-aţi lăsat în mijlocul uliţei, Mitriţă Dărăban şi-a revenit, s-a ridicat şi-a dat să pornească la vale... Iar cineva, care-i voia moartea şi a urmărit ce-aţi făcut, l-a izbit cu tarînga pentru a-i pune definitiv capăt zilelor... Nu-i exclus ca ucigaşul să fi ţintit capul dar victima, fie din instinct, fie din pricina clătinării — doar era şi beat şi ameţit de pumnul lui Mihai Cărăbuş — să fi primit lovitura în claviculă.

Căutînd privirea miorului, Ghiţă Văleanu îi destăinui :

— Aşa mi-am zis şi eu !

— Bănuieşti pe cineva ?

— Asta e ! gemu brigadierul. De patru luni de zile numai la asta mă gîndesc : cine a fost nemernicul ?

— Nu poate fi decît cineva din sat, continuă Vasile Cotoros.

Brigadierul îşi frecă nasul a necaz :

— Nu !... Nu-i din sat ! susţinu el cu convingere. Vă rog să mă credeţi că am luat pe fiecare om în parte... De

la pruncul din leagăn pînă la bătrînul neputincios... Şi nu m-am putut opri asupra nimănui.

Maiorul îi aminti :

— Tarînga e totuşi de la carul lui Mihai Cărăbuş.

— Am auzit, rosti Ghiţă Văleanu oftînd.

— N-a putut-o lua decît cineva care ştia bine ce are omul în ogradă.

— Asta nu mi-a trecut prin cap, recunoscu brigadierul.

— Poate ar fi cazul să te gîndeşti, îi sugeră maiorul.

Pe şleaul dinspre sat se auzi în momentul acela tropăitul unui cal şi uruitul unei şarete. Instinctiv, întoarseră amîndoi privirile. Domnica Văleanu, mînînd calul cu pricepere, se apropia de ei.

— Îţi vine nevasta, îl anunţă maiorul pe brigadier.

Şareta se opri curînd lîngă remorcă. Grijuliu, Ghiţă Văleanu prinse calul de dîrlogi. Femeia sări sprintenă în mirişte.

— S-a întîmplat ceva ? se interesă soţul cu un aer îngrijorat.

Nevastă-sa îl informă pe un ton calm :

— Mi-a trimis vorbă preşedintele să te duci numaidecît la primărie... E cineva de la judeţ.

— Ce vrea de la mine ?

— Nu mi-a spus.

Nemulţumit, brigadierul făcu spre Vasile Cotoros :

— Mă iertaţi ! Se adresă apoi, poruncitor, nevesti-si : Tu ce faci ? Nu mergi ?

— Mai rămîn oleacă.

— Cum vrei ! rosti omul.

Sări în şaretă şi smuci de hăţuri. Calul porni fără alt îndemn.

Mai puţin stingherită ca în zilele precedente de prezenţa lui Vasile Cotoros, femeia se adresă pe un ton familiar :

— Tot n-aţi mîntuit ancheta ?

— Mai am niţel.

— Aşa !

Domnica Văleanu i se păru maiorului mai îndrăzneaţă, mai sigură de sine ca oricînd. Dădea impresia că se eliberase de obsesiile ce-i tulburaseră zilele şi nopţile.

Curtenitor, Vasile Cotoros o invită la umbră, pe snopii de paie de lîngă remorcă.

— Mă bucur că ai rămas, redeschise el vorba.

Ridicînd cochet din sprîncenele ei atît de frumos arcuite, femeia se interesă :

— De ce ?

— Voiam să mai discutăm ceva.

— Păi, n-aţi aflat tot ?

Maiorul pufni pe nări :

— Ce bine ar fi !

Ea se corectă :

— Voiam să spun că, în ce ne priveşte, nu văd ce v-ar mai interesa.

Căutîndu-i ochii mari, verzi, Vasile Cotoros îi strecură :

— Doar într-o anumită măsură.

Intrigată, femeia ridică glasul :

— Dar ce-aţi vrea să mai ştiţi ?

— De pildă, cum l-aţi purtat pe Mitriţă din casă pînă-n uliţă.

Clipind din genele lungi, Domnica Văleanu întrebă agasată :

— E atît de important ?

— Este ! rosti grav Vasile Cotoros. Şi adăugă : De asta ar putea depinde vinovăţia sau nevinovăţia voastră.

Tonul lui sentenţios strecură spaimă în inima femeii. Ea începu cu glasul uşor tremurat :

— L-am pus pe ţol şi l-am...

— Asta ştiu, o întrerupse Vasile Cotoros. Mie să-mi spui însă un lucru : dumneata de unde l-ai apucat ?

— De la picioare, rosti ea fără nici o ezitare.

— Nu de la cap ?

— Nu.

— Soțul dumitale mi-a declarat chiar adineaori...

— Nu putea să vă spună altceva, îl întrerupse ea hotărîtă. Ceea ce faci în asemenea clipe nu uiți cît trăiești.

Cu un gest scurt, repezit, Vasile Cotoros scoase carnetul și pixul. Femeia începu să se alarmeze.

— Să zicem că ați ajuns în uliță, în dreptul grădinii lui Acatrinei, îi explică maiorul, și l-ați așezat pe Mitriță în mijlocul drumului. Arată-mi te rog pe hîrtie unde stătea fiecare dintre voi în momentul acela ?

— Trebuie ? făcu ea rugător.

— Neapărat !

Între degetele ei fine, subțiri, pixul tremura. Vasile Cotoros o preveni :

— Și soțul dumitale mi-a făcut adineaori o schiță... Sînt convins că ce mi-a desenat el e adevărul curat.

Privind năucă la fila albă a carnetului, Domnica Văleanu îngăimă :

— Nu înțeleg cum trebuie să...

Luîndu-i pixul din mînă, maiorul începu s-o ajute :

— Asta-i ulița... Asta-i direcția spre sat... Și asta spre cîmp... Iar aici țolul pe care zăcea Mitriță Dărăban.

Cu ochii ieșiți din orbite, Domnica Văleanu fixa dreptunghiul desenat de Vasile Cotoros.

— Tot nu înțeleg ! gemu ea.

Răbdător, Vasile Cotoros îi explică :

— În care capăt al țolului te aflai în clipa aceea ?

— În cel de la vale, izbuti ea în cele din urmă să rostească.

— Spre sat ?

— Da.

— Păi acolo era capul lui Mitriță.

— Da !... Nu ! se corectă ea imediat. Eram la picioare.

— Și-atunci cum de l-au găsit cu capul la vale ?

— Nu știu ! izbucni ea în plîns. Eu acolo eram... La picioare !

— Înseamnă că l-ați întors voi după aceea ?

— Nu l-am întors, îngăimă ea printre sughițuri. Așa l-am lăsat... Cum l-am adus.

Maiorului i se făcu milă de ea.

— Ei, gata, gata ! Nu mai plînge.

Femeia se văietă :

— Cît o să ne mai chinuiţi ?

Strîngînd carnetul şi pixul, Vasile Cotoros o linişti :

— Cu asta am terminat.

— Aţi putea avea mai multă milă, îi ceru ea smiorcăind.

Clătinînd capul a dojană, Vasile Cotoros îi replică :

— De Mitriţă Dărăban cine a avut milă ?

— Ce vină am eu ? continuă Domnica Văleanu să se jeluiască. Sînt o amărîtă de femeie ! Slabă şi neajutorată... Satul mă oropseşte... Dumneata mă învinuieşti... Nu mai pot ! hohoti ea. Nu mai pot ! Dacă aş ştii măcar ce vină am ! Cu ce-am greşit ?

— Hai, linişteşte-te ! o sfătui maiorul cu blîndeţe.

*

* *

Trecuse de chindie. Vasile Cotoros apăsă clanţa portiţei gazdei sale care robotea în jurul cuptiorăşului.

— Mare minune ! îl întîmpină lelea Catrina. Lihnit de foame şi storghit de umblet ca un cîine de pripas. Ai mîntuit ?

Maiorul păşi agale către cuptioraş.

— Mi-i teamă că abia o iau de la capăt, i se destăinui el.

— Prin urmare n-ai aflat mare lucru ?

— Ba am aflat.

— Da' tarînga unde-ai lăsat-o ?

Amuzat, maiorul pufni pe nări :

— Ai cumva cunoştinţă şi de cîte ori am strănutat pe ziua de azi ?

— Dacă m-aş strădui oleacă, aş afla.

— Ce-mi dai să mănînc ?

— Răbdări prăjite ! îl apostrofă lelea Catrina. Pentru că 'mneatale îţi vine greu să trimiţi vorbă cînd te înapoiezi... Acu aşteaptă să pun de mămăligă... Am pui şi smîntînă.

— Buuun ! exclamă maiorul bucuros. Cînd îi gata să mă chemi.

Dădu să păşească spre odaia sa, dar lelea Catrina îl opri :

— Poţi să stai oleacă şi cu mine de vorbă... că nu-ţi cade gradul de pe umeri.

Supus, Vasile Cotoros luă un scăunel şi se aşeză lîngă măsuţa cu trei picioare. Fără a înceta roboteala, lelea Catrina reîncepu :

— Pe unde treci, laşi în urmă numai răzmeriţă.

Maiorul ciuli urechile :

— Da' ce s-a mai întîmplat ?

— Ai băgat dihanie în casa lui Mihai Cărăbuş.

Mirat, Vasile Cotoros încercă să ghicească :

— Nu cumva şi-a luat nevasta la rost ?

— Cărăbăneşte la ea de cînd ai plecat de acolo... O bănuieşte că ar avea un ibovnic.

— Şi are ?

— Apăi cine poate şti ! Şi dacă are, tot degeaba... Nu recunoaşte ea nici dacă o frige cu ceară.

— Deci o bănuieşte !

— El zice că numai un ibovnic al nevesti-si a putut să intre seara în ograda lui ca să-i ia tarînga de la car. Iar asta cam aşa-i... Numai unul pe care-l cunoşteau cîinii şi avea habar de rostul gospodăriei putea să facă asemenea trebuşoară.

Vasile Cotoros căzu pe gînduri. Lelea Catrina însă tot nu se opri din trăncăneală :

— Biata femeie şi-a luat lumea-n cap ! A fugit de-acasă la neamurile ei.

— Unde s-a dus ?

— La Ghiţă Hapău... La frate-su !

Zîmbind în sinea lui, Vasile Cotoros îşi spuse :

„Biata Domnica ! Tot pe capul ei a căzut şi asta !"

În ceaun mămăliga începuse a forfoti.

*

* *

Lungit din nou, pe crivatul din camera cea mare a lelei Catrina, Vasile Cotoros îşi puse mîinile sub cap. „Are dreptate băbuţa !... Puiul cu smîntînă e bun numai cu mămăliguţă".

Maiorul era un gourmet. Cînd avea răgaz — mai ales în vacanţe — îi plăcea să-şi gătească singur. Era expert mai cu seamă în alivenci, colţunaş şi ghiveci călugăresc. Iar cînd aveau musafiri, nevastă-sa lăsa sandviciurile numai în seama lui. „Niciodată n-am să le pot face cu atîta migală ca el", îşi lăuda ea bărbatul. Iar el se umfla în pene ca un curcan mănăstiresc.

Firea meticuloasă constituia o calitate preţioasă şi pentru specialitatea pe care şi-o alesese. Conştient de acest lucru, maiorul îşi avertiza subalternii :

„Un criminalist trebuie să aibă trei calităţi de bază : fantezie, spirit de observaţie şi migală".

Mai tînărul său coleg, căpitanul Dragomir Onofrei, îi replicase :

„Fantezia nu face casă bună cu migala".

„Te înşeli, susţinea Vasile Cotoros. Numai minţile dezordonate au fantezie haotică".

Amintindu-şi de acest dialog, maiorul constată :

„Din păcate, Onofrei nu are prea multă fantezie".

Se întrebă însă în ce măsură o poseda şi el ? Iar dacă exista, la ce-i folosea ? Pentru că ajunsese cu ancheta în acelaşi punct mort în care se poticnise şi mai tînărul său coleg.

„Cel mult, continuă Vasile Cotoros, am obţinut nişte date în plus".

Dacă Onofrei avea îndoieli în privinţa vinovăţiei Hapăilor, el era convins. Nu aceştia îl uciseseră pe Mitriţă Dărăban.

Nici chiar faptul că dăduse peste tarîngă în ograda lui Acatrinei şi-l identificase apoi pe stăpînul acesteia, nu constituia, după opinia lui, o dovadă a vinovăţiei Hapăilor. Apoi mai trebuia şi dovedit că magazionerul fusese lovit cu tarînga de la carul lui Mihai Cărăbuş. Cu toate acestea descoperirea tarîngii i se părea deosebit de importantă. Îi anunţa o nouă pistă. Dar care era aceasta ? De unde începea şi unde sfîrşea ?

„Mihai Cărăbuş îi „cărăbăneşte" la pumni de pomană nevesti-si, îşi spunea maiorul. N-are să afle nimic de la ea...

Poate nici n-are ce afla. Și-n orice caz, nimic care ar putea să mă ajute".

Nevasta lui Cărăbuș i se păruse o femeie încă în floarea vîrstei, sprințară, bună de gură.

„Dar asta nu înseamnă că trebuie neapărat să aibă și ibovnic, cugetă Vasile Cotoros. Sau o fi simțit bărbatul ceva de-a tăbărît cu atîta furie asupra ei ?".

Totuși ideea de ibovnic nu înceta a-i da tîrcoale. O întorcea pe o parte și pe alta, o alunga și-o rechema pînă ce-i răsări în minte chipul nevestei lui Mitriță Dărăban. Din cercetările întreprinse de Dragomir Onofrei nu reieșea că aceasta ar fi avut, la rîndul ei vreun ivobnic în sat.

„E femeie potolită, la locul ei", îi confirmase lelea Catrina.

Dar nu o dată avusese maiorul prilejul să descopere la „femei potolite, la locul lor", fapte incredibile.

„Trebuie să-i mai fac și ei o vizită", hotărî el.

Deși umbletul din ziua aceea îl trăgea la lenevire, se ridică totuși în coate apoi coborî din crivat.

„O vizită în plus nu strică", se încurajă el.

Zărindu-l pe prispă, lelea Catrina îl și apostrofă :

— Iar ai pornit-o ?

— Numai oleacă, pînă-n sat, făcu neastîmpăratul său chiriaș.

— Cunosc eu ce înseamnă la dumneata „oleacă", îl dojeni gazda. Ai grijă să închizi bine portița cînd te înapoiezi... Să nu-mi scape vreo orătanie din ogradă că te pun să mi-o plătești cît nu face.

— Plătesc ! se arătă Vasile Cotoros supus.

Curioasă foc, gazda continuă să-l iscodească :

— Acum pe cine mai „calci" ?

— Mă duc să văd ce mai face văduva.

— Nu-i rău, admise lelea Catrina. Dacă le duci orfanilor și niște bomboane ori ciucalată, ai face chiar o faptă bună.

— Am să le duc.

— Iar dacă nu te-or omeni cu nimic acolo, ceea ce nu cred, găsești mîncarea în cuhnie, sub prosop.

— Mulțumesc.

* * *

Peste sat se lăsa înserarea. Era ceasul care-i plăcea poate cel mai mult lui Vasile Cotoros. Fuioare subțiri de fum se ridicau de la cuptioarele din ogrăzile țărănești. Cireada de vite venea de la păscut răscolind colbul ulițelor iar viței răgeau de foame prin ocoale. Cîte un cîrd de gîște întîrziat pe baltă era mînat din urmă cu vărguța. Pe la porți, sătenii veniți de la cîmp mai fumau cîte o țigară și-și împărtășeau pătăraniile de peste zi. Vasile Cotoros trecea agale, pe lîngă ei. Clătinînd capul și adresîndu-le nelipsitul „bună-seara", gospodarii îi răspundeau binevoitori urmărindu-l cu priviri curioase.

Maiorul se opri la prăvălia sătească unde, după sfatul lelei Catrina, își umplu buzunarele cu bomboane și batoane de ciocolată. Știa că Mitriță, moldovean care se respectase, lăsase în urmă-i „o tîrlă" de prichindei.

Numărîndu-i în gînd, maiorul își amintea din pătăraniile cu care maică-sa îi legănase copilăria.

„Cică un om, îi suna și-n clipa aceea în urechi glasul mamei avea la copii că nici el nu le mai știa socoteala. Și-ntr-o zi, un vecin al lui i-a grăit așa : „Da' mulți copii ai, cumetre !" „Nu-s mulți, cumetre !" i-a zis omul. Și-a început să-i numere :

„Doi la oi,
Doi la boi,
Șapte-nvață la cîmpoi,
Iar Mândica
Și Săftica
Și Matei
Și Doroftei
Stau la foc
Că-s mititei".

Purtat astfel de gînduri, maiorul se pomeni pe neștiute în fața casei lui Mitriță Dărăban. Aflată în mijlocul satului, la șosea, gospodăria fostului magazioner al CAP-ului reținea atenția trecătorului. Un gard de fier cu temelie de

beton despărțea gospodăria de stradă. Porțile, tot din fier, erau vopsite în verde. De la portiță pornea o alee cu pietriș. În fața casei, straturi de flori îngrijite răspîndeau un parfum amețitor.

Clădirea, arătoasă, cu cerdac larg, avea trei odăi în față și alta în prelungire. În spatele casei — grajdul, cotețele iar după un gard de sîrmă, grădina.

„Bun gospodar a fost", constată Vasile Cotoros.

Lătratul furios al cîinelui legat de cușcă anunță intrarea musafirului în ogradă. Stăpîna casei, cu o doniță în mînă, tocmai se îndrepta spre grajdul vacii. Dar cînd îl zări pe Vasile Cotoros, lăsă donița jos, își aranjă în grabă broboada de pe cap și-și netezi șorțul.

— Dumneavoastră ? se arătă ea surprinsă.

Maiorul o salută de la distanță :

— Bună seara !

— 'seara ! făcu femeia stingherită.

Istovită de atîtea nașteri — șapte la număr — Măruța Dărăban i se părea lui Vasile Cotoros îmbătrînită prematur.

„Nici nu cred c-a fost vreodată frumoasă", își zicea.

Ciolănoasă, cu fața îngustă, nas drept, ascuțit, buze subțiri, nu putea concura nici pe departe cu Domnica Văleanu.

„De ce-o fi luat-o Mitriță Dărăban ? se întreba în continuare maiorul.

Femeia îi zîmbi. Și zîmbetul o înfrumuseță.

„Ia te uită cum o schimbă", constată ofițerul.

Dînd apoi cu ochii de donița lăsată jos, o îndemnă :

— Duceți-vă la vacă !... Eu pot să mai aștept. Vita nu trebuie să aștepte.

— Are vițel mic, se scuză femeia.

— Duceți-vă !

— Da' poftiți întîi în casă.

— Nu ! Nu ! se împotrivi Vasile Cotoros. Am să stau puțin cu copiii... Unde sînt ?

— Cu mama... Le dă de mîncare.

— Îi găsesc eu.

În bucătăria de vară, șapte perechi de ochișori iscoditori, plus cea neprietenoasă, a bunicii, îl întîmpinară pe nepoftitul musafir.

— Pot să intru ?

— Amu, dacă tot ați venit, poftiți, încuviință bătrîna morocănos. Se repezi apoi la cei șapte nepoței : Și voi ce căscați gura ? N-aveți în strachini ?

De fapt erau farfurii, dar bătrîna tot strachini le zicea. Arțăgoasă, îl smulse apoi pe prîslea de pe oslon și-l așeză, cu mișcări nu tocmai domoale, în poalele ei. Dar băiețelul, nu mai mare de doi ani, părea obișnuit cu asemenea tratament. Încît îl fixă mai departe pe noul venit cu ochișorii lui negri ca mura, molfăind laptele cu orez pe care i-l îndesa bunică-sa cu o linguriță în gură.

Maiorul își căută un scăunel și se apucă să contemple încăperea. Mitriță Dărăban întocmise, pentru numeroasa-i familie, o bucătărie de vară încăpătoare. În dreapta, lîngă ușă, pusese o sobă de gătit cu cinci ochiuri și cuptor. De cealaltă parte, o masă lungă, rudimentară, cu două osloane. Iar de peretele din fund se rezema un dulap de bucătărie întocmit probabil de același tîmplar nu prea îndemînatic. Dar, așa cum arăta, bucătăria corespundea cerințelor de vară ale familiei.

La masă, presupunea maiorul, fiecare avea locul lui bine stabilit. Ultimii trei copii și bunica ocupau oslonul de lîngă perete ; ceilalți patru — oslonul din mijlocul odăii. Fata cea mare, de 14 ani, stătea în capătul dinspre ușă al mesei pentru a fi mai aproape de plita cu mîncare și căldarea cu apă. Lîngă ea, pe taburet, în capul mesei, era fără îndoială locul mamei. Iar de cealaltă parte a mesei, pe taburetul de lîngă dulap, nu putea fi decît locul capului familiei, și care de patru luni de zile nu mai era ocupat. Cînd și cînd, copiii își strecurau privirea spre locul rămas gol nădăjduind că, printr-o minune, îl vor vedea din nou pe tatăl lor acolo.

Înduioșat de această scenă de familie, Vasile Cotoros își simți inima grea. Instinctiv, își pipăi buzunarele. Își

amintu de bomboanele și batoanele de ciocolată cumpărate de la prăvălia sătească dar își zise că nu era încă momentul să le împărțească. Copiii — patru fete și trei băieți — continuau să mănînce în tăcere. Era o liniște neobișnuită, impusă atît de dispariția de neînțeles pentru ei a tatălui cît și de prezența străinului care nu-i scăpa din ochi.

Călcîndu-și pe inimă, bătrîna simți totuși nevoia să-l îndemne pe musafir :

— Poftiți cu noi la masă.

Vasile Cotoros îi surîse prietenește și făcu un gest de împotrivire :

— Ospătați sănătoși !

Surprinsă a-l auzi folosind expresia moldovenească, bătrîna se interesă :

— Ești de pe la noi ?

— De pe aici.

— Departe ?

— Dinspre Roman

— Da, da ! făcu ea gînditor.

Și cu asta, încheie vorba.

Pe la sfîrșitul cinei apăru și Măruța.

— Nu prea mai au vitele ce paște, remarcă ea arătînd donița cam goală.

Bătrîna măsură dintr-o privire cantitatea de lapte muls și conchise :

— Așa-i la vremea asta.

Măruța Dărăban strecură laptele și-l puse în oale de lut, la prins. Apoi ocupă, așa cum prevăzuse Vasile Cotoros, taburetul de lîngă ușă. Maică-sa începu să-i umple farfuria cu borș de legume.

— Nu-mi pune așa de mult, o opri Măruța.

La fel de arțăgoasă, bătrîna o dojeni :

— Da' mănîncă și tu, fată, mai de doamne-ajută ! Că doar n-ai să te călugărești amu... Ai șapte guri de hrănit.

— Știu eu mai bine ca mata cît îmi trebuie și ce am de făcut, îi reteză fiică-sa vorba. Și-n timp ce ducea lingura la gură, i se adresă lui Vasile Cotoros : Nu vă place mîncarea noastră ?

— Mulțumesc ! refuză acesta din nou. Am ajuns tîrziu acasă și lelea Catrina m-a îndopat ca pe-un curcan.

— De asta-i bună ! făcu bătrîna răutăcios.

Sătui, copiii începură să se ridice de la masă. Vasile Cotoros îi chemă :

— Ia veniți voi încoace !

Precauți, aceștia cerură din priviri îngăduința mamei.

— Duceți-vă ! se învoi ea.

Bătrîna, nemulțumită, își strînse gura pungă dar nu se amestecă. Obișnuit a se purta cu cei mici, Vasile Cotoros izbuti repede să și-i apropie. Le dărui, făcînd parte dreaptă, bomboanele și ciocolata adusă anume pentru ei.

Oțărîtă, bătrîna îi avertiză :

— Nu care cumva să vă ghiftuiți în seara asta cu toate... Mai lăsați și pe mîine !

Bucuroși, copiii o zbughiră spre casă și se adunară ciotcă în jurul televizorului. Bătrîna își arătă iarăși nemulțumirea :

— În loc să se culce, mănîncă afurisitul ăsta de televizor... pe pîine.

Ștergîndu-și colțurile gurii înguste, Măruța Dărăban îi ceru mamei sale :

— Strînge mata pe-aici ! Eu mă duc cu tovarășul maior în casă.

Pe un ton repezit, bătrîna se adresă amîndurora :

— Da' ce mă rog aveți a mai grăi ? De-atîta amar de vreme numai asta faceți : Grăiți și iarăși grăiți !... Dar la un capăt tot n-ajungeți.

Simțindu-se vizat, Vasile Cotoros îi răspunse :

— O să ajungem.

— Cînd ? îl apostrofă bătrîna. După ce ne-om duce și noi, în groapă, după Mitriță ?... Cît mă vezi de bătrînă și de neputincioasă, pînă la urmă îmi fac singură dreptate. Asta s-o ții minte.

Maiorul ridică mîna :

— Nu va fi nevoie.

— Așa a zis și cel care a fost înaintea dumitale. Și-au trecut patru luni de-atunci.

— Acum e vorba numai de zile, o încredință Vasile Cotoros.

Neîncrezătoare, bătrîna mormăi ca pentru ea :

— De-aș trăi s-o văd și pe-asta.

Amintindu-și că era totuși musafir, Măruța Dărăban se simți obligată față de maior :

— Mama a ținut tare mult la Mitriță !... Rar ginere și soacră care să se împace așa ca ei.

— Dumnezeu e nedrept, conchise bătrîna. Pe cei răi și netrebnici îi ține în viață pînă uită de ei iar pe cei buni și drepți îi ia devreme.

— Să mergem, își îndemnă Măruța Dărăban musafirul.

Îl conduse în odaia din față. Maiorul remarcă mobila orășenească, tip cameră de zi, ferestrele astupate cu hîrtie albastră și cu perdele de marchizet crem, pereții cu tablouri și fotografii de familie. Un loc aparte îl ocupa tabloul mare, colorat cu stîngăcie, înfățișînd pe Măruța și Mitriță Dărăban la nunta lor.

„Nici ca mireasă n-a fost frumoasă", își zise el evitînd privirile insistente ale stăpînei casei. În schimb mirele, în ciuda aerului său rigid, mirat, oarecum speriat de obiectivul aparatului de fotografiat, rămînea un bărbat falnic.

„De ce-o fi luat-o ?" se întrebă din nou Vasile Cotoros.

Ghicindu-i parcă gîndurile, Măruța Dărăban îl iscodi :

— Nu ne prea potriveam... Așa-i ?

— De ce ? protestă maiorul formal. Erați o pereche frumoasă.

Femeia scoase un suspin :

— La lumînare și toanta pare floare.

Vasile Cotoros o întrebă atunci direct :

— Nu v-ați luat din dragoste ?

— Doar eu l-am îndrăgit, mărturisi femeia cu durere. El n-a vrut decît copii de la mine... Tare i-au mai fost dragi... Apoi am avut și zestre... Tata, dumnezeu să-l ierte, numai pe mine m-a avut.

— Gospodăria a fost deci a bătrînului ?

— A lui.

— Pare-se că n-ați avut totuși un trai rău ?

— De ochii lumii... Pentru că numai eu știu ce-a fost în inima mea... Cîte nopți am petrecut cu ochii treji, muncită de întrebări... Deși stătea în pat, lîngă mine, tot timpul l-am simțit străin... Al alteia era, nu al meu. Și glasul femeii sună brusc dușmănos : N-ar mai încăpea în piele și-n cămașă, curva dracului !... Numai ea mi l-a vîrît în groapă. Și adăugă sentențios : Dar n-am s-o iert, tovarășe maior !... De știu că vînd tot... Chiar de rămîn săracă, lipită pămîntului, nu mă las pînă ce n-o văd în pușcărie.

Vasile Cotoros o sfătui :

— Mută-ți gîndul, femeie.

Strîngîndu-și buzele, și așa subțiri ca două linii, Măruța Dărăban îl fulgeră :

— Mă așteptam eu !

Surprins, Vasile Cotoros o întrebă :

— La ce te așteptai ?

— Știam c-o să te lași și dumneata îmbrobodit.

— Eu ? făcu maiorul mirat. De cine ?

— De năpîrcă ! îi strigă femeia în față.

Așezîndu-și pumnii mari, pistruiați, pe masă, cel învinuit rosti potolit :

— O fi avînd ea alte păcate, însă de data asta o bănuiești pe nedrept. Nu ți-a ucis ea bărbatul.

— Și-atunci cine ? Cine i-a scurtat zilele ?

— Am să aflu.

— Cînd ?

— Mai repede decît nădăjduiești. Și maiorul adăugă pe același ton sfătos : Am însă o rugăminte.

— La mine ?

— Dumneata poți să mă ajuți cel mai mult.

Descumpănită, Măriuța Dărăban îi cerceta chipul aspru, roșcovan, stropit cu pistrui care, la lumina lustrei din plafon, păreau aurii.

— Cum aș putea să te ajut ? întrebă femeia în cele din urmă ?

— Cel care ți-a omorît bărbatul nu-i din sat.

— Nu mai spune ! făcu ea în zeflemea. Şi de unde-i, mă rog ?

— Încă nu ştiu... Dar trebuie găsit... Şi-am să dau de el... În gaură de şarpe să se fi ascuns şi tot îl dibuiesc.

— Bărbatul meu n-avea alţi duşmani, îl avertiză ea. Nici în sat, nici aiurea.

Căutîndu-i chipul, Vasile Cotoros o fixă. Ochii mici, încărcaţi de ură, ai Măriuţei Dărăban nu se feriră.

— Poate-i unul plecat din sat ? îi sugeră maiorul. O lucire scurtă, de-o clipă, lumină privirea femeii. Nu ţi-a trecut prin minte aşa ceva ? stărui el.

Măruţa Dărăban îngăimă :

— Nu... Nu mi-a trecut.

— E singura explicaţie, continuă maiorul. Femeia îşi plecă privirea. Ia gîndeşte-te bine, insistă el. Ce prieten a avut printre cei plecaţi din sat ?

— Mulţi ! rosti ea ca pentru sine. I-a plăcut să petreacă şi-a avut mulţi prieteni... Da' nu ştiu să-l fi duşmănit vreunul într-atît încît să-i dorească moartea.

O fotografie nu prea mare, de grup, tot de la nunta soţilor Dărăban, atrăgea mereu atenţia anchetatorului. La un moment dat acesta nu mai rezistă tentaţiei şi se ridică de la masă pentru a o cerceta mai de-aproape. În prim plan — naşii, cu lumînările în mîini, şi cei doi miri. În plan secund — druştele şi vorniceii. Toţi aveau ochii fixaţi spre obiectiv, cu excepţia unui vornicel pe care declanşarea aparatului de fotografiat îl surprinsese cu privirea întoarsă spre mire.

— Îmi dai voie să mă uit puţin ?

Cu o uşoară ezitare în glas, Măruţa Dărăban încuviinţă. Maiorul desprinse fotografia de nuntă de pe perete şi reveni la masă.

Femeia părea intrigată. Anchetatorul se interesă :

— Cine-i flăcăul ăsta ?

Un început de emoţie coloră uşor obrajii Măruţei Dărăban.

— Un băiat de pe la noi, rosti ea în cele din urmă.

Cu un gest reflex, Vasile Cotoros căută în buzunarul

de la piept al bluzei sale de vară și scoase o lupă. Tacticos, începu să studieze grupul de nuntași.

— Frumos flăcău ! constată maiorul. Femeia nu reacționă. Cum îl cheamă ?

Suspicioasă, Măruța Dărăban îl iscodi :

— De ce vreți să știți ?

— Ai observat cum se uită la voi ?

— Cum să se uite ? făcu ea. Ca toți oamenii.

— A fost cumva pretendent la mîna dumitale ?

— O fi fost ! rosti ea nepăsător.

— Și ?

— Tata n-a vrut să mă dea.

— De ce ?

— Era cam flușturatic.

— Cum îl cheamă ?

— Damian...

— Și mai cum ?

— Porcescu... Da' acum își spune Porescu... Cum ar veni... de la Por Împărat.

— Damian Porescu, repetă maiorul.

— Îi mai zice și „D.P.", adăugă femeia cu un zîmbet. E un fel de artist...

— Interesant ! Și unde joacă ?

— La Cluj... La teatru... Sau cam așa ceva... Îi scrie numele pe afiș.

— Cînd v-ați căsătorit mai era în sat ?

— A plecat după aceea.

Cîntărind fotografia de nuntă în mîini, Vasile Cotoros deduse :

— De ce ? Pentru că n-a putut pune mîna pe zestrea dumitale ?

Cu un ușor suspin, Măruța Dărăban confirmă :

— Și tata, dumnezeu să-l ierte, gîndea așa.

— Era de vîrsta lui Mitriță ?

— Același leat... Au făcut școala și armata împreună.

— De cînd n-a mai fost prin sat ?

— De mult...

— De cînd... Un an, doi ?

— A, nu ! Mint ! A fost la Crăciun.

— S-a întîlnit și cu Mitriță ?

— Cu toată lumea s-a văzut... E o fire tare poznașă.

— A fost și aici, în casă ?

— A fost !

— Mitriță cum l-a primit ?

— Bine !... L-o cinstit, l-o condus pînă la poartă...

— Soțul dumitale nu avea însă o părere prea bună despre el ?

— Bărbatu-meu zicea că omul care nu se însoară și nu are copii face degeaba umbră pămîntului.

— Da' vreun conflict, vreo dușmănie, n-a avut cu D.P.?

— Ăsta-i ca zvîrluga, tovarășe maior. Îl prinzi și-ți scapă printre degete... Iute-iute !... N-are cînd purta dușmănie cuiva... Dacă-i dai, zice bogdaproste. Dacă nu — nu-i cu supărare.

Dezamăgit, Vasile Cotoros dădu fotografia de nuntă mai la o parte.

„Nu poate fi ăsta !" își zise.

Căută dezorientat în jur. Măruța Dărăban îl urmărea atentă.

— Aș fi vrut să mă uit și eu nițel prin sertarele unde-și ținea bărbatul dumitale lucrurile, ceru el apoi.

— Nu mai ai ce găsi, îl încredință femeia. Căpitanul cel tînăr, care a fost as' primăvară, a răscolit peste tot... Nu i-a scăpat nici un ungher... Și-apoi lui Mitriță nu-i plăcea nici să scrie, nici să primească scrisori... Dacă avea ceva de aranjat cu cineva, se ducea singur ori îi trimitea vorbă să vină la el.

Resemnat, Vasile Cotoros se ridică. Femeia îl opri :

— Prin urmare, cum rămîne ?

Maiorul îi întinse mîna a împăcare :

— Va fi bine !

— Așa bine, rosti ea cu obidă, numai la dușmanii pe care-i știu eu.

Își conduse totuși musafirul pînă la portiță.

La înapoiere, Vasile Cotoros găsi ulițele satului pustii. Flăcăii nu mai hălăduiau ca altădată prin sat, pînă după

miezul nopții. Și ei, și fetele de seama lor, erau mai mult musafiri pe la casele părintești. Orașele absorbiseră aproape întregul tineret : în școli, universități, în fabrici, șantiere...

Pe ulița principală mai lucea ici-colo cîte un bec electric. De îndată însă ce coti spre casa lelei Catrina, întunericul îl învălui deplin pe maior. De teamă să nu calce în vreo groapă ori să se împiedice de bolovani, călca mai cu atenție.

„N-am făcut nici o ispravă la Măruța", își zicea nemulțumit.

Plănuia ca a doua zi să se ducă la primărie și să-și facă lista celor plecați din sat. Îl interesau mai ales cei de-o vîrstă cu Mitriță Dărăban. „Poate n-or fi așa mulți", nădăjduia în sinea lui.

Îi veni între altele în minte și fotografia de nuntă.

„Ciudată totuși privirea aceea a lui D.P.", își spuse.

Îl amuzau inițialele, apoi eliminarea lui „c" de la Porcescu.

„Por Împărat... Porescu ! își repetă el. Trage a om de seamă !"

Nu era întîia oară cînd întîlnea asemenea năzbîtii pe care însă le trata cu îngăduință. Și-n orice caz experiența lui de criminalist îi spunea că ucigașii nu se aleg dintre asemenea năzbîtioși. Dar poți să știi ?

O dată ajuns la casa lelei Catrina, avu grijă să închidă portița bine și să se strecoare pe vîrfuri în odaia sa. Ca să nu-l năpădească țînțarii, se dezbrăcă pe bîjbîite și se strecură în crivat lăsînd aerul curat, răcoros, parfumat, al nopții să-i intre prin fereastră. Își propuse să adoarmă cît mai repede cu putință pentru ca a doua zi să se scoale în zori. Ținea neapărat să-l prindă pe primar înainte ca acesta să plece la cîmp.

Cînd se trezi însă soarele îi bătea în fereastră.

„Fir-ar să fie !" își zise el necăjit.

Se spălă și se echipă ca la armată, apoi o zbughi pe portiță înainte ca lelea Catrina să apuce a-l zări. Cu pași mari, ostășești, o apucă pe cel mai scurt drum către primărie. La binețe răspundea mormăind, cu gesturi scurte, repezite. În urma lui, sătenii încrucișau priviri nedumerite.

„S-o fi-ntîmplat ceva", înregistră el din mers un glas de femeie.

Nu-i dădu însă nici o atenție. Gîndul îi era numai la primar.

„Dacă-l pierd, își calcula el probabilitățile, s-a dus ziua de azi".

Cînd ajunse la primărie, era aprins la față, năduşit. Spre norocul lui, îl zări pe primar coborînd scările de la intrare înconjurat de săteni. La poartă îl aştepta o şaretă.

Răsuflînd uşurat, Vasile Cotoros îi făcu semn de la distanță.

— Degeaba te zoreşti, îl întîmpină primarul. Trebuie să plec chiar în clipa asta la cîmp.

— Dacă n-aveți nimic împotrivă, vă însoțesc, stărui Vasile Cotoros.

— Mă rog ! se învoi primarul fără prea multă convingere. Dacă n-ai altceva mai bun de făcut...

Se înghesuiră cum putură în şaretă. Dînd bice calului, primarul simți nevoia să se scuze :

— Stai cam ghemuit...

— Oamenii cumsecade încap oriunde, îi replică maiorul. Numai cei ai dracului nu-şi găsesc locul nicăieri.

Cercetîndu-l cu coada ochiului, primarul se interesă :

— Merge treaba ?

Cu un uşor suspin, Vasile Cotoros recunoscu :

— Nu prea.

— Unde te-ai împotmolit ?

— În ograda lui Mihai Cărăbuş... Dacă aflu cine i-a luat tarînga am rezolvat problema... Aici e toată cheia.

— Zăbăucul şi-a alungat femeia de acasă, îl informă primarul.

— Am auzit.

— Se vorbeşte că dumneata l-ai îndemnat.

— Ei, nici chiar aşa ! izbucni Vasile Cotoros în rîs.

Primarul stărui :

— Ceva totuşi i-ai zis ?

— I-am cerut să-şi pună la contribuție mintea, nu pumnii... Adică să se gîndească cine a putut să-i intre în curte şi să-i ia tarînga. Presupun că trebuie să fi fost un

cunoscut al casei... Însă de aici și pînă a învinui femeia de necredință...

— Va trebui să-l potolim într-un fel, conchise primarul.

Calul, un șarg bine hrănit, îi ducea în trap întins. Din obișnuință, primarul îl îndemna țuguindu-și buzele mari, cărnoase. Sub greutatea celor doi călători, șareta gemea din arcuri la fiecare hop. După cîteva clipe de tăcere, Vasile Cotoros redeschise vorba :

— Aseară, la Măruța lui Mitriță Dărăban, mi-a căzut între altele sub ochi o fotografie de la nunta lor.

— Așa ! se arătă primarul curios.

— Iar printre vornicei se afla și unul care-și zice Porescu.

— Aa ! „Artistul" ! făcu primarul amuzat. E Porcescu toată ziua da' așa se fandosește el : Porescu.

— Îl cunoașteți ?

— Ba bine că nu ! Da' ce te interesează ?

— Vă spun după aceea.

— O hahaleră de la oraș care a uitat de satul în care s-a născut și-a crescut, continuă primarul să-l recomande.

— Prieten cu Mitriță Dărăban ?

— Nu prea... Mai bine spus Mitriță nu l-a vrut prieten.

— Atunci ce căuta printre vornicei ?

— Era din partea miresei... Dacă-mi aduc bine aminte, e și oleacă de neam cu ea... Mai de la Adam, dar... neam.

— De ce nu-l suferea Mitriță ?

— Stai că știu ! își aminti primarul. Mai în toamna trecută, cred că era prin noiembrie, m-am pomenit cu cineva de la Cluj... Un doctor. Omul venise să ia referințe despre numitul, Damian Porcescu, care-și zice pe-acolo Porescu. Doctorul avea și o scrisoare de la un prieten de-al meu care lucrează la municipiu... La Primărie... Am făcut împreună o școală.

Brusc interesat, Vasile Cotoros întrebă :

— Doctorul în ce calitate venise ?

— De tată. E o poveste grozavă... Cum spun, ca să-l ajut pe om, am început să mă interesez în dreapta și-n

stînga fiindcă dumnealui, D.P., n-a prea făcut mulți purici prin comună... E dintre acei cu liceul neterminat și facultatea neînceputâ... Nici tu meserie, nimic... L-a dat tat-su la școală, la un liceu comercial, însă prin anul doi, mi se pare, s-a lăsat de învățătură... Cu ce se ocupa la oraș, din ce trăia, numai el știa... Cum îți spun, prin sat venea rar și cam pe furiș... Era un fel de „capră rîioasă" a familiei... Cam atît aflasem despre el pînă ce mi-a amintit careva : „Mitriță Dărăban îl cunoaște bine... Au fost vecini... Au copilărit și-au făcut armata împreună..." Zis și făcut ! L-am și poftit de față cu doctorul. „Dumnealui, i-am zis lui Mitriță, e din Cluj, doctor cunoscut acolo, care vrea să-l ia pe prietenul tău, D.P., de ginere". Dărăban al meu s-a încruntat atunci la mine și mi-a pus în vedere : „Nici în șagă să nu-mi pomenești de asemenea *prietenie*"... „De ce, bre ?"... „De-aia". Mai înțelege-te cu el !... Și-a intervenit atunci doctorul : „Domnilor ! zice. Aveți în față unul din cei mai nefericiți părinți"... Cînd l-am auzit, ne-am întors amîndoi cu fața la el. Am presimțit vreo blăstămăție a lui D.P. Și așa chiar era. Omul avea o fată, o copchilă de optsprezece-nouăsprezece ani, căreia D.P. al nostru i-a pus gînd rău. I-a furat-o, ce mai calea-valea, și alt copil doctorul nu mai avea... Ne-a povestit în amănunt cum blăstămatul își bătea joc și de ei, părinți oropsiți, și de proasta lor de copchilă, că altfel nici nu poți să-i zici.

— Ce fel de artist e acest D.P. ? se interesă maiorul.

— Aaa !... Nu-i cine știe ce de capul lui... E un de ăla... Cum îi spune ? Tehnic !

— Regizor tehnic ?

— Da, da !

— Și presupun că nu se dă în vînt atît după fată, cît după... familia din care se trage aceasta ?

— Nici nu se discută... Omul ne-a arătat și poza copchilei... Urîțică, biata fata !

— În schimb zestrea-i frumușică ?

— Bineînțeles.

— Iar Mitriță cum a reacționat ?

— I-a pus omului în vedere din capul locului : „D.P. e un om necinstit, a zis. Asta s-o ştiţi de la mine". Îţi dai seama că o învinuire atît de grea trebuia lămurită. I-am cerut lui Mitriţă Dărăban să spună sincer, deschis, tot ce ştia... Nu mai ţin minte chiar vorbele pe care le-a folosit, da' cam asta-i ce ne-a povestit despre Damian Porcescu care-şi zice Porescu... De mic, asta ţin şi eu minte, individul a umblat cu înşelătoria... Cînd îl trimitea tat-su duminica ori în alte zile de sărbătoare, cum era pe-atunci, cu caii la păscut, D.P.-ul nostru făgăduia un leu cîte unui băietan ca mine să aibă grijă de caii lui... Pe vremea aceea, leul la noi, la ţară, pentru un băietan, părea mare cît roata carului... Şi ce crezi că făcea blestematul în vremea asta ? Se ducea în tîrg, unde se apuca de furtişaguri... Vîra în sîn tot ce-i cădea sub ochi prin prăvălii şi pe la tarabe, iar seara se întorcea la cai burdușit cu fel de fel de lucruri care ne luau ochii : bricege, piepteni, oglinjoare ori turtă dulce şi bomboane, pe care ni le vindea.

— Dar la şcoală ?

— Nu învăţa nimic... Copia de la unul, de la altul, dar mai ales de la Mitriţă Dărăban care era premiantul clasei... Apoi, ce-a făcut, ce-a dres, tat-su l-a băgat pe blăstămat la liceul comercial... Însă acolo nu i-a mers mult... Pentru că în anul doi, mi se pare, prins cu felurite matrapazlîcuri, a fost eliminat definitiv... Tat-su l-a adus atunci în sat şi-a încercat să-l bage ba pe la sfat, ba pe la cooperativă... Pe băietan însă nu-l răbda locul şi pace... Cînd pleca pe-un şantier, cînd nu ştiu unde, pînă i-a venit sorocul şi l-a luat în armată... Bineînţeles că şi aici s-a învîrtit... Nu-i prost deloc blăstămatul... Ce-a făcut, ce-a dres, a mîncat şi-n armată pîine uşoară, de furier... Pînă într-o seară...

Clătinînd capul, Vasile Cotoros filozofa :

— Trebuie să vină şi-o „seară".

— Aşa e ! încuviinţă primarul. Mai devreme sau mai tîrziu... tot vine. Neapărat vine.

— Ce s-a întîmplat în seara aceea ?

— Mitriţă Dărăban ajunsese sergent... Pe cînd furierul nostru — numai fruntaş.

— La ce armă erau ?

— Grăniceri.

— Bun !

— Acolo armata-i mai aspră, remarcă primarul. O cunosc bine pentru că și eu am fost grănicer... Zi, noapte, — cu arma pe umăr. Însă D.P. al nostru tot nu era mulțumit cu viața mult mai dulce ca a celorlalți pe care o ducea. Deși se învîrtea mai des de permisii iar tat-su îi trimitea mereu gologani, se vede că nu-i ajungea... Se pare că-l sugea de bani „Moțata".

— I-ați reținut porecla ! remarcă maiorul.

— Păi era vestită prin partea locului.

— Unde' anume ?

— La Dunăre.

— Am notat.

— Încît D.P., dornic de petreceri, reveni primarul la subiect, se dădea de ceasul morții să facă rost de gologani... Și unde a început feciorul nostru să cotrobăie prin sunducele ostașilor... Aceștia și-au dat repede seama... Că cine-o fi, că cine-o păți... Pas de-l prinde pe hoț. Pentru că, vezi matale, dumnealui, ca furier, avea treabă cînd colo, cînd colo și nu dădea de bănuit... Mitriță Dărăban însă, care cunoștea marfa, s-a pus de pîndă... Îl supărase mai cu seamă faptul că D.P. își băgase rîtul și-n grupa lui... Or el, ca sergent, nu putea îngădui așa ceva...

— Și l-a prins, presupuse maiorul.

— La prins, repetă primarul. L-a luat de guler ca să-l ducă la comandant... Speriat de moarte, D.P. i-a căzut în genunchi și l-a rugat de toți sfinții și părinții din călindarul ortodox și catolic la un loc să nu-l nenorocească... Că n-o să mai facă așa ceva... Că i-a luat Dumnezeu mințile... Că tîrfa de „Moțată" l-a împins în păcat... Și cîte și mai cîte ! A fost într-atît de laș, ne povestea Mitriță, încît îi curgeau șiroaie de lacrimi.

— Și l-a iertat ! presupuse Vasile Cotoros.

— Precum bine zici ! confirmă primarul. Da' cu ce condiție !... Vezi dumneata ? Mitriță ăsta, avea un suflet bun... Nu voia moartea păcătosului ci îndreptarea lui... Încît i-a cerut lui D.P. să se ducă la comandant și să ceară trecerea la pichet... Dar nu oriunde ci în pichetul în care

tocmai mergea și Mitriță cu grupa lui... Vezi, doamne, ca de acum încolo să-l aibă el sub ochi... D.P. a înghițit-o și pe-asta... Și-a mers în pichet... Cuminte, spășit, cu frica în sîn, părea cel mai destoinic paznic al frontierei... Iar Mitriță Dărăban părea și el bucuros că a adus la turmă oaia rătăcită... Dar la vreo lună, două — iaca asta nu mai ține minte și nici n-are mare importanță — în pichet s-a făcut o aplicație. Se trimiteau în seara aceea pe graniță, pentru a încerca vigilența ostașilor, făptuitori de aceia, cum le spune...

— „Marcați", îl ajută maiorul.

— Da, Da ! De ăștia ! făcu primarul, bucuros a-și aminti termenul. Și ca să nu se întîmple vreo parascovenie... Vreunul care se mai scapă pe el de frică și trage fără socoteală... Grănicerilor aflați în post la ora aceea li s-a ordonat să nu țină arma încărcată... Încărcătorul să fie la șold, la îndemînă.

— Cunosc ! îl întrerupse Vasile Cotoros nerăbdător.

— În zona aceea, continuă primarul, hălăduia un contrabandist încolțit de miliția locală și de grăniceri... Închipuiește-ți dumneata că chiar în seara aceea, la ora aceea și taman în porțiunea de graniță încredințată pentru pază lui D.P., s-a ivit contrabandistul. Mitriță Dărăban, care era pe aproape, zicea că l-a auzit pe D.P. strigînd : „Cine e ? Stai ! Mîinile sus !" I se părea că țăcănise și închizătorul de la armă... Însă de pomană... Pentru că arma, cum ți-am zis, nu era încărcată și D.P. n-a avut cu ce trage... Încît infractorul s-a aruncat în Dunăre pentru a trece de partea cealaltă... Ajuns la locul cu pricina, Mitriță și-a încărcat arma din mers, a pus-o la ochi și-a început să tragă focuri de avertisment... Adică în fața celui care înota... Infractorul și-a dat seama că avea de-a face cu un ochitor bun și-a hotărît să se înapoieze la mal ca să se predea... Dar, să vezi drăcia dracului, pe D.P. al nostru l-a apucat tocmai în clipa aceea furia și a descărcat toate gloanțele în infractor. Mitriță zicea că l-a făcut ciur... Ce părere ai ?

Vasile Cotoros căzu pe gînduri. Furat de cele ce povestea, uită și primarul să-și mai îndemne calul care dăduse la pas și rupea din mers cîte un smoc de iarbă.

— Mitriță ce părere avea ? redeschise maiorul vorba.
— Povestea i s-a părut cam necurată.
— În ce sens ?
— Bănuia că D.P. era înțeles cu infractorul.
— Se știau ?
— El așa credea... De la „Moțată"... Gîndește-te și dumneata : Contrabandistul a sărit din mașină taman în dreptul postului lui D.P. la vremea cînd acesta n-avea arma încărcată.
— Să fi avut și el cunoștință de aplicație ?
— De bună seamă.
— Dar infractorii „marcați" se trimit în mare secret ?
— Naiba știe ce-o fi fost acolo ?

Tăcură amîndoi. Primarul își aminti de cal și-l îndemnă la trap, după care mai simți nevoia să adauge :

— Mitriță Dărăban îl avea totuși cu ceva la mînă pe D.P.... Știu că, la despărțire, i-a spus doctorului cam așa : „Spuneți-i nemernicului că am zis eu să vă lase fata în pace... Dacă nu, am ac de cojocul lui. Atît să-i ziceți ! Nimic mai mult." Iar doctorul a plecat tare mulțumit de la noi.

Ajunseră în dreptul unei tarlale unde se secera de zor grîul întîrziat. Primarul opri :

— Aici am treabă.

Coborîră amîndoi. Maiorul căuta dezorientat în jur. Primarul îl iscodi :

— Ce-ți lipsește ?
— Aș vrea să mă înapoiez în sat.
— Urgent ?
— Ar cam fi.

Privindu-l cam dintr-o parte, primarul îl întrebă :

— În legătură cu ce ți-am povestit despre D.P. ?
— Oarecum.

Legănîndu-se cînd pe-un picior cînd pe altul, primarul îi destăinui :

— Află că și eu m-am gîndit la un moment dat...

După aceea însă m-am răzgîndit... D.P. n-a mai fost văzut prin sat de la Crăciun.

— Atunci pentru ce a venit ?

— Să ne ceară socoteală.

— Chiar așa ? făcu maiorul surprins.

— Cum îți spun... Și nu atît mie, cît lui Mitriță... Întîi a încercat să-l înduplece pe acesta cu binișorul ca să-și retragă cele spuse viitorului său socru din Cluj. Apoi l-a amenințat că-l dă în judecată pentru calomnie. Dar Mitriță i-a retezat-o chiar de față cu mine : „Ia să lași fata omului în pace ! Fă ce vrei, du-te unde vrei, trăiește cu cine vrei, dar nu te ține de capul oamenilor aș cia... Atît am avut de spus !“ Și i-a întors spatele.

— D.P. o mai fi și-acum cu fata doctorului ?

— Asta nu mai știu... Dar, oricum, se pare că i-au cam fost date planurile peste cap.

— Ziceți că pot să mă înapoiez cu șareta ?

— Rog îndată pe cineva să te ducă !

Dădu să pornească dar Vasile Cotoros îl opri :

— Se află cumva și la dumneavoastră în sat vreo „Moțată“ ?

Primarul rîse :

— Care sat n-are „Moțata“ lui ? Numai că a noastră e cam de leatul meu... Da' ce-ți trece prin gînd ?

— O verificare de rutină n-are ce să strice, spuse maiorul. Unde are casa ?

— Păi... e gard în gard cu a lui Vasile Cărăbuș.

— E de reținut.

— Da' o cauți degeaba, îl preveni primarul. Pentru că nu prea mai stă prin sat... S-a oploșit la Piatra, pe lîngă un vădăoi bătrîn, fără copii... Încît rar dă pe la casa ei... Din an în paști.

— D.P. obișnuia cumva să se ducă pe la ea ?

— Și el, și alții... Rar tînăr care n-a trecut măcar o dată pe acolo.

— Piatra Neamț, spuneați ?

— Dacă treci pe la primărie, îi găsești și adresa.

— S-a făcut ! sfîrși maiorul întinzînd mîna primarului.

Acesta i-o scutură zdravăn.

Capitolul 6

Plecarea precipitată a lui Vasile Cotoros din sat stîrni nedumerire. Şi Hapăii şi Dărăbanii făceau felurite presupuneri. Asaltat şi de unii şi de alţii, şeful de post dădea acelaşi invariabil răspuns :

— A fost chemat de urgenţă la inspectorat.

— De ce ?

— Da' dumneata ce-ţi închipui ? Că mi-a dat mie raportul ? Cei mari au treburile lor... Importante !

Şi cu asta încheia orice comentariu.

În fapt însă Vasile Cotoros nu fusese „chemat de urgenţă" la inspectoratul judeţean. Se chemase singur pentru a porni pe urmele lui Damian Porcescu, cel care-şi zicea Porescu. Înainte de a părăsi satul, aruncase în treacăt o privire şi asupra ogrăzii cam în paragină a „Moţatei". Şopronul unde-şi ţinea Mihai Cărăbuş carul cel vechi şi de unde fusese luată tărînga cu pricina, era lipit chiar de gardul „Moţatei". Încît cineva, poate chiar D.P., se putuse strecura în şopron pe sub acoperiş, printr-un loc de la care lipseau nişte scînduri.

„Nu-i exclus să fi stat ascuns, pe timpul zilei, în casa „Moţatei", îşi zicea maiorul.

Gîndul că D.P. ar putea fi ucigaşul îi încolţise în momentul în care primarul îi dezvăluise reacţia lui Mitriţă Dărăban la plîngerile doctorului clujean : „Puneţi-i nechematului în vedere că am zis să vă lase fata în pace... Dacă nu, am eu ac de cojocul lui".

Din spusele primarului nu putuse desluşi cam ce putea însemna acel „ac de cojoc". Întîmplările din armată erau vechi şi uitate.

„Înseamnă că Mitriţă îl mai avea cu ceva la mînă, cugetă Vasile Cotoros. Ceva de care D.P. voia neapărat să scape. Altfel n-ar fi bătut el atîta drum de la Cluj. N-ar fi ameninţat şi n-ar fi încercat să ajungă la o înţelegere cu Mitriţă Dărăban".

Nu erau însă decît niște simple ipoteze. Totuși maiorul hotărî să joace această singură carte.

Îndată ce ajunse la inspectorat, el luă legătura cu colegii săi de la serviciile judiciare din Cluj-Napoca și Piatra Neamț, rugîndu-i să ia în „colimator" atît pe D.P., cît și pe „Moțată", ambii bănuiți de crimă cu premeditare. Ceru apoi procurorului mandate de percheziție și arestare pentru cei doi suspecți. Omul legii se învoi dar îl avertiză :

— Eu îți dau pentru că am încredere în flerul dumitale. Dar te previn că probele sînt ca și inexistente.

— Face și asta parte din specificul meseriei noastre, îi replică glumeț Vasile Cotoros. Unde-s probe nu-i vinovăție și invers.

— Succes ! îi ură omul legii.

Înainte însă de a se duce la procuratură, șeful serviciului avusese o discuție mai aprinsă cu comandantul miliției județene. Mai în vîrstă cu cinci-șase ani și tot atîția ani în plus de experiență în meserie, de izbînzi și de neizbînzi, colonelul Bozianu îl prevenise :

— Treaba ta, Vasile ! Dar mi-i teamă că te azvîrli cu capul în jos într-o bulboană pe care n-o cunoști... Nu știi nici cît e de adîncă și nici ce rîgălii zac pe fund.

Încrezător în steaua sa, maiorul îi răspunse :

— Ies eu pînă la urmă la mal.

— Bine atunci ! Du-te ! Și să te înapoiezi ori sub scut ori pe scut... Nu te înfățișezi înaintea mea decît după ce-ai cotorosit toată povestea.

— Am înțeles ! Să trăiți !

La volanul unei „Dacia 1300", Vasile Cotoros se îndreptă mai întîi spre Piatra Neamț. În oraș ajunse pe la prînz. Șeful serviciului judiciar îl primi amical. Fuseseră colegi de școală militară.

— Ce vînt te aduce Vasile pe la noi ?

— Ți-am spus la telefon.

— Aaa ! Da ! se prefăcu prietenul a-și aminti. Am dat ordin unui băiet de-al meu să se ocupe... Ai delegație, mandat ?

— De toate !

— Ia să vedem atunci ce-a făcut băietul acela.

Se îndreptă spre o uşă laterală şi din prag se adresă cuiva :

— Tovarăşe locotenent !

— Ordonaţi ! se auzi glasul unui tînăr ofiţer.

— A sosit tovarăşul maior Cotoros.

— Numaidecît !

Locotenentul se prezentă regulamentar, cu o mapă sub braţ :

— Vă raportez că am adunat tot ce aveţi nevoie.

Prevăzător, Vasile Cotoros îl întrebă :

— Femeia e în oraş ?

— D-apoi cum ? se arătă locotenentul mirat. Aţi ordonat s-o luăm în „colimator" şi-am luat-o.

— A simţit ceva ?

— Vai de mine ! exclamă consternat tînărul ofiţer.

Mînat de alte treburi, şeful serviciului judiciar din Piatra Neamţ se scuză faţă de colegul său :

— Mă iertaţi, Vasile, dar trebuie să fug ! Ai însă în tovarăşul locotenent cel mai de nădejde ajutor.

— Du-te ! îl învălui Vasile Cotoros într-un zîmbet recunoscător.

Conştient de misiunea pe care o avea, locotenentul îl cerceta cu interes pe noul venit. Acesta îi surise protector apoi îi ceru mapa pe care începu a o frunzări cu ochi de expert.

— Ce părere aveţi ? se interesă tînărul ofiţer după ce Vasile Cotoros străbătu ultimele rînduri scrise cu grijă la maşină.

— Voi tinerii, de azi, învăţaţi repede meseria. îl complimentă încercatul criminalist.

— Cînd ordonaţi s-o aducem ?

Pe chipul lui Vasile Cotoros se ivi o umbră de nemulţumire :

— Aici greşiţi voi, tinerii de azi, îl dojeni. Vă pripiţi. Tînărul ofiţer lăsă nasul în jos. Maiorul se grăbi să-l

împace : Eu procedez altfel... Îmi place să mă vîr în „bîrlogul lupului" ca să-l adulmec de aproape.

Incomodat, locotenentul se răsuci pe scaun :

— Cînd ordonați, vă conduc la ea.

— Nu-i nevoie, îi refuză maiorul din nou ajutorul. Mă descurc singur... Și-n orice caz, îți mulțumesc pentru tot ce-ai făcut... Mi-ai adunat niște date foarte prețioase... Cu ele merg la sigur !

— Mă bucură ! îngăimă tînărul ofițer.

„Moțata", pe numele ei adevărat Aurica Șiștăreanu, se oploșise într-adevăr lîngă un văduv bătrîn, pensionar, fără copii, care avea o căsuță frumoasă, cu patru odăi, sub Pietricica. Ducea o viață la care nici nu visase. Moșneagul, septuagenar, încă în putere, se lăsa bucuros corcolit de femeia care năzuia să-l moștenească. Bănuitor, ca orice bătrîn, o ținea totuși fără cununie. Dar „Moțata" avea răbdare. Știa că pînă la urmă va legaliza această legătură. Doar nu trecuseră decît trei luni și jumătate de cînd trăia cu moșneagul. Trebuia să-i lase și lui vreme să se deprindă cu gîndul de-a avea o nevastă cu vreo douăzeci și cinci de ani mai tînără.

În mapa pregătită de locotenent, Vasile Cotoros găsi o primă culpă a „Moțatei". Ea stătea la bătrîn fără să fi primit de la miliție viză de flotant.

„E cel mai bun pretext", își zise maiorul.

Pe străduța care șerpuia pe sub Pietricică căuta casa care-l interesa. Era vremea amiezii și soarele dogorea. Mai puțin ca la cîmp, dar tot ardea. Și oamenii, aflați la ora aceea pe acasă, se retrăseseră în răcoarea odăilor cu ferestrele astupate. Vasile Cotoros zări în cele din urmă numărul 13 desenat cu alb pe-o plăcuță de tablă bătută în stîlpul portiței.

„Aici e !" își spuse cu un început de îngrijorare.

Cel care veghease casa pînă atunci îl informase că bătrînul plecase de dimineață cu niște unelte de pescuit, iar femeia nu ieșise în ziua aceea în oraș. Curtea părea

pustie. Maiorul deschise portița cu fereală și după ce străbătu cărăruia asfaltată, străjuită de straturi cu flori, urcă cele cîteva trepte ale cerdacului. Înăuntru — nici o mișcare. Maiorul apăsă pe butonul soneriei. Nici un răspuns. Mai încercă o dată ținînd degetul îndelung pe buton. Auzi în sfîrșit oarecare mișcare în casă. În prag se ivi apoi o femeie bondoacă, trupeșă, cu părul negru, răvășit, cu ochii cîrpiți de somn. Își strîngea halatul, îmbrăcat în grabă, la pieptul mare, lăbărțat.

— Bună ziua, o salută Vasile Cotoros.

Femeia mormăi supărată :

— 'Ziua !

— Sînteți Aurica Șiștăreanu ?

Femeia se trezi de-a binelea. Tonul, cam oficial, îi dădu de bănuit.

— Ce doriți ?

— Pot să intru ?

Surprinsă, Aurica Șiștăreanu ripostă pe loc :

— Cum o să intrați ? Nu vedeți că sînt dezbrăcată ? Și cine sînteți ?

— Vin de la Cluj ! îi strecură maiorul confidențial.

— Să fii sănătos ! se arătă ea insensibilă. Ce treabă am eu cu Clujul ?

— M-a trimis D.P.

— D.P. ? repetă ea uimită. Nu cunosc nici un D.P., domnule ! Lasă-mă în pace ! Dădu să trîntească ușa în nasul lui Vasile Cotoros dar acesta o blocă cu piciorul. „Moțata" se înfurie : Ei, asta-i acum ! Pleacă, omule, de-aici ! Ce, vrei ? Să-l chem pe bărbatu-meu ?

Vasile Cotoros îi rîse în față :

— Nu te mai osteni... E de dimineață la pescuit.

„Moțata" deveni bănuitoare :

— Vasăzică de ăsta-mi ești ?

— Te sfătuiesc să mă lași înăuntru, o preveni maiorul. Aici ne văd vecinii.

Icnind, femeia se învoi. Îl conduse în odaia din dreapta, un fel de salon încărcat de mobilă veche, bine întreținută, și de covoare, tablouri, cristaluri.

— Ați agonisit ceva în viață ! remarcă Vasile Cotoros privind cu admirație în jur.

La pîndă, „Moțata" i-o reteză :

— Ia n-o mai fă dumneata pe prostul ! Știu că ești de la miliție.

Spontan, maiorul izbucni în rîs :

— Serios ? Cum ți-ai dat seama ?

— Oricît v-ați preface, tot vă dați de gol, îl lămuri „Moțata". Prea sînteți siguri pe vorbă, pe mișcări... Pe toate.

— Bănuiești cumva și de ce-am venit ?

— În orice caz nu pentru viza de pe buletin... Nu ești din Piatra.

„Moțata" părea isteață. De aceea lui Vasile Cotoros îi surîse ideea de a se juca nițel cu ea de-a șoarecele cu pisica.

— Deci, nu sînt din Piatra ?

— Nici pomeneală ! Pe ăștia îi am însemnați aici, se bătu cu degetul în frunte. Și adăugă : După cum nu ești nici din Cluj.

Amuzat, maiorul continuă jocul :

— Și pe ăia îi ai însemnați „aici" ?

— Pe-un ardelean îl cunosc de la o poștă... Ca și pe cei din Moldova.

— Și moldovenii n-au voie să aibă serviciu la Cluj ?

— Stăi ! Mi-am amintit ! izbucni „Moțata". Ești de la mine, de la județ... Te știu bine ! Purtai uniformă de maior... Tocmai mă gîndeam cînd și unde te-am mai întîlnit : „Ia uite la pocitania asta roșcată îmi ziceam. Trebuie să fie șiret ca o vulpe... După căutătură se vede... Ferească-l Dumnezeu pe cel ce i-o cădea în labă !"

Molipsită de hohotele de rîs ale lui Vasile Cotoros, „Moțata" chiți scurt, subțire, ca un guzgan prins în capcană.

— M-ai dibuit deci ! rosti maiorul ostoindu-și veselia.

— Ei, că era și greu ! se făli „Moțata".

Dădu să se ridice de la masă, cu gînd să-și servească musafirul cu ceva dar acesta o opri :

— Nu te deranja. Sînt grăbit.

Se măsurară din priviri. Pe neașteptate, „Moțata", trecu la un ton rugător :

— Ai venit să-mi faci vreun rău ?

Luat prin surprindere, Vasile Cotoros îi replică :

— Depinde !

— Ai amintit de D.P., continuă ea să-l suspecteze. A dat de vreun bocluc ?

— Ar putea să dea, strecură maiorul.

— Unde ? La Cluj ?

— Nu !... În sat.

— Ce are el cu satul ?

Vasile Cotoros acuză direct :

— S-a aflat, femeie !

— Ce s-a aflat ? făcu ea ochii mari.

— În noaptea în care a fost ucis Mitriță Dărăban era și D.P. în sat... Se știe și la cine.

Femeia păli.

— De ce te uiți așa la mine ? începu ea să-și piardă răbdarea. Doar nu pretinzi c-a fost la mine ?

— Dar la cine ?

— Nu știu ! De unde să știu ? Amu' aud întîia oară că D.P. a fost în noaptea aceea în sat... Eu nu l-am mai văzut de la Crăciun... Și atunci a trecut așa, un minut-două, ca să-mi zică „La mulți ani !" Și-apoi ce dacă a fost în noaptea aceea în sat ?... N-avea voie ?

— Ba da, îi întoarse maiorul vorba. Întrebarea e însă de ce-a venit pe furiș ? Dacă avea gînduri curate nu se ascundea de oameni.

Cu mintea răvășită „Moțata" căuta sprijin în jur :

— Da' ce treabă am eu cu povestea asta ? De ce mă amestecați ? Ia lăsați-mă cu necazurile și nevoile mele... Măi, ce oameni ! De răul lor am plecat din sat și văd că-i degeaba. Toț se țin de capul meu !... Și aici se țin ! Unde

să mă mai duc, oameni buni ?... La capătul pămîntului ? Oi găsi oare acolo oleacă de liniște ?

— Te văicărești de pomană, îi scurtă vorba Vasile Cotoros. D.P. a fost văzut în noaptea aceea la dumneata în casă. Am martori, femeie ! Și ca să te convingi, uite aici.

„Moțata" bulbucă ochii cît pumnii. Silabisi cu glasul tremurat scrisul mare de pe hîrtia înfățișată de maior :

— Man-dat... de...

Încremeni. Maiorul o preveni :

— După cum vezi, nu-i de joacă.

Ea începu să se bîlbîie :

— Cu... cum ? Mă... mă... arestați ? Maiorul îi confirmă. Și de ce ? țipă ea îngrozită.

— Ca părtașă la uciderea lui Mitriță Dărăban.

— E... eu ?

— D.P. a venit în sat noaptea, pe furiș, și-a stat ascuns la dumneata toată ziua... În noaptea următoare l-a ucis pe Mitriță Dărăban cu o tarîngă luată din șopronul vecinului dumitale, Mihai Cărăbuș.

Femeia își plesni palmele rostind cu glasul stins :

— Nu se poate !

Apoi amuți și căută cu privirea înspăimîntată la chipul lui Vasile Cotoros. Acesta continuă necruțător :

— N-am bătut atîta cale pînă aici pentru a-ți vinde brașoave.

— Și... și... Și chiar mă arestați ?

— N-am încotro.

Din ochii „Moțatei" începură să se prelingă lacrimi.

— M-ați nenorocit ! se tîngui ea. De tot m-ați distrus.

— Îmi pare rău dar n-am ce-ți face, rosti maiorul netulburat. De ce l-ai ajutat pe D.P. ?

— Cum l-am ajutat ?

— Ținîndu-l ascuns.

— Dar nu l-am...

— Femeie ! îi scurtă Vasile Cotoros vorba. Vrei sau nu vrei să scapi ?

— Vreau, tovarăşe maior !

— Atunci nu încerca să mă duci cu ulcicuţa.

— Nu vă duc dar... M-aţi nenorocit ! reluă ea tînguirea. De tot m-aţi distrus.

— Îmi dau seama, o căină Vasile Cotoros. Ţi-ai găsit un loc bun aici.

„Moţata" oftă din rărunchi :

— Ce să mai vorbim !

— Te împaci bine cu bătrînul ?

— E pîinea lui Dumnezeu, recunoscu ea. Însă de-o afla în ce belea m-a băgat nenorocitul acela de la Cluj, s-a zis cu mine. Nici prin faţa casei n-am să-i mai pot trece.

— Facem o înţelegere ?

Pe chipul „Moţatei" se ivi o lucire de speranţă :

— Ce fel ?

— Îmi spui tot cum a fost, fără să ascunzi nimic, şi-ţi promit ca omul tău nu va afla nimic.

Bănuitoare, „Moţata" îl cîntări din ochi :

— Puteţi face dumneavoastră aşa ceva ?

— Pot !... Dacă vreau.

— Nu puteţi, clătină ea capul a durere. Trebuie să mă duceţi la judeţ, la anchetă... La procuror apoi la judecător... Şi eu ce-i înşir moşului meu ? Unde mă duc şi ce fac eu acolo ?

— Începi cu vizita mea de acum şi-i spui că a fost în legătură cu viza de pe buletin... La miliţie s-a aflat că n-o ai... Ia dă niţel buletinul !

Cu mişcări grăbite, „Moţata" îşi căută poşeta înmînînd apoi lui Vasile Cotoros actul de identitate. Acesta îl răsfoi şi izbucni în rîs :

— Ce-i şi viaţa asta ! Cîteodată te scapă din încurcătură o neglijenţă... Dumneata ştii că buletinul a expirat ?

— Nu ! făcu „Moţata" cu glasul pierdut.

— Trebuie preschimbat, femeie ! Înţelegi ? Iar pentru asta trebuie să vii în comună.

Chipul „Moţatei" strălucea. Intuia posibilitatea de a se salva :

— Mă ajutaţi cu adevărat ? Moşul meu n-o să afle ?

— N-o să afle. Voi aranja ca citaţiile să vină aici, la miliţie, la un tovarăş locotenent... Iar acesta te va căuta întîi pentru preschimbarea buletinului apoi pentru viză de flotant şi de intrare în spaţiu...

Căutînd dezorientată în jur, „Moţata" îl iscodi :

— Şi dacă nu vă cred ?

Cu vîrful degetelor, Vasile Cotoros ridică de un colţ mandatul de aducere :

— Atunci mergi cu mine.

Disperată, femeia îşi prinse capul în mîini. Suspină, oftă, se răsuci pe scaun, apoi hotărî să vorbească :

— Am să vă spun cum a fost.

Capitolul 7

Damian Porcescu, care-şi spunea Porescu, aştepta nerăbdător să intre la serviciul paşapoarte din Cluj-Napoca. Primise înştiinţare că i se aprobase plecarea într-o excursie, prin O.N.T., în Turcia, şi era bucuros nevoie mare. Evenimentul fusese sărbătorit, cu cei mai buni amici, pînă în zori. Livia Boariu, logodnica sa, participase mai puţin la veselia colectivă. Cînd şi cînd îndrepta spre D.P. o privire tristă. Cererea ei fusese amînată.

— Îmi pare rău, iubito ! încercase logodnicul s-o consoleze. Pentru asta ar trebui să-i mulţumeşti lui taică-tu ! El ţi-a pus beţe-n roate.

— De unde ştii ? îi replicase fata mîhnită.

— Am informațiile mele.

Dar iată că și el fusese invitat la serviciul pașapoarte pentru „informații suplimentare".

„Ce mai vor de la mine ?" se întreba pîndind ușa de la biroul cu pricina.

La patruzeci de ani „bătuți pe muchie", D.P. arăta încă june. Părul lung, negru, cu rare fire argintii, îi acoperea întreaga ceafă. Iar mustața mare, haiducească, dădea un aer bărbătesc chipului său cu trăsături cam feminine. Suplu, de statură mijlocie, îmbrăcat ca un gigolo, plăcea fetelor și nevestelor deopotrivă.

Dar aci, în sala de așteptare, numai de ocheadele lor nu-i ardea. Stătea ca pe jăratic.

— Porcescu Damian ! se auzi într-un tîrziu chemat.

La auzul numelui adevărat făcu o strîmbătură. Nu-l încînta cum sună. Dar își grăbi intrarea luîndu-și un aer grav, distant.

— Poftiți ! îl invită șeful serviciului.

D.P. se așeză pe scaunul oferit punîndu-și picior peste picior și scuturînd de pe pantalonul proaspăt călcat o scamă invizibilă. De pe-o ușă laterală se ivi în aceeași clipă un bărbat înalt, spătos, cu o claie de păr roșu ca focul în creștet. Fără să știe de ce, D.P. tresări. Nu-i plăcea această apariție. Își înăbuși însă presimțirea și surîse cuceritor :

— Aștept să-mi spuneți de ce m-ați chemat.

Șeful serviciului strecură o privire spre roșcat apoi îl fixă pe D.P.

— Tovarășul maior Vasile Cotoros ține să vă cunoască.

D.P. păli ușor, surîse strîmb, dar încercă o glumă :

— Cum ați spus ? Cotor...os ?

Chipul maiorului se destinse într-un zîmbet larg :

— Numele nu vine de la „cotor", ci de la „a cotorosi".

— A, da ! ? se prefăcu D.P. mirat.

— Cotorosesc sau, ca să înțelegi mai bine, descotorosesc lumea de... lepre, îi strecură maiorul.

D.P. ridică din sprîncenele sale subțiri, arcuite frumos. Ultimul cuvînt din replica roșcatului îi zgîriase auzul. Nu renunță însă la tonul glumeț :

— De ce vă uitați la mine cînd vorbiți de... lepre ?

— Dacă ai să fi amabil și-ai să mă urmezi, îi indică Vasile Cotoros ușa prin care intrase, am să-ți ofer toate lămuririle.

De data aceasta, D.P. păli de-a binelea. Se adresă șefului serviciului pașapoarte :

— Cum trebuie înțeleasă această amabilă invitație ?

— Exact așa ! îi răspunse acesta sec. Va trebui să mergeți cu tovarășul maior.

— Unde ?

— În camera de alături.

— Și-n ce scop ?

— Ați citit doar invitația primită de la noi : „Pentru informații suplimentare".

— Dar nu le pot da aici ?

— Nu ! Ați văzut cîți așteaptă afară. Și pentru a nu mai pierde vremea, șeful serviciului se ridică indicînd cu un gest hotărît ușa capitonată : Vă rog să fiți înțelegător.

D.P. se ridică alene căutînd pe furiș spre ieșire. În spatele lui însă intui statura de grenadier a lui Vasile Cotoros.

— Zău nu vă înțeleg ! mai încercă el un protest.

— Vă lămurește tovarășul maior, încheie agasat șeful serviciului pașapoarte.

Gata să scoată limba ca un copil alintat, D.P. se îndreptă spre ușa capitonată pe care, politicos, Vasile Cotoros i-o deschise. În camera de alături însă, întîlni privirile reci ale celor de la birouri. O dactilografă țăcănea ca o mitralieră la mașina de scris. Cu același aer prevenitor, Vasile Cotoros se scuză față de invitatul său :

— Nu prea văd unde am putea sta de vorbă aici.

— Procedați cum credeți că-i mai bine, se arătă D.P. înțelegător.

Ieșiră într-un culoar lung și se opriră la ultima încăpere.

— Aici, cu siguranță, nu deranjăm pe nimeni, făcu maiorul.

De cum păși pragul, D.P. intui că ceva nu era „în regulă". La fereastră — gratii. Mobilierul — sobru, limitat

la strictul necesar. În afară de ușa pe care pătrunseseră — nici o altă ieșire. D.P. simți o ușoară strîngere de inimă.

Cu același aer degajat, Vasile Cotoros îl pofti să se așeze apăsînd totodată pe un buton. În cadrul ușii se ivi imediat un zdrahon care-și îndreptă din obișnuință spinarea :

— Ordonați !

— Tovarășe plutonier, am ceva important de discutat cu dumnealui, îl informă Vasile Cotoros.

— Am înțeles ! se grăbi plutonierul să-i răspundă. Nu va intra nimeni.

Cu un surîs strîmb, D.P. urmări ieșirea zdrahonului. Apoi, cu o căutătură impertinentă, îl cercetă pe Vasile Cotoros :

— Credeți că e neapărată nevoie ?

— La ce vă referiți ?

— La individul pus de pază.

Maiorul izbucni în rîs :

— Perspicace mai ești !

Studiindu-și degetele lungi, subțiri, bine îngrijite, D.P. rosti ca pentru sine :

— M-ați „lucrat" frumos : Invitație la serviciul pașapoarte !... Pretext excelent... Cică „date suplimentare"... Poftiți ! Ce fel de „date" doriți ?

— Întîi, politicos din partea mea ar fi să mă recomand.

Clătinînd capul a lehamite, D.P. observă :

— Politețea ne omoară !

— Nu sînt de aici, din Cluj, îi preciză Vasile Cotoros.

— Asta am bănuit, făcu D.P. resemnat.

— Dacă vreți să știți, sîntem conjudețeni, adăugă maiorul.

— Nu vorbiți ! se prefăcu D.P. mirat. Și cu ce ocazie prin Cluj-Napoca ?

— Am ținut să vă cunosc.

— Pe mine... personal ?

Neluîndu-i în seamă zeflemeaua, Vasile Cotoros îi strecură pe un ton grav :

— Am venit aici în anchetă.

— Presupun că n-aţi apucat lungul drum al Clujului numai pentru ochii mei frumoşi. Dacă nu-i cu supărare, ce anchetaţi ?

— Moartea prietenului dumitale din copilărie Mitriţă Dărăban.

Cîtuşi de puţin afectat, D.P. exclamă :

— Aaa ! Asta era !

— Ai aflat, sper, în ce condiţii a fost omorît ?

— Veştile proaste se răspîndesc iute, tovarăşe maior. Ca fulgerul ! Dar întîmplarea e, după cîte ştiu, mai veche... De astă-primăvară, mi se pare. Tot n-aţi lămurit-o ?

— Sîntem pe cale, îl încredinţă Vasile Cotoros.

— L-aţi descoperit, în sfîrşit pe cel care a comis accidentul ?

— Asta e, îi replică maiorul. Povestea cu accidentul nu... „ţine".

D.P. se arătă mirat :

— Nu ?

— E vorba de o crimă, îi precizâ maiorul. Omor cu premeditare.

D.P. tresări manifestîndu-şi afectarea :

— Cum se poate una ca asta ? Omor cu... premeditare ? Doar Mitriţă era un băiat bun, iubit de toată lumea... Nu ! Nu cred ! Vă înşelaţi, tovarăşe maior. Sigur vă înşelaţi. Cine şi de ce să-l fi omorît ?

— Cineva care avea interes ca Mitriţă Dărăban să nu-l dea în vileag cu ceva, îi strecură Vasile Cotoros.

— Vreţi să spuneţi că el îl avea pe acel cineva „la mînă" ?

— Cu siguranţă.

D.P. izbucni în rîs :

— Mitriţă ? făcu el apoi. Imposibil, tovarăşe maior. Nu era în stare de aşa ceva... Îl cunosc bine.

— Ştiu, îi preciză Vasile Cotoros, şi de aceea am venit la dumneata.

Ridicînd sprîncenele a nedumerire, D.P. îi ripostă :

— De ce tocmai la mine ?

— Aţi făcut armata împreună, îi aminti maiorul.

Incomodat de scaunul tare, pe care şedea, D.P. îşi schimbă poziţia. Apoi îl fixă pe Vasile Cotoros cu o privire iscoditoare :

— Şi ce importanţă are asta ?

— Mare ! rosti maiorul grav.

Simţind pericolul, D.P. atacă :

— Nu cumva mă bănuiţi ?

Vasile Cotoros îi căută privirea :

— Nu-s doar nişte bănuieli, amice. Sînt certitudini.

— Măi, măi, măi ! Nici mai mult, nici mai puţin !... Şi-n ce constau aceste „certitudini" ?

— În noaptea crimei te aflai în sat. Indignat, D.P. sări de pe scaun. Vasile Cotoros îi porunci : Stai jos, te rog !

— To-va-ră-şe maior ! protestă învinuitul cu glasul sugrumat de emoţie. Vă daţi seama ce spuneţi ?

Cu mişcări lente, maiorul deschise sertarul mesei de lucru din care scoase o mapă.

— Am aici, preciză el, declaraţia scrisă a Aureliei Şiştăreanu.

D.P. păli dar îşi reveni imediat.

— Nu mă duceţi pe mine cu chestii din astea, respinse el acuzaţia. Vă ofer şi eu, dacă-i nevoie, cinci sute de declaraţii scrise.

— Cinci sute ! făcu maiorul amuzat.

— Da, da !... Pentru că în seara aceea am avut spectacol şi eram, dacă vreţi să ştiţi, pe scenă.

— Ca actor ?

— Figurant dar actor... Cînd e nevoie, intrăm şi noi, regizorii tehnici, în spectacol.

Prinzînd ideea din zbor, Vasile Cotoros îl întrebă pe un ton insinuant :

— Fiindcă veni vorba, cum de ţii minte atît de exact seara în care a fost ucis Mitriţă Dărăban ?

D.P. surîse strîmb :

— Mi-or fi scris şi mie, de acasă.

— Cine ?

— Soră-mea !

— Dar Aurelia Şiştăreanu ?

— Aurelia ? se prefăcu D.P. mirat. Nu port cu ea corespondenţă.

Vasile Cotoros îi flutură declaraţia „Moţatei" :

— Ea aşa susţine.

— N-are decît ! făcu D.P. cu un început de iritare. Mai trebuie să şi dovedească.

— E drept, recunoscu Vasile Cotoros. Şi cu atît mai mult cu cît ai avut grijă să arzi întreaga corespondenţă.

— I-auzi ! rosti D.P. în zeflemea. Şi pe asta din ce „declaraţie" aţi mai aflat-o ?

— Cît ai aşteptat aici, la paşapoarte, ţi s-a făcut percheziţie la domiciliu, îl informă maiorul.

— Bine lucrat ! constată D.P. ironic. Şi-aţi avut mandat ?

— Închipuie-ţi.

— Da' n-aţi găsit nimic ?

— Doar pe „logodnica" dumitale.

D.P. păli din nou.

— Cu ea ce aveţi ? gemu el. Lăsaţi-o în pace ! E şi aşa lovită de soartă.

— Chiar ţi-i milă de ea ?

— Da' ce vă închipuiţi ?... Că n-am şi eu suflet, ca tot omul ?

— Nu prea.

D.P. pufni pe nări :

— Nu-i elegant cum procedaţi.

— Susţii deci că în seara aceea te aflai în scenă ? reluă Vasile Cotoros interogatoriul.

— E un lucru care poate fi verificat.

— Află că am verificat.

— Şi ?

— Spectacolul din seara aceea, întîmplător, a fost amînat.

— Amînat ?

— Nu ! M-am exprimat greşit, recunoscu Vasile Cotoros. Sala a fost cedată... Asta era într-o marţi... Iar luni, cînd teatrele sînt închise, ai avut zi liberă... Întîmplător, adăugă el calm, nici miercuri n-ai prea avut treabă pentru că nu era spectacolul de care te ocupai dumneata. Încît ai putut pleca din Cluj duminică seara ori luni dimineaţă, ca să te înapoiezi miercuri seara.

D.P. îşi plesni palmele a mirare :

— Doamne, cum le mai cunoaşteţi pe toate ?

— Ca un om mare, nu-i aşa ? îi preluă Vasile Cotoros zeflemeaua.

— Şi toate acestea le aveţi puse bine la dosar ?... Cu declaraţii, cu cercetarea scriptelor teatrului ?

— Vezi că ştii ?

— Asta înseamnă că am nevoie de un alibi pentru zilele acelea ?

— Neapărat.

— Logodnica mea ce v-a spus ?

— Că ai fost la Turda... Într-o „şuşanea".

— Iar dumneavoastră aţi verificat şi aţi constatat că n-am călcat pe-acolo ?

— Încă n-am verificat, recunoscu Vasile Cotoros, dar dacă va fi nevoie o vom face şi pe asta... Deşi sînt încredinţat că n-ai avut nici o „şuşanea" la Turda.

Ascunzîndu-şi după pleoape o privire vinovată, D.P. suspină :

— Aşa este ! M-aţi prins ! N-am avut nici o „şuşanea" la Turda.

— Ci ai pornit în altă direcţie, îl completă maiorul.

Dojenindu-l cu arătătorul, D.P. îi zise :

— Nu vă pripiţi, Herr Maior. Tot la Turda am fost.

Familiarul „Herr Maior" îl cam deranjă pe Vasile Cotoros. Îşi propuse totuşi a nu-l lua în seamă. Se interesă pe acelaşi ton politicos :

— Sînt indiscret dacă întreb cu ce treburi ai fost la Turda ?

— „O aventură", Herr Maior !... O gingaşă, delicioasă, aventură amoroasă... Vă daţi seama că nu puteam să-i destăinui logodnicei mele „pasul greşit" pe care-l făceam.

— Într-adevăr, nu puteai, admise Vasile Cotoros. Însă nouă va trebui să ne oferi niște date.

— Verificabile ?

— Neapărat !

Indignat, D.P. îl privi pe maior drept în ochi :

— Cum îmi puteți pretinde asemenea necuviință ?... Aș fi un bărbat lipsit de onoare... de cavalerism... Revolta îi înecă glasul. Vasile Cotoros însă nu-i credea nici o iotă. D.P. schimbă imediat tonul : Tovarășe maior ! E vorba de o femeie măritată.

Clătinînd capul dojenitor, anchetatorul îl completă pe un ton ironic :

— O femeie cinstită, mamă de copii, cu soțul plecat în deplasare, care și-a-ngăduit cîteva clipe de fericire.

— Exact ! exclamă D.P. plin de importanță.

— E veche placa, amice ! Nu înduioșezi pe nimeni cu asemenea ticluiri... Numele și adresa femeii !

Înăbușindu-se de indignare, D.P. îi strigă :

— Refuz categoric !

— Nu-ți servește la nimic, îl preveni maiorul.

Cu gesturi largi, teatrale, D.P. se apucă de cap :

— Ferește-mă, doamne, de puritanism !

Replica îl amuză pe maior :

— Din ce piesă e ?

— Poftim ?

— La replica de mai înainte mă refeream.

Resemnat, D.P. lăsă să-i cadă umerii :

— Nu mai am nimic de adăugat, Herr Maior. Procedați cum credeți de cuviință... Deși sînteți inuman... Cu totul inuman. Brusc, chipul i se destinse. Căută privirea anchetatorului : Ziceați că mi-ați percheziționat locuința ?

— Așa ziceam.

— Și n-ați găsit întîmplător niște bilete de autobuz ?

— Ba am găsit, îi confirmă anchetatorul. Cluj-Turda, dus-întors, cu datele respective : plecarea — luni treisprezece aprilie ; înapoierea — miercuri cincisprezece aprilie.

— Iar Mitriță Dărăban cînd a fost găsit mort ?

— În noaptea de paisprezece spre cincisprezece aprilie.

— Asta nu vă spune nimic ?

— Cum să nu ! Îmi spune că ţi le-ai procurat anume şi că le-ai uitat anume undeva, într-un sertar, tocmai pentru o eventuală percheziţie. În schimb ai ars biletele de pe ruta Cluj-Iaşi. Era mai interesant pentru noi dacă le uitai pe astea în vreun sertar.

D.P. izbucni în rîs :

— Vorbe, tovarăşe maior ! Vorbe ce cuprind acuzaţii neîntemeiate... Vreau fapte, tovarăşe maior, dovezi sigure, nu presupuneri. Dar şi-n ipoteza că... Apropo ! Ce-a declarat toanta aia de Aurica Ştiştăreanu ?

— Că s-a pomenit cu dumneata în noaptea de luni treisprezece aprilie la uşă... Ai ciocănit discret... Femeia era încă trează... S-a mirat tare văzîndu-te... I-ai zis că ţi s-a făcut dor de ea... Femeia te-a primit cu dragă inimă... Erai unul dintre bărbaţii a căror prezenţă întotdeauna a fermecat-o... Încît a astupat îndată ferestrele şi ţi-a întins masa... Cum se vede treaba, „aventura amoroasă" ai avut-o în fapt cu ea nu cu turdeanca... A doua zi dimineaţa Aurica Ştiştăreanu se aştepta s-o părăseşti dar i-ai spus că n-ai chef să ieşi nicăieri... Ei i s-a părut firesc pentru că drumul de la Cluj şi noaptea nedormită te istoviseră... A înţeles şi faptul că trebuie să păstreze deplină discreţie cu privire la prezenţa dumitale în sat, la ea... Femeia era de altfel obişnuită să-şi tăinuiască aventurile amoroase... O mira însă faptul că nu voiai să-ţi vezi măcar părinţii... Dumneata i-ai zis atunci că în seara următoare plecai mai departe, spre Roman, ca să ajungi din urmă teatrul aflat în turneu. În plus, voiai să scapi şi de întrebările indiscrete, sîcîitoare, ale părinţilor dumitale... Explicaţiile i s-au părut suficiente şi credibile... Mai ales că i-ai potolit curiozitatea şi cu nişte daruri deloc neglijabile : o rochie de jerse, cosmetice, o sumă de bani... Pare-mi-se două sau chiar trei sute de lei... Dacă vrei, arătă Vasile Cotoros spre mapa din faţa sa, îţi spun precis.

— Nu-i nevoie, se împotrivi D.P.

— În cursul zilei de marţi, continuă maiorul, ai tot mînat-o prin sat, fie după ouă şi lapte proaspăt, fie după o găină de tăiat, ori după băutură... Cînd se înapoia ea pălăvrăgea vrute şi nevrute, ţinîndu-te astfel la curent cu

tot ce se petrecea în sat... Între altele ţi-a vorbit şi de zaiafetul de la C.A.P. unde Mitriţă Dărăban îşi sărbătorea cei patruzeci de ani... Seara însă, pe la nouă, femeia s-a simţit cuprinsă pe neaşteptate de un somn atît de greu încît era cît pe ce să cadă din picioare... S-a aşezat lîngă dumneata, la masă, sprijinindu-şi fruntea pe braţe... Iar din clipa aceea n-a mai ştiut ce-i cu ea... S-a trezit abia miercuri, dimineaţă, pe la opt... Dormise îmbrăcată, lungită de dumneata în pat şi învelită cu grijă... Doar pantofii i-ai scos din picioare... A ieşit apoi din casă şi-a observat vînzoleala de pe uliţă. Crima din cursul nopţii zguduise toată suflarea. Ea nădăjduia că n-ai plecat şi te-a căutat prin sat... Dar nu ţi-a mai zărit nici urma.

Surîzînd ironic, D.P. remarcă :

— Un adevărat roman.

— Aşa ziceam şi eu ! făcu Vasile Cotoros. Şi-i strecură pe un ton vădit insinuant : Mai cu seamă povestea cu somnul brusc care a cuprins-o pe femeie. Ce narcotic ai folosit ? întrebă el fără înconjur.

D.P. nechează ca un mînz :

— „Narcotic“ ? E bună, Herr Maior...

— Aurica Siştăreanu aşa susţine... În scris ! îi preciză maiorul.

Sîcîit, D.P. exclamă :

— E o vacă !

Vasile Cotoros îl dojeni :

— Vorbeşte frumos !

— Chiar dacă ar fi fost aşa, cum susţine ea, nu era nevoie de nici un narcotic... Muierea nu ţine la băutură... Cade ca o baligă... E istovită de nopţile pierdute, de băutură... Şi-apoi nu mai e nici tînără.

— Nu mi-a părut deloc istovită, îl contrazise maiorul.

— Asta n-are nici o importanţă !

— Ba are !

— Continuaţi deci să mă acuzaţi ?

— Nu eu, amice... Faptele te acuză.

— Ce fapte ? N-aveţi nici o dovadă palpabilă... Urme, documente scrise, amprente... Astea-s dovezi, nu declara-

ţiile unuia ori ale altuia... Fără probe concrete vorbiţi la bec, tovarăşe maior... Dar hai să zicem că în noaptea aceea am fost în sat, la Aurica Şiştăreanu... Că am ţinut secret această vizită. E o dovadă de vinovăţie ?

— Este ! întări maiorul.

— Doar faţă de logodnica mea.

— Nu numai... E o dovadă că ai avut ceva de tăinuit.

— Neapărat un omor ? De ce nu m-aş fi dus să ascund, să zicem, nişte bani, nişte bijuterii...

— Şi asta ar trebui probat.

— Deci o simplă „aventură amoroasă" nu ţine ?

— Nu.

— De ce ?

— Nu băteai dumneata atîta cale doar pentru o femeie de patruzeci şi cinci de ani cînd acasă ai o trufanda de douăzeci de ani. Prea e cusută cu aţă albă, amice.

— Vreau să vă mai spun ceva, Herr Maior... Dar nu-mi luaţi presupunerile drept mărturisiri ?

— Nu, bineînţeles.

— Să mergem mai departe.

— Te rog.

— Ca să ucizi un om trebuie să ai nişte motive temeinice, nu-i aşa ?

— Trebuie.

— În acest caz, eu ce motiv aş fi avut ? Cu ce-mi stătea bietul Mitriţă Dărăban în cale ?

— Cu un „ac de cojoc" !

D.P. se arătă uimit :

— Poftim ?

— Ai auzit bine. Cînd tatăl logodnicei dumitale a venit în sat să se plîngă că i-ai sucit capul fetei, că vrei s-o iei de nevastă cu orice preţ, că...

— Vă rog ! îl opri D.P. Încetaţi cu asemenea insinuări.

— Nu-mi aparţin.

— Oricum, insist să nu le mai repetaţi.

— Nici nu-i nevoie, îl linişti Vasile Cotoros. Şi astea se află aici, la dosar.

— Cînd naiba ați avut vreme să le strîngeți ?

— Ai de-a face cu niște oameni de meserie, amice. Te previn.

— M-am convins ! îl flată D.P. Dar pomeneați parcă de un...

— „Ac de cojoc", îi aminti Vasile Cotoros. Un fel de „Sesam deschide-te". O formulă magică pe care Mitriță Dărăban a încredințat-o tatălui logodnicei dumitale... Și se pare că a avut efect... Pentru că te-ai potolit imediat... N-ai mai exercitat nici un fel de presiuni asupra doctorului... Te-ai făcut blînd ca un mieluțel.

— Așa credea el ?

— Și el, și eu, îi precizează maiorul.

— Dar ce fel de „ac" o fi avut sărmanul Mitriță ?... Nu v-ați întrebat ?

— Ba da.

— Și ?

— Ține de perioada cînd ați făcut armata împreună la grăniceri.

— Oho ! exclamă D.P. E nițică vreme de atunci, Herr Maior. Și orice aș fi făcut la vremea aceea, faptele, dacă nu mă înșel, s-au prescris. Ori mă înșel ?

— Te înșeli. Pentru că omul care te interesa nu era dispus să le prescrie. Respectiv tatăl logodnicei dumitale.

— Susțineți, prin urmare, că Mitriță Dărăban mă avea cu ceva foarte grav la mînă ?

— Întocmai ! Iar de Crăciun ai venit anume în sat ca să cazi cu el la înțelegere. Dar Mitriță a fost de neînduplecat. Te-ai înapoiat atunci la Cluj și-ai încercat să-ți înduplece logodnica... Aceasta însă cerea, pentru tatăl ei, o infirmare a acuzațiilor lui Mitriță. Simțind că fata începea să-ți scape printre degete, te-ai hotărît să recurgi la un gest decisiv... Să smulgi din mîinile lui Mitriță Dărăban, cu orice preț, „acul de cojoc"... Și-ai izbutit... Dar nu deplin. Pentru că și din mormînt Mitriță Dărăban continuă să te acuze.

— Duios ! făcu D.P. în zeflemea.

Cîntărindu-l din ochi, Vasile Cotoros i se adresă pe un ton amical :

— Nu eşti băiat prost !

— Mersi ! făcu D.P. ironic.

— Cît pe ce să ne scapi ! continuă maiorul.

— Cum ?

— Ai simţit că eşti urmărit şi-ai găsit că cel mai inteligent lucru e să-ţi iei tălpăşiţa din ţară.

D.P. oftă prelung :

— Deci asta-i explicaţia „datelor suplimentare" pentru care am fost invitat aici. Maiorul îi confirmă. Înviorîndu-se pe neaşteptate, învinuitul întrebă fără înconjur : Herr Maior, de ce-mi vreţi capul cu dinadinsul ? Ce v-am făcut ?

— Ţi-ai vîrît singur capul în laţ, îi răspunse maiorul calm. Îţi mărturisesc sincer că actul dumitale mi se pare absurd... Cum de ţi-ai pierdut minţile în halul ăsta ? La naiba ! Doar o fată mai găseai... Eşti un bărbat încă în putere, iubit de femei... Pentru zestrea ei ai făcut-o ?

— Dă-o dracului de zestre ! rosti D.P. a lehamite. Doar n-o duci în mormînt.

— Şi atunci ?

— Asta vreau să vă întreb şi eu : De ce l-aş fi omorît pe Mitriţă Dărăban ? Nu vedeţi că toată povestea asta, în care vreţi să mă băgaţi, e fără cap şi coadă ?

— Măi, omule ! Cel care l-a ucis pe Mitriţă trebuie să dea socoteală !

— De acord ! Să dea ! Însă cel dovedit vinovat.

— Îmi pare rău pentru dumneata, dar toate dovezile...

— Chiar toate ? îl întrerupse D.P. cu un aer neîncrezător.

Vasile Cotoros rosti grav :

— Absolut.

Enervat, D.P. sări de pe scaun :

— Şi-atunci ce mai aşteptaţi ? De ce nu mă arestaţi ?

— Păi de-asta am şi venit... Pentru că toate firele se înnoadă aici, la Cluj.

— Măi să fie ! exclamă D.P. scărpinîndu-se la ceafă. Și eu pe care fir mă aflu ?

— La capătul lor.

— Mort-copt, vreți „capul lui Moțoc".

— „Copt" dar nu „mort", remarcă maiorul. Și adăugă ca pentru sine : De altfel nici nu te cred în stare de un gest disperat... Ai să lupți pînă la ultima suflare.

— Mă socotiți deci un laș ?

— Poate sinuciderea e un act laș ?

— Îmi place !... Am ajuns la filozofie.

— Cam lugubră dar filozofie, remarcă Vasile Cotoros.

— Pomeneați de niște „dovezi", reveni D.P. la subiect. Nu mi le arătați ?

— Ba da.

Calm, stăpîn pe situație, Vasile Cotoros deschise sertarul biroului de unde scoase o carte groasă cu filele îngălbenite de vreme. D.P. făcu ochii mari :

— Asta ce mai e ?

— N-o recunoști ?

— De ce-i nevoie s-o recunosc ?

— A fost găsită în garsoniera dumitale... Cu martori și proces verbal.

— Și ce vrea să însemne ?

— Că te-au preocupat accidentele toracice... Ai subliniat și niște pasaje... Acest vechi tratat de medicină a fost luat de logodnica dumitale din biblioteca tatălui ei... Iar pe copertă și mai ales la paginile despre accidentele toracice s-au găsit amprentele dumitale... Întrebarea e cînd le-ai cercetat ? Înainte sau după ce l-ai lovit mortal pe Mitriță Dărăban ?

De uimit ce voia să pară, D.P. își plesni palmele :

— Asta considerați dumneavoastră o dovadă ?

— Un indiciu, precizează maiorul. Un indiciu însă deosebit de prețios.

— Și altă dovadă ?

Vasile Cotoros vîrî tratatul de medicină la loc, în sertar, de unde scoase imediat o pereche de mănuși subțiri pe care le trase tacticos pe degete. Pe neașteptate, frica începu să se furișeze în inima lui D.P. El întrebă cu un glas ezitant :

— Ce faceți ?

Mîngîindu-și degetele înmănușate, Vasile Cotoros rosti pe un ton în care anchetatul intui pericolul :

— Mă pregătesc pentru dovada decisivă.

Cuprins de-a binelea de panică, D.P. sări în picioare :

— Tovarășe maior ! Să nu îndrăzniți !

— Stai jos !

Anchetatul recăzu pe scaun urmărind cu sufletul la gură fiecare mișcare a maiorului. Cu un aer grav, oficiind parcă un ritual, anchetatorul se îndreptă spre fișet, de unde scoase un obiect greu. Sau așa cel puțin i se păru lui D.P. Iar cînd învinuitul se aștepta mai puțin, maiorul se răsuci pe călcîie și se repezi asupra lui cu tarînga în mînă. D.P. se feri, se răsturnă pe spate, cu scaun cu tot, răcnind îngrozit :

— Nu !... Nu dați !... Nu dați ! Se tîrî apoi de-a bușilea pînă în colțul încăperii de unde continua să răcnească ferindu-și capul cu brațele : Nu dați ! Nu dați !

Maiorul lăsă tarînga jos.

— Asta a fost tot ! rosti el calm, ca pentru sine.

După zile și nopți de încordare, anchetatorul simți în sfîrșit un început de destindere. Nu mai avea nici o îndoială că D.P. era făptașul. Îl privea cu milă.

Băgat în perete, încovrigat, cu spatele scuturat de spasmele unui plîns în hohote, vinovatul își bocea soarta. Și pentru el era o destindere. Însă de altă natură. Era mai curînd o rostogolire. O iute și cumplită rostogolire în abis.

Epuizat, Vasile Cotoros deschise ușa :

— Tovarășe plutonier !

Zdrahonul se ivi în prag :

— Ordonați !

— Du-l la arest ! Şi observînd uşoara ezitare a plutonierului, îi explică : Am să-i iau din nou interogatoriul mai pe seară... Să-i daţi tot ce are nevoie : ţigări, mîncare...

— E liniştit ? se interesă plutonierul.

— Vai de el !

Tacticos, Vasile Cotoros începu apoi să-şi pună în ordine probele pe care urma să le prezinte procuraturii.

Capitolul 8

Casa doctorului Valentin Boariu se afla în cartierul din stînga Someşului, pe o stradă liniştită, fericit izolată de arterele cu blocuri înalte, agitate. Era o vilă cu parter şi etaj, cu verandă largă şi terasă deasupra.

„Are gust, doctorul", îşi zise admirativ Vasile Cotoros.

Îşi anunţase sosirea la ora 5 după amiază şi exact la ora stabilită se opri în faţa portiţei din fier forjat. Intenţiona să apese pe butonul soneriei dar se auzi chemat de pe verandă :

— Poftiţi ! Intraţi ! Portiţa e descuiată.

Stăpînul casei, care-l aştepta, se grăbi să-i iasă în întîmpinare. Se întîlniră pe la mijlocul cărării asfaltate, străjuite de trandafiri înfloriţi. Înalt, blond, elegant, de vreo cincizeci de ani, doctorul Valentin Boariu strînse cu căldură, cu o privire plină de recunoştinţă, mîna oaspetelui.

— Familia e acasă ? se interesă maiorul.

— În păr ! făcu doctorul.

Pe verandă se afla o masă şi patru fotolii din răchită.

Pe Vasile Cotoros l-ar fi tentat să rămînă afară, în ambianța tihnită a grădinii, însă discuția ce urma s-o poarte cu cei trei membri ai familiei Boariu impunea o anumită discreție. Era dealtfel și opinia stăpînului casei, care-l conduse în salon.

„Mobilă veche, stil, tablouri de valoare, cristaluri, artă orientală, inventarie maiorul dintr-o privire. Ochise bine, prăpăditul acela..."

Inainte de a urca pe verandă, observase și intrarea laterală a unui garaj.

— Luați loc ! îl invită stăpînul casei.

Oaspetele se așează cu grijă în fotoliul scump, sculptat în nuc, tapițat cu mătase. Mai aruncă apoi o privire în jur. Doctorul simți nevoia să se explice :

— E zestrea nevesti-mi ! Tatăl ei a fost tot medic... Renumit prin partea locului.

Stăpînul casei era chirurg iar soția sa ginecolog. Maiorul nu se îndoia că și veniturile lor erau frumușele.

— Livia e unicul dumneavoastră copil ? deschise el vorba.

Doctorul suspină :

— Numai pe ea o avem. Și-și reproșă : Știam că nu-i bine să ai un singur copil dar... Și eu și soția mea sîntem foarte ocupați... Nici de Livia nu ne-am putut ocupa cum trebuie... Și-ați văzut consecințele. Vasile Cotoros surîse. Stăpînul casei se interesă : De ce zîmbiți ?

— Am și eu doi copii, mărturisi maiorul. O fată și-un băiat.

— Presupun că sînt mai mici ?

— Fetița are cincisprezece ani și băiatul treisprezece.

— Să vă trăiască !

— La fel !

— Dacă știam ce mă așteaptă, suspină doctorul din nou, nici pe Livia n-o aduceam pe lume.

Zîmbind înțelegător, Vasile Cotoros replică :

— Puiul de om, zicea tatăl meu, e cel mai greu de crescut.

— Nici dumneavoastră, presupun, nu prea staţi pe-acasă, se interesă doctorul.

Răspunsul sosi spontan :

— Chiar mai puţin decît dumneavoastră. Dar am în schimb noroc de-o nevastă care ştie să ţină frîiele.

— Mare noroc recunoscu medicul. Soţia ?

— E profesoară.

— De asta...

— Nu contează numai profesia, îl întrerupse Vasile Cotoros. Mai degrabă faptul că atît eu cît şi soţia mea provenim din familii de ţărani cu copii mulţi. Şi-am fost crescuţi după nişte principii...

— Mai austere, îl completă medicul.

În pragul uşii salonului se ivi şi stăpîna casei. Pe Vasile Cotoros îl izbi asemănarea dintre soţi. Era tot blondă, înaltă, zveltă, elegantă. Doar faţa îi trăda vîrsta care, după presupunerea maiorului, bătea spre 45 de ani.

Doctoriţa Stela Maria Boariu îi întinse o mînă, subţire, albă, cu degete lungi.

Aşteptă ca stăpîna casei să se aşeze pentru a-şi relua şi el locul, cu aceeaşi grijă, în fotoliul de nuc.

— Cu ce să vă servim ? se interesă ospitalier stăpînul casei.

— Cu nimic. Mulţumesc !

Doctorul insistă :

— Un gin, un whisky ?

— Nici măcar o cafea, se împotrivi Vasile Cotoros. Am băut una înainte de-a porni spre dumneavoastră şi va trebui să mai beau una în seara asta... Voi avea probabil de lucru pînă tîrziu.

Gazdele intenţionau să mai insiste, dar fură întrerupte de apariţia fiicei lor. Aceasta se opri, cu un aer ofensat, în prag. Trei perechi de ochi o ţintuiră locului. Nu prea înaltă, slăbuţă, cu un chip inexpresiv, Livia Boariu atrăgea aten-

ția doar prin înfățișarea extravagantă : părul lins, castaniu, tuns cu breton, îi acoperea fruntea și așa îngustă. Ochii mici, înfundați în orbite, erau rimelați cu ostentație. Blugii, mai lungi cu două palme, erau răsfrînți pînă aproape de genunchi. O bluză în culori țipătoare îi acoperea bustul. Pe brațele goale — brățări mari, ieftine, care-i zăngăneau la fiecare mișcare. O centură lată, de piele, cu încrustații năstrușnice, îi încingea șoldurile ciolănoase. Pe un ton aspru, tatăl o invită :

— Ce stai în prag ca o mireasă ?

Interveni și mama pe același ton :

— Ai putea să spui măcar bună ziua.

Fata mormăi ceva și se așeză pe canapea turcește azvîrlindu-și din picioare saboții mari, butucănoși. Vasile Cotoros o categorisi :

„Nu-i decît o timidă !"

Își explică totodată și de ce căzuse cu atîta ușurință în brațele frumosului D.P. Îndreptîndu-și apoi privirea spre nefericiții părinți, continuă să cugete :

„Ce progenitură a putut ieși dintr-o pereche atît de izbutită !"

Și fără să vrea, compară „progenitura" cu roșcovana lui de-acasă, pistruiată, atletică, inteligentă, ambițioasă.

„Asta-i viața !" își încheie el reflecțiile.

Pentru a avertiza că avea timpul măsurat își cercetă ceasul. Gazdele răsuflară trădîndu-și începutul de emoție.

— Nu știu dacă sînteți la curent cu stadiul anchetei de care mă ocup, începu maiorul pe un ton grav.

Tușind scurt, sec, în pumn, doctorul rosti cu glasul înăbușit :

— Am aflat cîte ceva.

— Și dumneata ? se adresă anchetatorul fetei.

Aceasta își strîmbă mutrișoara obraznică :

— Mi-a spus tata.

— Ce ți-a spus ?

— Că l-ați arestat pe D.P.

— Dar știi de ce ?

— Pentru un omor sau cam așa ceva.

Nepăsarea din glasul Liviei Boariu îi intrigă pe cei doi părinți. Dar Vasile Cotoros le făcu semn să nu intervină. Se adresă din nou fetei :

— Nu-i „cam așa ceva" ci sigur. D.P. e un ucigaș.

Fata ridică din umeri. Mama nu se mai putu abține :

— Livia, dragă !

— Lăsați-o ! îi ceru maiorul. Poate ar fi mai bine să stau de vorbă cu dînsa între patru ochi.

— Bună idee ! îl susținu fata. Și adăugă plină de importanță : Sînt majoră și răspund de faptele mele.

Părinții se priviră mai întîi dezorientați după care cerură, tot din priviri, ajutorul lui Vasile Cotoros.

— Are dreptate ! conveni anchetatorul.

Tatăl voi totuși să știe :

— Cu noi cînd veți sta de vorbă ?

— După aceea.

Ridicîndu-se fără convingere din fotoliu, doctorul oftă resemnat :

— Să mergem, draga mea.

Înainte de a pleca, mama mai aruncă o privire acuzatoare spre fiică-sa.

Rămînînd singuri, maiorul și fata se pîndeau cu insistență.

— Nu vrei să vii mai aproape ? o îmbie Vasile Cotoros.

— Stau bine și aici, se împotrivi Lina, strîmbîndu-și mutrișoara ascuțită.

— Atunci am să vin eu lîngă tine.

Ea ridică din umeri cu aceeași nepăsare.

Așezîndu-se alături, pe canapea, maiorul îi întinse Linei pachetul său de țigări. Ea îl respinse cu dispreț :

— Snagov ! ?

Și pentru a-l „umili" scoase din buzunar un Kent. Maiorul își aprinse țigara, trase cîteva fumuri pe care le slobozi cu vădită plăcere, și i se adresă direct :

— Eşti de acord să purtăm o discuţie sinceră, prietenească ?

— Sinceră — da ! se învoi Lidia. Dar nu şi prietenească. Nu voi fi niciodată prietenă cu un „copoi", continuă ea. Aveţi o meserie infectă.

Zîmbind cu înţelegere, Vasile Cotoros îi replică :

— Îmi ajunge să fii sinceră... Şi eşti.

— Asta mi-i firea ! se făli Livia. Şi adăugă ca pentru sine. Din pricina firii mele am fost socotită un copil dificil, o elevă dificilă şi bineînţeles o fiică dificilă.

— Dar ca logodnică ?

Fata strecură prin genele rare o privire insinuantă :

— Vă interesează cum *sînt* ca „logodnică" ?

Maiorul izbucni în rîs :

— Oo ! Te rog ! Nu mă înţelege greşit !... Am o fată aproape de vîrsta ta.

— Şi ce importanţă are ! Am văzut atîţia bărbaţi cu fete mai tinere ca fiicele lor !

— În afară de asta, continuă Vasile Cotoros pe un ton glumeţ, nu eşti genul meu.

Livia Boariu îşi aplecă nasul lung, subţire, privindu-şi cu oarecare tristeţe genunchii ascuţiţi.

— Asta-i altceva ! Îşi bombă apoi pieptul, mîndră de sînii plini. D.P., adăugă ea, mă plăcea... Şi trebuie să recunoaşteţi că e un bărbat mult mai bine ca dumneavoastră.

— Este ! admise maiorul.

— Se pricepe ! continuă ea cu ochii mici, înfundaţi, sclipind de satisfacţie. Orice femeie în mîinile lui e ca un aluat... Sau mai bine zis e ca un lut moale din care D.P. modelează ce vrea şi cum vrea.

— E primul bărbat din viaţa dumitale ?

— Nu !... Al doilea !... Primul a fost un puştan... Coleg de clasă... M-am iubit cu el numai o dată... Din curiozitate şi pentru că a insistat foarte mult... Dar a fost un imbecil... În loc să-mi fie recunoscător, mi-a zis : „Nu eşti bună de nimic !" Idiotul !... El nu se pricepea...

— Și te-ai simțit tare jignită ?

— Imens !... Și de atunci am urît toți băieții.

— Cum l-ai cunoscut pe D.P. ?

— La un ceai, la o fostă colegă... E în corpul de balet al Operei.

— D.P. ți-a plăcut din prima clipă ?

— Am simțit că mă topesc din picioare.

— Dar el ?

— M-a invitat la dans...

— Erați multe fete ?

— Multe... Și toate mai frumoase ca mine.

— Însă D.P. te-a preferat pe dumneata, presupuse Vasile Cotoros.

— Normal ! Eram o partidă pentru el... Cea mai bună ! Replica fetei îl ului pe maior :

— Știai deci pentru ce te-a ales ?

— Cum să nu ! Mi-a spus de altfel și el... Chiar în seara aceea... Or tocmai asta mi-a și plăcut la el... Sinceritatea !... Mi-a zis : „Fetițo ! Am treizeci și nouă de ani... Și-am fost iubit pînă acum numai de femei frumoase... De toate vîrstele și din toate categoriile sociale... Acum însă simt nevoia să am lîngă mine o femeie nu numai afectuoasă ci și statornică... Frumusețea e o marfă perisabilă... Pe cînd statornicia unei femei iubitoare, credincioase, așa cum presimt că ai putea fi tu, își sporește prețul cu trecerea vremii... Vrei să vii cu mine ? m-a întrebat. Și m-am dus.

— În garsoniera lui ?

— Da.

— Știi cine i-a lăsat-o ?

— O cîntăreață mai bătrînă ca el... Au fost căsătoriți... Doi sau trei ani... Și asta mi-a mărturisit D.P. în seara aceea... Vă repet : Nu mi-a ascuns nimic ! Mi-a povestit întreaga lui viață... Cît a îndurat pînă să ajungă regizor tehnic.

Surîzînd ironic Vasile Cotoros remarcă :

— Noroc de bătrîna cîntăreaţă ! Altfel nu mai pupa el acest post.

Livia Boariu suspină :

— N-are importanţă ! Vă spun eu că merita... El mi-a redat încrederea în viaţă şi mai ales în mine, ca femeie... M-a făcut să uit şi momentul sinistru cînd dobitocul acela de coleg mi-a zis : „Nu eşti bună de nimic !"... Dimpotrivă ! M-a convins că sînt în stare să fac şi eu un bărbat fericit... Şi încă un bărbat matur, trecut prin ciur şi prin dîrmon, rîvnit de toate femeile care-i ies în cale... Nici nu vă daţi seama cît de fericită am putut să fiu lîngă el şi cît de mîndră mă simţeam mergînd cu el la braţ.

— Nu ţi-a trecut însă niciodată prin minte că D.P. ţintea şi altceva ? Că voia în fapt să pătrundă în casa doctorului Boariu şi să se instaleze acolo ca stăpîn ?

— Nu mi-a ascuns nici acest lucru," îi replică fata, cu aceeaşi sinceritate. Mi-a zis : „Fetiţo ! Bunica mea avea o vorbă : Cînd sărăcia intră pe uşă dragostea zboară pe fereastră... Or eu, cu situaţia mea, nu-mi pot permite să ţin o casă... Crede-mă că m-am săturat să trag mîţa de coadă !... Vreau şi eu, măcar de la jumătatea vieţii, să trăiesc ca oamenii... Tu vrei acelaşi lucru, nu ?" „Bine-înţeles", i-am răspuns. Şi-n seara aceea ne-am hotărît să ne căsătorim. Iar de atunci a început balamucul... Ai mei, presupun că aţi aflat, au făcut tot ce le-a trecut prin minte să ne despartă... L-au reclamat pe D.P. la serviciu... I-au făcut denunţuri la miliţie... M-au închis în casă, ca să nu mă pot întîlni cu el... Şi atunci m-am văzut nevoită să fug de-acasă... M-am mutat la el... Dar nici aşa nu ne-au lăsat în pace... Controale de la miliţie... N-aveam viză de flotant... Sîcîieli de tot felul pînă ce i-am zis lui D.P. : „Hai să ne căsătorim, fără voia părinţilor mei". El m-a privit atunci năuc : „Şi din ce-o să trăim ?"... Avea dreptate.

Livia Boariu tăcu mîngîindu-şi genunchii ascuţiţi. Vasile Cotoros o privea cu milă. Ridicînd brusc ochii, fata îl întrebă :

— Mă compătimiţi, nu-i aşa ?

— Nu dar...

— Să nu mă compătimiți, îi ceru ea. A fost cea mai frumoasă perioadă din viața mea... Am simțit și eu că trăiesc.

— Și acum ce ai de gînd ?

— Nu știu.

— Anul trecut ai dat la medicină ?

— A fost ideea stupidă a alor mei... Nu-mi place meseria asta... O detest !

— Dar ce ți-ar place să faci ?

— Să călătoresc... Să mă distrez...

— Și banii ?

Cu nepăsarea tinereții, Livia Boariu făcu un gest semnificativ spre interiorul casei :

— Au ei destui.

— Mai trebuie să fie și ei de acord.

Învăluind salonul cu o privire expertă, fata declară :

— Nu le pretind decît ce-a rămas de la bunici... Îmi ajunge.

— Mă îndoiesc, rosti maiorul sec. În cîțiva ani ai topi tot... Și după aceea ?

— Nu mă interesează ! exclamă ea. Mă conduc în viață după un singur principiu : „Carpe diem"... Ce-o fi mîine, om mai vedea.

Cu un zîmbet strîmb, Vasile Cotoros observă :

— Cam puțin ți-a rămas din latina învățată în școală !... Și nu ce-i mai bun.

— E punctul dumneavoastră de vedere, îi replică ea ostentativ.

— Romanii nu ajungeau la imperiu și la o asemenea civilizație dacă se conduceau toți după acest precept.

— Nu mă interesează decît clipa de față, repetă ea cu aceeași ostentație.

— Acum ești profund îndurerată, i se adresă maiorul indulgent.

— Sînt ! recunoscu fata.

— Îl regreți mult pe D.P. ?

— Enorm !

— Știi că n-ai să-l mai poți vedea ?

— Ba am să-l văd... Am să mă duc după el oriunde.

— Merită oare un ucigaș atîta sacrificiu ?

Chipul Liviei Boariu se îmbujoră.

— Nu-i un ucigaș ! rosti ea grav. Nu-i decît un om care și-a făcut singur dreptate. ...Nenorocitul acela de la el din sat l-a terorizat toată viața... Orice încercare D. P. să facă, se împiedica de același individ.

— Ce cunoști tu despre omul acela ?

— Nu vreau să cunosc nimic, rosti ea.

— Avea șapte copii de crescut, o informă Vasile Cotoros.

— Atunci de ce nu și-a văzut de treburile lui ? De ce s-a ținut de capul lui D. P. ?

— Pentru că omul avea, ca și tine, niște principii... Însă mult mai sănătoase.

— Din ce punct de vedere ?

— Al societății în care trăim.

— Ei, asta-i acum !... Ce-l privea pe el viața lui D. P. ?

— După cîte știu nu el a venit aici, la Cluj, peste D. P., ci invers.

Chipul Liviei se lumină brusc :

— Ia stați puțin !... De unde știți că D. P. l-a ucis ?

— Dumneata ai spus-o ! Mai înainte !

— N-am afirmat așa ceva ! protestă fata. Au fost doar niște presupuneri.

— Bazate însă pe ceva.

— Pe dracu' ! N-au fost decît niște... niște...

— Schimbări în comportamentul lui, o ajută Vasile Cotoros. Cînd ai început să le observi ?

— În primăvară.

— După ce s-a înapoiat din așa-zisa „șușanea" la Turda ?

— Cam de-atunci.

— Cînd ți-a cerut să-i aduci din biblioteca tatălui tău tratatul acela vechi de medicină ?... Nu protesta, pentru că l-am găsit la el, în garsonieră... Cînd ți l-a cerut ? Înainte sau după „șușaneaua" de la Turda ?

— După !

— Cum și-a motivat dorința ?

— Simplă curiozitate.

— Tot atunci ai observat la el o oarecare schimbare ?

— Mare ! Nu mai era atît de vesel... de glumeț... Îl găseam mereu pe gînduri... Nu mai insista asupra planurilor noastre de viitor... Devenise mai năzuros... Îi sărea țandăra din te miri ce...

Obsedat de-o idee, maiorul insistă :

— Dar ceva mai deosebit ?

— În ce sens ?

— Sînt unii de pildă care au trecut printr-un grav accident de automobil și tresar de atunci la orice frînare bruscă.

— Ar fi ceva ! se căzni ea să-și amintească.

— Anume ?

— Mie, de exemplu, îmi place să rup între măsele oasele de pui.

Vasile Cotoros intui :

— Și D. P. nu mai suporta pocnetul de os sfărîmat ?

— Dar știți cum ? Era în stare să mă ia la bătaie.

— Întotdeauna a fost așa ? Ori numai după ce s-a înapoiat din „șușaneaua" aceea ?

— Cred că după aceea.

— Dacă am înțeles bine, în ultima vreme a fost mai bine dispus ?

— Da ! Din momentul în care mi-a propus să plecăm în excursie la Istanbul. A devenit din nou el... Și-am început să căutăm bani.

— I-ai cerut tatălui tău ?

— Da !... Însă m-a refuzat.

— Și-atunci ai început să alergi după împrumuturi, să amanetezi lucruri din casă...

— Numai din cele rămase de la bunici, îi precizează Livia. Oricum vor fi ale mele.

— Și-ați fost din nou fericiți ?

— Ca la început.

— Aprobare de plecare a primit însă numai el ?...

— Nu conta, rosti fata cu generozitatea vîrstei. Doream ca el să fie fericit... Și-a fost pînă a primit invitația la „Pașapcarte".

— A presimțit ceva ?

— Cred ! Pentru că s-a zvîrcolit toată noaptea în așternut... Iar dimineață, cînd și-a luat rămas bun de la mine,

m-a sărutat de parcă-și lua rămas bun pentru mult timp... sau așa cel puțin l-am simțit eu... Nu știu de ce dar mi-a venit atunci să plîng... Ca și acum.

Ochii Liviei Boariu începură a juca în lacrimi. Vasile Cotoros aștepta răbdător pînă ce fata își învinse plînsul.

— Rău ați făcut ! rosti apoi ea cu glasul încă înecat în lacrimi. Nu trebuia să veniți !

Înțelegător, maiorul o întrebă :

— Cum ar fi trebuit să procedez ?

— A trecut doar atîta vreme... Puteați închide dosarul.

— Era oare drept ?

— N-aveau decît să-și facă singuri dreptate.

— Cine ?

— Neamurile ăluia.

— Dacă lăsam totul în seama neamurilor ar fi avut de suferit alții, nevinovați, îi explică maiorul cu răbdare. Asta-i rostul nostru, al celor puși să menținem ordinea și să aplicăm legea... Să nu sufere oameni nevinovați... Să răspundă, pentru faptele lor, vinovații... Nimeni altcineva.

— Oricum, ripostă Livia Boariu, mi-ați distrus fericirea...

— Clădită pe nefericirea altora ? o întrerupse maiorul. Ce fericire-i aceea clădită pe jaf, pe crimă ?

Derutată, fata rosti :

— Încă nu-mi dau seama.

— Văd.

— Și-n orice caz, nu regret.

— De asta o să-ți dai seama mai tîrziu, o preveni Vasile Cotoros. Cînd o să poți judeca la rece, matur.

— Nici nu vă dați seama cît m-a maturizat toată povestea asta ! mărturisi ea.

— Măcar de-ar fi așa !

Ridicînd brusc capul, fata îl fixă.

— Acum ce mă fac ? Unde să mă duc ?

Luat prin surprindere, maiorul răspunse :

— Pînă una-alta, ești în casa părintească.

— Casă părintească ! repetă ea cu aversiune. Nu i-ați văzut ? Niște scorțoși cu gîndirea îngustă... Nu știu decît un singur lucru : să strîng bani ! Să adune orice, numai să adune... Dacă aveau un pic de suflet, mă primeau cu

D. P. în casă... Le-ar fi fost un ginere bun... Am fi trăit tuspatru fericiți... Doar aveau cu ce ne ține și pe noi... Fără nici un efort... Însă dumnealui, domnul doctor, și dumneaei, doamna doctor, n-au vrut nici în ruptul capului să aibă ginere un amărît de regizor tehnic... Un neisprăvit, ziceau ei... Un coate goale... Un vînător de zestre... Un individ de joasă speță pe care nu-l puteau prezenta în simandicoasa dumnealor societate... La orice s-au gîndit, numai la mine nu... Ei mi-au distrus viața... Ei l-au împins pe D.P. la omor... Ei sînt adevărații ucigași !

Nemaiputîndu-se stăpîni, Livia Boariu izbucni într-un plîns nervos. Îngrijorați, părinții fetei apărură în cadrul ușii. Vasile Cotoros înțelese, după chipurile lor, că auziseră din încăperea alăturată totul. Maiorul se ridică, săltă din umeri și porni spre ieșire. Doctorul îl ajunse din urmă :

— De ce plecați ?

— Misiunea mea aici s-a încheiat, rosti anchetatorul sec. Urmează să v-o îndepliniți și dumneavoastră... E și ea un suflet de om. Vă salut !

Hohotele deznădăjduite ale Liviei Boariu îl urmăriră pînă în stradă.

* * *

Trecuse de șapte seara cînd Vasile Cotoros hotărî să reia interogarea. De data asta D. P. venea de la arest : fără șireturi la pantofi, fără centură și cravată. De cum intră, aruncă o privire temătoare spre dulapul din care Vasile Cotoros scosese tărînga.

— E tot acolo, îl încredință maiorul.

Pe un ton de reproș, D. P. îi ceru :

— Să n-o mai folosiți !

— Promit.

Cuminte, D. P. se așeză pe scaunul din fața biroului. Își puse palmele pe genunchi și ridică spre anchetator ochii congestionați.

— Ai remarcat, sper, rosti maiorul răsucindu-se spre dulap, că umblu cu mănuși.

Interesat, D. P. ridică din sprîncene :

— Vă referiți la maniera dumneavoastră de-a ancheta?
— Asta rămîne la aprecierea altora.
— Vă sînt într-un fel recunoscător.
— De ce ?
— M-ați lăsat să-mi trag sufletul.
— Nădăjduiesc însă că nu mi-l vei scoate dumneata mie ?
— Știu să-mi respect adversarii... Și dumneavoastră vă numărați printre cei de mîna întîi.
Deși flatat, Vasile Cotoros reveni la tonul oficial :
Ziceam de mănuși.
— Așa.
— Le-am pus anume ca să nu șterg amprentele de pe tărîngă.
D. P. îl privi dojenitor :
— Herr Maior !
— Nu crezi ?
— Amprente... după atîtea luni ?
— Tărînga a fost găsită chiar a doua zi, susținu Vasile Cotoros fără prea multă convingere.
— A doua zi după scripturi ! replică D.P. în zeflemea.
Maiorul se dădu bătut :
— Deci nu-i chip să te duc ?
— Neam.
— Dăm cărțile pe față ?
— Așa ar fi corect.
— Vrei să știi cu cine m-am întreținut în după-amiaza asta ?
— Cu stimabilul doctor Valentin Boariu și stimata sa nevastă.
— Dînșii m-au interesat mai puțin.
D. P. se însufleți :
— Ați văzut-o și pe Livia ?
— Am purtat cu ea o discuție sinceră, de la inimă la inimă.
— Știe tot ?
— Absolut... Și chiar mai de mult decît bănuiești.
— Cît de „de mult" ?
— De cînd te-ai înapoiat din așa-zisa „șușanea" de la Turda. Livia e o fată inteligentă.

— Mă condamnă ?
— Nu.
— Asta o onorează.
— Susține că adevărații ucigași ai lui Mitriță Dărăban sînt părinții ei.
D. P. zîmbi strîmb :
— Rămîne totuși o toantă !
— Într-o anumită măsură...
— E stupid ! replică D. P. sec. Oamenii n-au făcut altceva decît să se apere de mine și de prostia fiicei lor.
Nerăbdător, Vasile Cotoros i se adresă :
— Începem.
— Ce vreți să știți ?
— Ce „ac de cojoc" deținea Mitriță Dărăban ? E singurul element care-mi lipsește.
— Și fără el nu mă puteți trimite în judecată ?
— Ba da. Probele pe care le deținem sînt mai mult decît suficiente.
— Pot să vă pun și eu o întrebare ?
— Te rog.
— Cum ați ajuns la mine ?
— Te-ai trădat singur.
Cînd ?
— La nunta lui Mitriță Dărăban.
Uluit, D. P. bîigui :
— La nunta lui ?
— Erai unul dintre vornicei, îi aminti Vasile Cotoros. Și-ați făcut o fotografie : mirii, nașii, druștele și vorniceii. Mai ții minte ?
— Nemaipomenit ! exclamă D. P. De la nenorocita aceea de fotografie ați pornit ?
— Am zărit-o pe perete, în casă, la Mitriță, îi destăinui mai departe Vasile Cotoros. La început nu i-am dat nici o importanță. După aceea însă m-a intrigat felul în care te uitai la mire.
— Nemaipomenit ! exclamă din nou D. P. O fotografie de acum șaptesprezece ani !... Și dacă nu dădeați peste ea ?
— Găseam pînă la urmă alt fir care ducea tot la dumneata, îl încredință Vasile Cotoros. Însă mi-ar mai fi luat oarecare timp, alergătură, nopți nedormite... Fii convins că pînă la urmă tot te dibuiam.

— Eşti mare, Herr Maior ! rosti D. P. ca pentru sine.

Maiorul reveni la subiect :

— Cu ce te avea deci Mitriţă la mînă ?

D. P. îl cercetă pe îndelete.

— Doar nu pretindeţi că „pînă la urmă" aţi „dibuit-o" şi pe asta !

— Pentru dosar, îl preveni maiorul, nu-i absolut necesar. Doar pentru cultura mea generală.

— Flerul dumneavoastră de poliţist care, trebuie să recunosc, pînă acum nu v-a înşelat ce spune ?

— Nu poate fi decît o mărturisire scrisă, presupuse Vasile Cotoros.

— Bănuiţi şi de cînd ?

— Din armată.

— Sînteţi grozav ! îl lăudă D.P. din nou. Aţi dat cumva şi de urma ei ?

— Dacă n-o distrugeai, o găseam... Dar ne-ai luat-o înainte... Mitriţă Dărăban o purta la el, în portofel, iar dumneata, după ce l-ai doborît cu tărînga, i-ai cotrobăit prin buzunare. Asta s-a constatat încă la prima cercetare... Pentru că celelalte hîrtii, pe care le-ai vîrît înapoi în portofelul lui, erau îndoite sau mototolite.

D. P. îl privi cu respect :

— E şi asta o meserie !

— Şi nu dintre cele mai uşoare, îi replică Vasile Cotoros.

Strîngîndu-şi pumnii, D. P. încercă să mai reziste tentaţiei de-a mărturisi. Maiorul însă nu-l slăbi :

— Ce conţinea hîrtia ?

— O prostie ! rosti inculpatul cu amărăciune. O rătăcire de tinereţe.

— Scrisoare ?

— Un fel...

— Impusă de Mitriţă Dărăban ?

D. P. pufni pe nări a necaz :

— M-am lăsat prins ca un fraier.

— Cînd ? În armată ?

— Chiar în ziua lăsării la vatră.

— Legat de povestea aceea cu contrabandistul ?

D. P. zîmbi acru :

— Mare ghinion am avut !

Vasile Cotoros insinuă :

— Să fi fost oare numai ghinion ?

— Fără discuție ! ripostă D.P. Și ridicînd spre maior o privire tristă, îi declară : Tare aș fi curios să văd ce-ați face dumneavoastră în locul meu ? Să ai nesansa ca întreaga viață să te împiedici de cineva... De un apucat care nu te lasă să faci nici un pas mai departe... Care ți se pune mereu de-a curmezișul. Să nu poți ocupa o slujbă mai ca lumea, să nu te poți însura cu fata care-ți convine... Să-ți atîrne mereu de gît ca o piatră de moară... Ăsta a fost Mitriță Dărăban pentru mine, tovarășe maior... O sabie a lui Damocles... Un om care se credea trimisul lui Dumnezeu pe pămînt... Care nu mi-a iertat nici o greșeală... Oricît de veche ar fi fost aceasta !... Toată viața mi-a stat în cale... La școală ridica întotdeauna primul mîna și răspundea înaintea mea... Iar cînd nu știam ceva, mă făcea „bou"... Mă jignea și mă umilea...

Vasile Cotoros îl întrerupse :

— Bănuiesc că nici nu te-ai prea omorît după carte :

— Învățam atîta cît îmi trebuia... Nu-mi plăcea să fiu tocilar.

— Mitriță în schimb era.

— N-aș putea spune... Dar trebuie să recunosc că-l ducea mintea mai bine la aritmetică, la gramatică... Dacă mergea mai departe, la școală, putea să ajungă ceva... Dar nu s-a dus pentru că ai lui erau niște prăpădiți... Copii mulți... Vreo zece... Își treceau unul altuia același rînd de haine, aceeași pereche de încălțăminte... Vai de ei ! Asta însă nu-l împiedica pe Mitriță să fie teribil de fudul... Așa era el... Mă disprețuia pentru că aveam îmbrăcăminte mai bună, hrană din belșug, bani de buzunar... Taică-meu, ca gestionar la cooperativă, se descurca binișor... Încît a putut să mă dea la liceul comercial...

— Pe care nu l-ai terminat.

— Nu era de mine ! ripostă D. P. Lumea mea e scena. Aici mă simt în elementul meu... Și-n sat, cît am stat, jucam la căminul cultural cu Domnica Văleanu, adică Iftode, cum îi spunea pe atunci... Ce fată frumoasă !... Eram îndrăgostit de ea lulea... Însă Mitriță Dărăban mi s-a

așezat iarăși în cale... „Domnica nu-i de nasul tău", îmi zicea. Vezi, Doamne, numai de nasul lui era... Țărănoi nespălat !

Expresia îl deranjă pe Vasile Cotoros.

„Ușor mai uităm de unde am plecat", își spuse. Dar se abținu și ascultă mai departe cu neslăbită atenție.

— Eram atît de revoltat, continuă D. P., încît am văzut negru înaintea ochilor... O clipă a lipsit să nu-l apuc de gît și să-l țintuiesc la pămînt... Să-l pisez cu picioarele, nu alta. Dar n-am sărit.

— Ți-a fost teamă ?

— Era al naibii de vînjos ! recunoscu D. P. Nici un flăcău de seama noastră nu cuteza să-i treacă prin față.

De data aceasta maiorul nu se mai putu abține :

— Cum s-ar zice, „moartea voinicului din mîna păcătosului !"

D. P. însă nu-l auzi. Ori se prefăcu a nu-l înțelege.

— Ne-am dus la armată, depănă el mai departe, și-n vremea asta Ghiță Hapău i-a „suflat-o" pe Domnica... N-am mai putut de bucurie cînd am auzit... „Așa-i trebuie, mi-am zis. Să bea din ulcica de venin pe care mi-a întins-o mie..." Și-a băut-o pînă la ultima picătură... Pînă în ultima clipă a vieții lui.

— Mult l-ai mai urît ! remarcă Vasile Cotoros.

— Oricare în locul meu ar fi simțit la fel, se justifică D. P. Pentru că era un apucat ! Un nebun cu care nu se putea discuta.

— Și-n armată ? îl îmboldi Vasile Cotoros.

— De acolo mi s-a tras toată nenorocirea, mărturisi D. P. Spre ghinionul meu, am nimerit în același pluton cu el. Căpățînos și ambițios, el a ajuns repede gradat. Și nu-mi ierta nimic... Mă obijduia mai abitir ca pe-un dușman.

— Presupun că nici dumneata nu erai cel mai disciplinat ostaș ?

— N-am putut îndura niciodată hamul, Herr Maior. Nici acasă, la părinți, nici la școală și cu atît mai puțin în armată... Un bunic al meu, dinspre mamă, avea o vorbă : „Munca și armata nu sînt bune... Dacă era ceva de capul lor, le luau boierii. Dar așa, le-au lăsat tot amărîților".

Maiorul zîmbi :

— E și ăsta un punct de vedere.

— Vă spun eu că-i așa ! susținu D. P. cu înfocare. De aceea și-n armată am manevrat pînă am fost făcut furier.

— Viață dulce !

— Aur, Herr Maior ! Mă pusesem bine cu toți... Făceam rost de permisii cînd voiam... Dar treaba asta a stîrnit invidia lui Mitriță Dărăban... Și-ntr-o zi mi-a înscenat ceva foarte urît.

— Adică ?

— Într-o dimineață, cînd ostașii erau la instrucție, m-am dus în dormitor să-mi iau niște țigări din cufăr. Și cum eram cam tehui după un chef...

— Ai nimerit în alt cufăr, îl completă în zeflemea Vasile Cotoros.

— Dracu' să le ia ! se arătă D. P. mîhnit. Semănau toate între ele... Dar vă jur, Herr Maior, că nu luasem decît niște țigări.

— Cufărul nu era încuiat ?

— Ba era, fir-ar să fie ! Dar s-a potrivit și cheia... Pentru că asta m-a derutat... Era același model de lacăt... Iar cînd am pus mîna pe țigări m-am pomenit cu Mitriță în spatele meu. „Hoțule ! Pungașule ! De cînd te aștept !..." Și-așa mai departe... M-a luat de gît și m-a strins de era să-mi dau duhul... Am încercat să-i explic dar n-a fost chip... Tremuram ca varga pentru că mă și vedeam la închisoare... Apucatul mă învinuia că furasem bani... Mulți bani ! Vreo două mii de lei numai de la el din pluton... Vă dați seama ? Pușcăria mă mînca ! Încît i-am căzut în genunchi și l-am rugat să nu mă nenorocească... Eu nu mă puteam apăra... Din greșeala mea, mă prinsese cu mîna în cufărul altuia...

— Faptă clară, dovedită !

D. P. gemu la amintirea umilinței îndurate. Reluă apoi firul povestirii cu glasul sugrumat de mînie :

— I-am sărutat mîinile jegoase, Herr Maior... I-am sărutat bocancii care puteau a unsoare și sudoare de cătană, Herr Maior... M-a tîrît ca șarpele după el prin dormitor pînă ce l-am înduplecat să nu mă ducă la comandant. Și nu m-a dus... În schimb mi-a ordonat să merg cu el în pichet... Să fac armată ca la carte... Instrucție la cataramă... Pază de noapte pe graniță... Pe vînt, pe ploaie, pe viscol...

Numai așa, zicea el, mă va ierta... Iar ca să mă aibă la mînă, m-a pus să aștern pe hîrtie fapta mea... Să recunosc furtul banilor... Să scriu acasă, lui taică-meu, să-mi trimită banii ce lipseau ca să-i înapoieze păgubașilor... Și așa am făcut, Herr Maior... Fără să fi avut decît o simplă vină : am încurcat cufărul meu cu al altuia... Și Mitriță Dărăban a păstrat hîrtia cu mărturisirea mea la el.

Oarecum mirat, Vasile Cotoros întrebă :

— Ăsta-i „acul de cojoc" de care-ți era teamă ?

— Nu numai ăsta, răspunse D. P. V-am spus că omul ăsta era un apucat... La pichet scotea untul din mine... El era sergent și mă punea la toate corvezile... În cele mai grele schimburi... Doar știți care-i viața grănicerului... Însă le-am îndurat pe toate fără să crîcnesc... Pînă într-o noapte cînd iar a căzut năpasta pe capul meu.

— Povestea cu contrabandistul ?

— Aceea, Herr Maior.

— L-ai împușcat sau nu ?

— Am tras amîndoi focuri de avertisment... Știu eu cine a greșit ?... Eram emoționat... Banditul îmi sărise în gît cu gîndul să mă azvîrle în Dunăre și să mă înece... Sînt sigur că și dumneavoastră, în starea de furie în care mă aflam eu atunci, nu v-ați fi putut controla perfect... Mitriță Dărăban însă iar a început cu ale lui... M-a învinuit că eram înțeles cu borfașul acela. Că prea a nimerit taman la vremea cînd aveam aplicație pe graniță... Prea a coborît din mașină taman în dreptul locului unde stăteam eu camuflat... Nu găsea altă explicație decît faptul că aș fi fost complice. „De aceea l-ai împușcat ! susținea Mitriță. Ca să-i închizi gura !" Nu vă mai spun că iar ar fi vrut să mă divulge... Însă de data asta m-am ținut dîrz... Nu erau decît niște bănuieli... Nu mă mai prinsese cu mîna în cufărul altuia... Numai că el nu s-a potolit... M-a pîndit și m-a urmărit pînă în ziua plecării... Cînd m-am văzut cu ordinul de lăsare la vatră în mînă am răsuflat ușurat : „Gata ! Am scăpat de nebun !" Îmi făceam cufărul și fluieram. Eram numai eu în dormitor. Deodată însă m-am simțit azvîrlit într-o parte... Nebunul de Mitriță Dărăban mi-a înșfăcat cufărul și mi-a zis : „Ia să văd ce ai tu înăuntru ?" N-am mai putut răbda... M-am repezit și eu

la el... Dar, cum v-am spus, era ca fierul... M-am trezit pe podea cu capul vîjîind ca o morișcă... Mitriță mă strivea sub talpa cizmei ca pe o rîmă. Iar în mîini ținea toată agoniseala mea din armată.

— Cam ce reprezenta ?

— Un ceas de mînă, niște bani...

— La cît se ridica totul ? stărui Vasile Cotoros.

— Ei, era ceva ! continuă D. P. să se eschiveze.

— De unde aveai „agoniseala" aceea ?

— Vedeți, făcu D. P. cu o anumită mîndrie, pe mine m-au cam iubit femeile. Și una dintre ele...

— Moțata ?

Observîndu-l pe Vasile Cotoros zîmbind, D. P. îl întrebă pe un ton insinuant :

— Ați cunoscut-o și dumneavoastră ?

— Nu ! se feri maiorul ca de un duh rău La altceva mă gîndeam. Pe Aurelia Șiștăreanu eu tot „Moțata" am poreclit-o.

— Aaa ! Asta era !

— Zi mai departe, îl zori Vasile Cotoros. Mitriță te stîrcea cu cizma ?

— Era turbat, Herr Maior ! se înfioră D.P. la amintirea acelor clipe. Se lăsa atît de tare încît mă mir că nu mi-a rupt vreo coastă.

— Totuși, ce-i provocase „turbarea" ?

— Nebun !... Pretindea că și ceasul și banii proveneau de la contrabandistul împușcat.

— Era un ceas scump ?

— Mai deosebit.

— Înseamnă că-l văzuse și el la cineva ?

— Așa pretindea... Cică-l zărise într-o seară la mîna contrabandistului înainte ca acesta să încerce trecerea frauduloasă a graniței.

— Individul vă era deci cunoscut ?

— Îl aveam în „colimator"... Și noi și miliția... Făcea „bișniță" în Turnu Severin. Dar nu asta-l interesa pe Mitriță... Nici nu cred că a văzut ceasul la contrabandist... Pur și simplu voia să mă aîbă iarăși la mînă !

— De ce ?

— Dracu' să-l pieptene !

— Ceva totuşi scîrţiie, observă Vasile Cotoros. Din punct de vedere logic vorbesc... Cu ce l-ai supărat de ţinea morţiş să te dea în gît ?

— Ştiu eu ?... Poate ca să se răzbune... Pentru că tot atunci aflase de Domnica. Se măritase, cum ştiţi, cu Ghiţă Hapău.

— De la cine aflase ?

— Păi... eu i-am spus.

— Presupun că i-ai rîs în nas ?

— Niţel !

— Bun băiat ! îl dojeni maiorul.

— Trebuia să-i plătesc într-un fel... Prea mă oropsise pînă atunci.

Argumentul nu i se părea maiorului a fi suficient. Intuia că Mitriţă Dărăban avea şi alte motive.

— După împuşcarea contrabandistului n-aţi fost anchetaţi ? se interesă.

— Ba bine că nu ! exclamă D. P.

— Şi cum aţi ieşit ?

— Cam şifonaţi.

— Mai concret ?

— Am fost suspectaţi amîndoi o bună bucată de vreme

— De unde ştiai ?

— Aveam mijloacele mele de informare.

— Aflase şi Mitriţă.

— Simţise.

Satisfăcut, Vasile Cotoros conchise :

— Asta era !

Şi-n timp ce-l măsură pe D.P. cu o privire insistentă, îşi spuse :

„Pe Mitriţă l-au revoltat bănuielile grave, nedrepte, care planau asupra lui. Şi ţinea cu tot dinadinsul să plece din armată cu obrazul curat... Încît a făcut cercetări pe cont propriu. O fi interogat-o pe Moţata pînă ce femeia mărturisise cîte ceva... Altfel nu-l lua pe D. P. ca din oală".

Intrigat de tăcerea maiorului, învinuitul întrebă :

— La ce vă gîndiți ?

— După împuşcarea contrabandistului dumneata ce-ai declarat la anchetă ? Cine ai spus că-i de vină ?

— Exact ce v-am declarat şi dumneavoastră, Herr Maior. Am tras amîndoi focuri de avertisment... Aveam acelaşi tip de armă automată...

— Din cîte ştiu, îl întrerupse maiorul, Mitriţă Dărăban era un ochitor de elită.

— Şi ce-i cu asta ?

— Nu cred că i-a tremurat mîna.

— Asta nu se poate dovedi.

— L-ai dus cumva şi pe el la Moţata ?

— O dată ! Poate chiar de două ori... Nu mai ţin minte.

— Ai declarat şi acest lucru la anchetă ?

— Am fost întrebat... Nu puteam să mint.

— N-ai precizat însă că dumneata de fapt l-ai dus acolo ?

— N-avea nici o importanţă.

— Crezi ?

— Ce vreţi să insinuaţi ?

— Nimic !... Zi mai departe !... Cum s-a sfîrşit încăierarea voastră din dormitor ?

— Nebunul avea ideea lui fixă şi m-a pus din nou să aleg : Ori mă duce la comandant, ori îi dau în scris tot ce pretindea el că aş fi înfăptuit.

— Şi i-ai dat.

— Din două rele...

— Clar ! încheie Vasile Cotoros. Pe cine nu laşi să moară nu te lasă să trăieşti ! În naivitatea lui nădăjduia că avînd aceste hîrtii la mînă va putea să te aducă pe calea cea bună... În fapt, atunci şi-a semnat condamnarea la moarte.

D.P. rosti cu cinism :

— A căutat-o cu lumînarea.

— Iar dumneata ce-ai realizat ?

— Nimic ! își recunoscu D. P. eșecul. Absolut nimic ! Ne-am apucat unul pe altul de gît, ca doi înecați, și ne-am dus amîndoi la fund.

— Dumneata încă plutești.

— Ce folos !

— Va trebui să aduc o mașină de scris ?

— Vă dați seama că mi-i tot una !

Poate niciodată nu simțise Vasile Cotoros o stare atît de incertă ca în dimineața aceea de sfîrșit de vară, în timp ce străbătea drumul de acasă pînă la birou. Saluta și răspundea la saluturi prin gesturi reflexe. Iar dacă-l oprea cineva, îi vorbea rece, absent, de parcă privea prin cel din fața sa. În ajun, pe înserat, îl transferase pe D. P. la penitenciar. Acesta îi căutase atunci privirea cu disperare. Vasile Cotoros îl bătuse încurajator pe umăr :

— N-ai încotro, băiete : Va trebui să-ți duci crucea.

D. P. îl mai oprise o clipă :

— Am să vă mai văd ?

— Știu eu ?... Poate la proces.

Căutîndu-i mereu privirea, D. P. îi mărturisise :

— Deși ar trebui, nu vă port nici o ranchiună.

— N-ai avea de ce, îi replicase maiorul. Dacă nu eram eu, te prindea altcineva.

— Mă cam îndoiesc, își arătase D. P. neîncrederea.

Vasile Cotoros zîmbise ca pentru sine :

— N-oi fi eu zmeul-zmeilor... Oricum nu scăpai.

— Aveți talent, Herr Maior !

— Trudă de ocnaș, omule ! Atît și nimic mai mult.

D. P. îi întinsese mîna :

— Rămîneți cu bine, Herr Maior.

Era întîia oară cînd pe Vasile Cotoros nu-l mai deranjase acest „Herr" cu „H" mare și dublu „r".

Peste noapte avusese un somn agitat. Toată povestea i se păruse absurdă ținînd mai mult de ficțiune.

D. P. își recunoscuse fapta cu dificultate :

— Mi se umpluse paharul, Herr Maior... Doctorul Boariu mă presa... M-a reclamat la teatru, la serviciul personal... A povestit acolo tot ce-a aflat de la Mitriță Dărăban despre mine. Iar un amic de-al meu, prieten cu

unul de la personal, m-a sfătuit să mă duc în sat și să rezolv într-un fel problema. Altfel riscam să mi se desfacă și contractul de muncă... Pentru că acuzațiile erau foarte grave... Plus încălcarea moralei, plus traiul în concubinaj cu Livia...

— De ce n-ai luat-o de nevastă ? se interesă Vasile Cotoros.

Mirat, D. P. îi răspunsese :

— Și cu ce să trăim ? Abia îmi ajungea mie ceea ce cîștigam... În loc de „vai de mine" să zic „vai de noi" ?

— Nici eu cînd m-am însurat n-aveam mai mult, se destăinui maiorul.

— Se poate ! convenise D. P. Dar n-aveați patruzeci de ani ! E o vîrstă cînd nu-ți mai dă mîna să fii romantic... Și-apoi era ultima mea șansă... Ultimul tren pe care trebuia să-l prind... Pricepeți ? De aceea m-am dus în sat ca să ajung la o înțelegere cu Mitriță Dărăban. Nu intenționam să-l omor... Vă dați seama.

— Dar nici n-ai exclus această soluție ?

— Era în orice caz ultima... Dar și întîmplarea m-a împins cumva la gestul... fatal ! Pentru că, așa cum ați bănuit, în ziua aceea am stat ascuns la Aurelia Șiștăreanu și-am aflat de la ea tot ce se petrecea în sat... Cu mintea mea înfierbîntată născoceam fel de fel de planuri... Pentru că eram hotărît să-i smulg lui Mitriță Dărăban declarațiile mele scrise. Să i le iau cu forța... Între altele, am zărit, cînd mă duceam în curte, la W.C., tărînga lui Mihai Cărăbuș. Copiii lui au desfăcut-o de la car și-au lăsat-o chiar sub peretele șopronului dinspre partea Aureliei Șiștăreanu. Cum s-a înnoptat, am înșfăcat tărînga... Era acolo o scîndură desprinsă încît nu mi-a fost greu să bag mîna pînă la ea... După aceea m-am dus să-l pîndesc pe Mitriță Dărăban... Aflasem de la Aurelia că acesta-și sărbătorea ziua la magazia C.A.P-ului... M-am furișat pînă la marginea satului, m-am ascuns în porumb... De acolo am urmărit tot... Cum s-a dus Mitriță la Hapăi, cum l-au scos ăștia după aceea pe țol... M-am bucurat cînd l-am văzut și pe Mihai Cărăbuș între ei... Tărînga era de la carul lui... „La o adică, mă gîndeam, vina va cădea pe el". Iar cînd

Hapăii s-au împrăştiat care încotro ca puii de potîrniche şi-n jur n-am mai simţit nici o suflare de om, m-am furişat pînă la Mitriţă Dărăban. Şi eu l-am crezut mort... „Am noroc", mi-am zis. Am început să-l scotocesc îndată prin buzunare... Aveam la mine şi o lanternă mică, din cele în formă de stilou... O luasem anume... Ştiam că are să-mi trebuiască. În haină, în buzunarul de la piept, Mitriţă ţinea într-adevăr hîrtiile cu care m-a terorizat atîţia ani... Eram nespus de fericit... Dar în clipa următoare am auzit un suspin... Am îngheţat de spaimă. Am stins lanterna şi am ascultat în jur... Nici o mişcare... Am aprins din nou lanterna şi-am îndreptat-o spre faţa lui Mitriţă. Mortul înviase ! Molfăia şi răsufla tot mai regulat. „Dumnezeul mamei lui ! mi-am zis. Trăieşte !" Îngrozit de gîndul că iar va începe să se ţină de capul meu, chiar şi fără hîrtiile acelea, am hotărît să nu-i mai dau nici o şansă. Nu vă mai spun că în vremea asta el îşi venise în fire... Ba a încercat să se ridice şi-n coate... Atunci am apucat tărînga cu amîndouă mîinile şi l-am izbit cît am putut de tare... Oasele i-au pîrîit ! Ştiam că era gata ! Că s-a sfîrşit cu el. Şi din clipa aceea am început să judec repede, la rece... L-am răsucit cu capul spre sat ca să se creadă că mergea într-acolo şi l-am răsturnat apoi cu faţa în jos.

— Nu i-ai vîrît şi mîna dreaptă în buzunar ?

— Ba da !... Voiam ca totul să pară cît mai firesc... Sau aşa cel puţin gîndeam în clipa aceea... Şi apoi cînd am auzit sîngele forfotind în rană, n-am mai aşteptat alt îndemn... Am ascuns tărînga în hindichiul acela cu cătină unde m-am şi zgîriat pe mîini şi pe faţă... Iar după aceea dus am fost ! Am apucat-o direct peste cîmp, spre şosea... Nu mă văzuse şi nu mă auzise nimeni. De asta eram sigur. Încît am fost liniştit pînă ai apărut dumneata.

Urcînd spre birou, Vasile Cotoros îl zări în capul scărilor pe Dragomir Onofrei.

— Ai şi venit ! îşi manifestă el surpriza şi bucuria totodată.

— De ieri, îi precizează, cu faţa toată numai zîmbet, tînărul căpitan. A fost un curs scurt.

— Cum ţi s-a părut ?

— Interesant ! Am fost puşi la curent cu ultimele noutăţi.

Aşezîndu-se la birou, Vasile Cotoros îi servi pe un ton glumeţ obişnuita replică menită proaspeţilor veniţi de la reciclare :

— Cît timp îţi trebuie ca să uiţi ce-ai învăţat acolo şi să-ţi vezi iarăşi de treabă ?

— E bună ! exclamă Dragomir Onofrei. N-o ştiam.

Pregătindu-şi tacticos stiloul şi colile de hîrtie, Vasile Cotoros adăugă cu un aer absent :

— Pînă ieşi la pensie o să mai afli multe.

Cu oarecare jenă, Dragomir Onofrei i se adresă pe un ton oficial :

— Tovarăşe maior !

— Spune !

— Iertaţi-mă că mi-am permis să mă uit prin dosarul dumneavoastră.

Ridicînd o privire mirată, Vasile Cotoros îi replică :

— Vrei să spui „dosarul nostru".

Tînărul căpitan încercă un protest :

— Dumneavoastră...

— N-am făcut altceva, îl întrerupse maiorul, decît să sfîrşesc o treabă începută bine de tine.

— Eu vă mulţumesc dar...

Vasile Cotoros îl întrerupse din nou :

— Nu te mai învinovăţi de pomană. Fii sigur că şi tu rezolvai acest caz.

— Se poate, continuă Dragomir Onofrei să-şi arate îndoiala, dar nu atît de repede... ca dumneavoastră.

— Asta vine cu vîrsta, flăcăule. Cu vîrsta şi cu experienţa.

Căpitanul stărui :

— Nu păreţi totuşi prea bucuros ?

— Nici n-am de ce, mărturisi maiorul. Toată povestea asta m-a mîhnit. E sinistră. Absurdă şi sinistră.

Se apleacă apoi asupra colii albe de hîrtie și începu să înșire încet, cu migală, literă după literă :

„Către Direcția Generală a Miliției

Direcția Miliției judiciare

Raportăm că la 29 august 197... a fost descoperit și arestat autorul crimei de omor comisă în noaptea de 13/14 aprilie 197... a cărei victimă a fost Dărăban Mitriță.

Vinovatul recunoaște că"...

— Sfîrșit —

Redactor: locot-col. ION ARAMĂ
Tehnoredactor: GH. CUCOȘ

Bun de tipar: 12.02.1981. Apărut 1981. Coli de par: 10. B 246.

Comanda nr. 10 029
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"
Piața Scînteii nr. 1, — București
Republica Socialistă România